

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Kegyetlen hazafiság.

Budapest, november 19.

(8.) Miután Széll Kálmán tegnap romba döntötte az ellenzéknek a felirati vitában épített erősségeit, ma Horánszky Nándor még ezeket a romokat is eltakarította az utból. Széltormozsolta a törmelékeket is és átadta a szelek játéknak, hogy egy kavics szem se akadályozza a szabadelvűpárt diadalmos előrenyomulását. A kitűnő hajvivő támadva védekezett. Támadásának a célpontja Rakovszky István beszéde volt, de közben kijutott egy hatalmas oldalvágás Beöthy Ákosnak is, aki tegnap ugyancsak nem kímélte volt fegyvertársait és ma ezért kegyetlenül kellett bűnhődnie: leleplezték a fegyvereit. Horánszky csak rájuk mutatott: nini, hiszen ezek ócska fringiók és kovás puskák! Kinek árthatnak ezek ma, a Mannlicherek korában? Bizony senkinek. Meddő anakronizmus a parlamenti bírálatnak az a módja, amely a multból szedi elő a fegyvereit, a multból veszi a panaszait, nyilvánvalóan azért, mert a jelent nem akarja meglátni, amely csak évődik, csak zsörtölődik, mikor a komoly munkára van szükség az ország politikai és gazdasági megerősödése érdekében; amely tagad mindent, amely elutasít magától mindent; amelynek nem kell a mult és nem kell a jelen. Elmésen és találóan nevezte Horánszky ezt a hazafiságot *kegyetlen hazafiságnak*. Kegyetlen ítélet, kegyetlen igazság.

Eppen ilyen kegyetlenül és igazságosan ítélte Horánszky a néppárt felől elhangzott vádak fölött is. Ezekkel már nem végzett olyan sommásan, mert ezek nemcsak a multat illeték, hanem a jelent és a jövőt is. Sorra vette Rakovszky bombáit és mint könnyű labdákat hajgálta vissza s a bombák ott robbantak fel, irtalmatlanul pusztítva, a honnét először röpítették ki őket.

Mindenekelőtt a külpolitikai rekriminációkkal végzett. A néppárt fűszónoka azt vetette szemére a trónbeszédnek, hogy nagyon kevés van benne a külpolitikáról. Horánszky ezzel szemben konstatálta, hogy a trónbeszéd éppen annyit mond erről a kényes témáról, amennyit olyan magas helyről mondani lehet. Mert nagy baj lehetne abból, ha a trón magasságáról csak egy fölösleges szó is elhangzanék külpolitikai dolgokról. Mennyi mindent lehetne abba belemagyarázni! Bonyodalmakat, amelyek nincsenek; kínos és káros félreértéseket és mindent, amit jó elkerülni. És hogy a többség felirati javaslata mit felelt a trónbeszédnek erre a részére, arról lehet beszélni. Nyilván eleget. De a néppárt feliratában egy árva szó sincs róla. Hát ez micsoda? Feledékenység-e, vagy szándékosság? Akár egyik, akár másik, az az egy bizonyos, hogy arról a részről keveset; a többet; ebben igazán nincs erkölcsi komolyság. És nagy nyomatékkal mutatott rá Horánszky arra a kétszínű játékra, amelyet a néppárt a hármasszövetség körül üz, mikor platonikus szerelmet vall a szövetségnek, de a valóságban folyvást legyalázza és hitelének megrontására tör. Az ő lesújtóan logikus okfejtéséhez még csak annyit akarunk hozzáfűzni, hogy Rakovszky urnak a külpolitikai okoskodását mi az ő makacs Metternich-imádásában látjuk kicsucsosodni. Minden következetlen abban, csak ez az egy következetes: a görcsös ragaszkodás Metternich szelleméhez, amelyet ő nagyon érthető okból szeretne feltámasztani és pedig mindenestől, mert Metternich rendszerének újraéledése a reakció újraéledését jelentené, jelentené a szabadelvű alkotmányosság bukását, a néppárt politikai törekvéseinek igazi végcélját. Az a taktika, amely elméletben elfogadja, de a valóságban ostromolja a hármasszövetséget, csakis így érthető.

Horánszky nagyszabású polemiájának a

végeredményében különben két főiránya volt: egyfelől Széll Kálmánt védte meg azzal a váddal szemben, hogy elvállalt feladatait nem teljesítette, másfelől a volt nemzeti pártot igazolta, amiért Széll Kálmánhoz és a szabadelvűpárthoz csatlakozott és kitart mellette hűségesen, rendületlenül. Az ő szokott világos és nyugodt érvelésével kimutatta, hogy Széll Kálmán nemcsak azt váltotta be, amit ígért, hanem jóval többet tett és amit tett, az nem neki magának, nem is a pártnak, hanem az országnak vált javára. Megszüntette azt az ádáz harcot, amely a parlamentarizmust és az egész alkotmányosságát leténe alapjában fenyegette, biztosította az ország közjogának épségét, helyreállította a törvények uralmát, tiszteletet szerzett a polgárok jogainak a közigazgatásban és a választásoknál, és itt tovább ment igéreténél, mert a választói jog gyakorlásának az adóhátralék miatt való szünetelését kiküszöbölte; elősegítette az összeférhetelenség kérdésének nagyon szigorú rendezését és ezenkívül is mindent megtett, amire a pártközi paktum kötelezte s a mire programjában kötelezettséget vállalt. És hogy mindezekből nem volt haszna, azt legjobban bizonyítják azok a féktelen támadások, amelyekben most része van.

A volt nemzeti párt pedig mindezekkel vállalja a közösséget és vállalja az egész szabadelvűpárt, amelyben immár minden árnyalatkülönbség megszűnt. És midőn Horánszky Nándor büszke önérettel hirdette a nemzeti párt eljárásának az eredményekkel való fényes igazolását, ugyanakkor hirdette az egész szabadelvűpárt teljes szolidaritását, tökéletes egybeforrottságát, az érzelmekben és a kötelesekben való közösséget. Az egész szabadelvű közvélemény tapsai között tette ezt ma, a miniszterelnök háta mögött, a szabadelvűpárt harcos soraiban, kívül a ha-

T Á R C A.

A politikai morál.

— Téli rego. —

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: Yartín.

SZEMÉLYEK:

Szakyamíni, ismertebb nevén: Buddha.
Bhurivaszu, Padmásvati király alkancellárja.
Bhandarkhar, az államtanács tagja.

(Történi Padmapura városában, Bhurivaszu kéjlekében, a Kr. e. VI. században.)

Szakyamíni: Följött immár a hold sarlója a vidarbai hegyek mögül, hol az öt-tízlet ápoló udumbara-papok lakoznak, akik épp oly járatosak a Védákban, mint smily derekasan tudják nyakalni a szoma-növény nedvét... Úljunk ide a kandsanára-a alá s hallgassuk a kokila-madár énekét, melyet idehoz az esti szél. Azoknak sincs most jobb dolguk, akik Indra paradicsomában lakoznak. Jó, hogy az új beborítja fekete szárnyával az alattunk elterülő Padmapurát, minden gonosz sárgával egyetemben. Tud aludni a király? Nem háborgatják álmai a legyilkolt/kerali-törzs vérsárgyát, melyet csak azért pusztított ki a föld színeről, hogy hatalmába kerítse Oranomezőt? Es tud aludni a főkancellár, a gaz Csamberláni, kinek tanácsára a vérgengés történt?

Bhurivaszu: Nem tanácslom, mester, hogy holnap mutasd magad a városban, mert a király és az államtanács nagyon el vannak ellened kes-

redve. Ha majd a hajnal friss szellője fölnyitja a Makaranda-liget bezárult lótszait, te is távozzál e környékről s menj vissza a hegyeid közé.

Bhandarkhar: En is tanácslom, mester, mert bajod lehet. A tanaid immár veszélyessé kezdenek válni. Mi művelt emberek fölül állunk ugyan az elveiden, de a népet megméltelyezed s a nagy sokaság fölfogása nem lehet közönyös előttünk, akik az állami rend letéteményesei vagyunk s felelősek vagyunk azért, hogy a társadalom alapjai meg ne inogjanak.

Szakyamíni: De hát mi az én bűnöm?

Bhurivaszu: A te moráld. Ha azt tanítod, hogy minden ember ősi megszokás átka folytán, akarva, nem akarva azt teszi, ami neki jobban esik, ezzel tág kaput nyitasz az önzésnek, mely lelketlenül keresi a maga javát. Maszlag ez a népnek, mely nem tudja mérlegelni a jelszavak értékét. Es ha megromlik az egyéni erényről való fölfogás, akkor hová lépzen a nép hazaszeretete, s hová lépzen az a lángoló lelkesedés, az az állampolgári érzés, mely a honpolgári köteleességek teljesítéséhez megkivántatik?

Bhandarkhar: És hová lépzen a felsőbbség, a tekintély tisztelete? A népmorál romlása maga után fogja vonni a politikai morál romlását s mindezt a létért való küzdelemről szóló tanításod műveli. Mi okosok, látjuk a dolgok fejleményét, a nép pedig cselekedni fogja, sőt máris cselekszi a te igéd szerint.

Szakyamíni: Én meg mondom néktek: Padmapurának már a romjaira nem fognak rákádni a késő utódok, de a Ganga vize, mely Kalikut felé rohan, még akkor is utogni fogja Buddha diadonságát. Ti kerestek engem halálra, mikor a népeknek és országoknak baját éppen a ti hamis félszavaitok okozták? Becsapjátok a népet, mert mást hangoztatok, mint ami a szívetek szándéka.

Ti kétszínű politikusok, ti itéltek el a létért való küzdelemről mondott ígémet s kétszer sem gondoljátok meg, hogy ti követitek legjobban?

Azt mondom néktek, hogy a politikus mind hazudik.

Ha ez a politikus egyszersmind Bráhma papja is, akkor kétszeresen hazudik.

Ha a politikus morált hirdet, akkor háromszorosan hazudik.

S az az erényekkel kibéltet moralista, ki politikát üz, négyzszeres hazug. Bölcseitek föltétlen morált hirdetnek az embereknek, pedig maguk is jól tudják, hogy lehetetlen kivánnak az emberi természetétől. Miért nem mondják a ti törvényeitek, hogy ölni kell, hazudni kell, rabolni kell s a szegény embernek nem szabad dolgoznia?

Bhandarkhar: Azért, mester, mert akkor lehetetlen lenne az élet. A gyakorlati szükség azt követeli, hogy az ellenkezőre hozunk törvényeket. Vagyis az a morál, hogy nem szabad ölni, nem szabad lopni, nem szabad a maga javára visszaélni a helyzetekkel, dolgoznia pedig minden páriának kell.

Szakyamíni: Nem szabad ölni? Akkor miért pusztítjátok ki a gyomot, mely pedig épp oly élő szervezet, mint a bráhma-papok főnöke? Miért ölitek le a zebu-tehenet? Miért ölitek meg azt, aki benneteket megtámad? Talán mert jogotok van hozzá?

Bhandarkhar: Nem azért, mester, hanem hogy a gyom nem nyomja el kertünk hasznos növényeit. A zebu-tehené husára szükségünk vagyon, hogy táplálkozhassunk, a támadót megölni pedig pusztán önvédelem, melyet a törvény is ment.

Szakyamíni: Vagyis a morálon túleszitek magatokat, ha azt parancsolja az önfenntartás és az érdek, ami egy és ugyanaz. Tehát nem szabad ölni. De akkor miért osztályozzátok az életet,

talom birtokán, jelöl annak, hogy a nemzeti párt csatlakozása önzetlen és egyedül az ország érdekében való volt. De reméljük, hogy hirdetni fogja nemsokára a hatalom polcáról is, ahol szívesen és bizalommal fogja őt üdvözölni az egész ország. Kivéve persze Rakovszkykat és azokat a hazafiakat, akiknek semmi sem kell: sem a múlt, sem a jelen, sem a jövő, sem Széll Kálmán, sem Horánszky Nándor: a *kegyetlen hazafiakat*. Ami azonban nem baj. Amint ma Horánszky leszámolt velök, épp úgy le fog számolni a közvélemény is, az ultramontán reakcióval épp úgy, mint a Beöthy Ákos-féle kegyetlen hazafisággal.

A felirati vita.

— Ötödik nap. —

Budapest, november 19.

A mai vita köré egy kis polémia fűzere fonódott. Voltaképpen ez a polémia már tegnap kezdődött, mikor a miniszterelnök a gazdasági viszony ideiglenes rendezéséről beszélt s Barta Ödön diadalmasan szolt közbe: hát mégis van provizórium! Minthogy azonban Széll Kálmán nyomban megmondta, hogy az ideiglenes rendezést sohasem tagadta és nem is tagadhatta, hiszen a ciklust záró trónbeszédben is benne volt: azt lehetett volna hinni, hogy az a polémia, amint megszületett, el is múlt. De nem úgy történt. Barta Ödön ma napirend előtt megint huzta a tegnapi nótát, azzal a változással, hogy ma a *Budapesti Napló* egy régi cikkelyéből citált, mintha az igenis tagadta volna a provizóriumot. Erre a módosított nótára Széll Kálmán nyomban megadta a választ, kifejtve, hogy annak idején — két esztendővel ezelőtt — egészen más értelemben élt Barta a provizórium vádjával s a *Budapesti Napló* azt a másik értelmezést szedte szét. Az ülés végén pedig Vészi József is megmagyarázta, hogy mit jelentett a *Budapesti Napló* akkori cikkelyének inkriminált passzusa. Annak a cikkelynek értelmét két esztendő múltán Barta Ödön egy kissé szélesítenesen forgatta el, de fegyvert nem kovácsolt belőle senki ellen. Ellenben kiderült ebből a szóvitából, hogy aki közjogilag kifogásolandó kifejezésekben emlékezett meg ezelőtt harmadfél évvel az Ausztriával való gazdasági viszonyról, az maga Barta Ödön volt.

Maga a vita ma is érdekes volt.

Két szűzbeszéd közé (az Ugronista *Hellebronth*

miért mondjátok azt, hogy érdekeitekért szabad pusztítani növényt és állatot mindenféle formában, föl egész az emberig, de embert ölni már nem szabad. És mégis, ti államférfiak valósággal tömeggyilkosok vagytok, véres háborukat indítottok más országok ellen, tízezer-százra gyilkoltatván le az embereket. Vagy a közvetett gyilkosság talán más, mint ha magatok cselekszitek? ...

Bhurivaszu: Kedves mester, ezt az állami érdek megengedi, sőt az ország létérdeke sokszor egyenesen megköveteli ...

Szakyamüni: ... és azt mondjátok: lopni bűn, rabolni bűn, s ti államférfiak rátörtök független népekre, melyek boldog egyszerűségben élnek, hogy gyémánttermő vidékeit és kővér földjeit elvegyétek. Az országotokkal szomszédos szegény és gyöngye országot meghódítottátok hazug ürügyek alatt karddal, ha kell; megfojtjátok gazdasági és vámpolitikával, ha szükséges. Mindkét esetben akkor, ha nem kell tartanotok attól, hogy kockáztatjátok a sikert. Ugy-e, ez a ti moráltok?

Bhurivaszu: Mester, te ezt nem érted. Az is önvédelem, ha egy ország szánalom nélkül elfoglalja a szomszéd gyöngye országot, nehogy egy más hatalmasabb ország foglalja el. Mint ahogy önvédelem befelé, ha az állam a veszélyes irányzatokkal szemben irtalmatlanul gyakorolja törvényadta jogait. Különbön megadjuk magunkat, mester, mert hiszen magad mondtád, hogy a létért való küzdelemben akarva vagy öntudatlanul mindenki azt teszi, ami neki jobban esik. Ezt teszik egyesek, társadalmak és államok. Nem vagyunk mi még Indra paradicsomában, hanem a földön járunk.

Bhandarkhar: Gondold meg, mester, hogyha az emberen szánalom veszt erőt, akkor a világ kárlehetlenül a lehangoltság, a reménytelenség martaléka lesz, ez pedig megöli minden fejlődésnek. A világ legjobb úgy, ahogy van.

Géza és a Kossuthista *Lengyel* Zoltán mutatkozta be elég rokonszenvesen) egy szükséges, érdekes, szinte szenzációs beszéd esett. A *Horánszky* Nándoré. Ő maga ugyan azt mondta, hogy *in- produktív* beszédre vállalkozik, mert in produktív nagyjából a vádaskodás is, amelylyel szembe akar szállani, de igazság szerint azt kell kívánni, hogy hasonló in produktív beszédekhez mentül többször legyen szerencséje a magyar parlamentnek. Mert ha Széll Kálmán tegnap az ő hatalmas beszédében idomosságot szempontjából sok mindenről beszélt tartózkodásban, Horánszky Nándor ma minden korlát nélkül szólhatott a mai politikai helyzetet kikezdő ellenzéki kritikáról. Mint aktív szereplő, akinek nagy oka volt a történetek ellenőrzésére, megrajzolhatta tisztán és hiven, hogy mi volt három esztendővel ezelőtt a küzdelem célja, milyen kényszer állította Széll Kálmánt a kibontakozás keresésének élére, mire kellett vállalkoznia, mire vállalkozott és mit csinált? Ezt az objektív rajzot hűség és igazság szempontjából az ellenzék egyetlen árnyalata sem kifogásolhatta. Minden úgy volt benne kirajzolva, amint történt. Horánszky semmit hozzá nem tett, semmit belőle el nem hallgatott. Mikor tehát kiélezte a kérdéseket s vaslogikával adta meg rájuk a megdönthetetlen feleleteket: önkényt omlott össze minden vád, amelylyel Rakovszky és Beöthy Ákos most utólag Széll Kálmánt illetni próbálták.

Fölséges volt az a mód, ahogyan Horánszky előbb Beöthy Ákossal, aztán Rakovszky Istvánnal a harcot megvívta. Minden mondata a szó szoros értelmében mestervágás volt: elvágta a vádat és megszebezte a vádaskodót. A nagy többség igaz lelki élvezettel tapsolt és éljenzett a gyönyörű harsánynak.

Beöthy Ákosnak adta az elsőbbséget.

— Az én tisztelt barátom — így mondta körülbelül — föltárta a múlt bűneit. Jól tette, joga volt hozzá. De nem látja-e, hogy ezzel árulta el legnagyobb gyöngeségét? *A mai helyzetben nem talált kifogásolhatót: azért, kellett a multat ostromolnia!* A ma harcat fegnapi fegyverekkel akarja megvívni. Már a Mannliehernél tartunk s ő az ócska fringiót és kovás puskát hozta magával. Ma haladunk, ő pedig a merev negáció álláspontján maradva, elveti a multat, a jelent, a kuriai bíraskodást, az egyházpolitikát, a paktumot, mindent!

Itt márt tapsolt az egész jobbmező. Pedig most jött csak a sláger. Horánszky szerencsés inspirációval olyan kifejezést talált, mely szálló ige fog maradni a Beöthy-fajta álláspontok jelzésére. Azt mondta:

Szakyamüni: Jaj annak az államnak, mely szigorúan a joghoz tartja magát s nem gyakorol méltányosságot. Nagyon helyesen mondjátok, hogy a földön jártok. Vagyis általános érvényű morál nincs, nem is lehetséges a földön s bolondok a ti bölcséitek, kik egy szűz, egy sérthetetlen morális fogalomnak az agrémét hajszolják s feledik, hogy a morál csak végső következtetés egy ideális földi létre nézve, mely nem lehetséges soha. De ha a morált csak esetről-esetre alkalmaztatok az emberi szükségletekhez képest, akkor mit hazudtok? Miért nem meritek bevallani, hogy a morált a létért való küzdelemben csak közprédának tekintitek?

Közprédája az egyes páriahnak, ki inkább megöli magát, semhogy éhen haljon. Közprédája a munkások szervezetét kasztjának, mely munkabeszűntetéssel felel a munkabérlésállításra. Ha erkölestelen az előbbi, erkölestelen az utóbbi is. Közprédája az iparosnak, aki ki akar bujni az adó alól. Közprédája a katonának, ki megszökik a fegyelem bilincsei elől. Közprédája a Bráhma vallásának, melynek papjai vallásos örültségéből megégetik a más hitűket, s a maguk számára bünbocsátó módozatokat eszelnek ki. Közprédája a törvényhozónak, ki meggyőződés nélkül tartozik bizonyos esoporthoz s hizeleg a főkancellárnak, különféle várható előnyökre sanditván, melyeket ha megkap, érdemesebbeket károsít meg. Közprédája az államférfiúnak, a főkancellárnak, ki hazug ürügyek alatt megvesz más országot s szerez a fejedelmének idegen területeket. Közprédája a közéletnek, melynek oszlopai a saját érdekeikben megtörik az ily főkancellárt. Közprédája a törvényalkotó testületnek, mely a Jopást és rablást törvénnyel bünteti, de idegen országok területének az elrablását szentesíti s melynek tagjai a saját befolyásukból csinálnak lajtorját a saját érdekeik számára. És közprédája a morál a fejedelmeknek, ki idegen országok fiait gyilkoltatja,

— Mindent elvet Beöthy, semmi sem kell neki: ez valóban *kegyetlen hazafiság!*

Hasonló szerencsével fordult Horánszky ezután Rakovszky István ellen. A temperamentumos néppárti szónokot annyi leggyöngébb oldalán érintette, hogy a végén úgy tűnt fel Rakovszky, mint akinek egyáltalán csak leggyöngébb oldalai vannak. Ez már alig látszott polémianak: csupa sarokbaszorítás volt az egész. Megfogta például Horánszky azt a Rakovszky-vádat, hogy a többség háromsornyi külpolitikai nyilatkozattal beérte s feliratában ezt a sovány nyilatkozatot nem kifogásolja. S erre a vádra Horánszky mosolyogva jegyezte meg:

— Jó. Mi kevéssel beértük s erről lehet vitatkozni. De ha a néppárt a mi javaslatunkban kevesli a külpolitikai rekriminációt, honnan van, hogy a *néppárti javaslatban egy szó sincs külpolitikáról*? Ha tehát Rakovszky vádol, vádolja a néppártot és önmagát!

Aztán a belpolitikai vádat fogta meg.

— Rakovszky ma azt mondja, hogy Széll Kálmán politikai multja kompromittálva van. Hát akkor *mért ült egy politikai asztalhoz a kompromittált Szélllel*? Mért találta akkor bizalmára méltónak, ma nem? Mi változott? Mit nem váltott be Széll ígéreteiből, programjából? Olvassa el Rakovszky azokat a beszédeket, melyekkel Kossuth Ferenc és Molnár János is, Rakovszky vezére is, Széll Kálmán programját itt a Házban fogadták! Csupa dicséret, bizalom. Elismerése a miniszterelnök *multjának*, honorálása a kibontakozás bölcs előkészítésének. Hát ami akkor csupa elismerést érdemelt, mivel vonta most magára Rakovszky haragját? *Vagy akkor nem volt Rakovszky ojdás, vagy most hiányzik támogatásból az erkölcsi alap és jogosultság.*

Szakadatlan tapsok és ovációk közben rontotta le Horánszky a vádat. Kifejtette a politikai összeolvadás céljait és eredményeit, s azzal a nyilatkozattal zárta be felszólalását, hogy aki most a Rakovszky vagy Beöthy hangján próbál ellentéteket támasztani: az újra a *gyűlölet szellemét* akarja bevinni a parlamentbe és a közéletbe.

Az egész nagy szabadelvűpárt tapsolt. Miniszterek és képviselők körülfogták Horánszkyt, akinek szebb sikere régen volt, mint ezzel az „in produktív“ beszéddel.

... Holnap a főrendek tanácskozás miatt nem lesz ülés.

s Zarathusztra követőinek a hitét elrabolhatja a papjaival, s erre a cselekedetére Bráhma áldását kéri.

Ime, ez a ti moráltok ...

Bhurivaszu: ... nagyon kemény szavak ezek ...

Szakyamüni: ... de immár közeledik az idők teljessége s zug a vihar előzele, mely megtisztítja a ti hazug fölfogásokat, elsöpri megesontodott moráltoknak ... a pontozatait s a mindent megértő, eltűrő, kölcsönös szeretet kovászával; új morált fog keleszteni, mely nem léssen egy kasztnak a kizárólagos morálja. És majd jön az új nemzedék, jönnek a nevető gyűzők, halomra döntik a ti korhadtt intézményeiteket, melyek álnok morális jelszavakon alapulnak s lovarkarják rólatok a hagyományok penészes rétegeit.

És léssen szeretet és szabadság, mikor az ember bátor és őszinte léssen a moráljában. Mikor azt teszi, amit gondol s amit nem gondol, azt meg nem teszi. Mikor megvalósítja azt, amit most a ti hazug jelszavaitok miatt megvalósítani lehetetlenség. Mikor nem léssen bűn a jó hazugság, nem léssen érdem a gaz igazság; mikor az emberiséget meg fogja nemesíteni az erkölcsös harc és nemteleen fogja tenni az erkölestelen béke.

Bhandarkhar: Ne mondd tovább, mester. Valami úgy szorítja a szívemet; oly különös érzés háborog bennem, aminek nem tudok nevet adni. Holnap bemegyek az államtanácsba s megmondom a többieknek, hogy új szöveget támasztok a Ganga mentén.

Bhurivaszu: Én meg holnap visszaadom kormányzópálcámat a királynak, itt hagyom minden gazdagságomat s követlek Dsambu sötét rengeteibe, a Godavari kék vize mellé ...

A képviselőház ülése október 19-ikén.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Darányi Ignác, Lukács László, Cseh Ervin, Wassics Gyula.
Abaffy Ödön, a bírálóbizottság tagja leteszi az esküt.

(Napirend előtt.)

Elnök: Barta Ödön kíván személyes megtámadtatás címén nyilatkozni.

Barta Ödön: Nincs miniszter, nem lehet tárgyalni alkotmányunk értelmében. (Felkiáltások a jobboldalon: *Mindjárt jön!* Kérem, addig várunk. (Darányi Ignác földművelésügyi miniszter belép a terembe.)

T. ház! A tegnapi vita folyamán a miniszterelnök urnak azon érvelése közbene, melyet az önálló vámerület kérdését érintő felirati részre vonatkozólag előterjesztett, én önkénytelenül azt a kifejezést használtam, hogy *hát mégis provizórium*. A t. miniszterelnök ur erre azt felelte, hogy *sohasem tagadtam*. Az én válaszum erre az volt, hogy *mindig tagadtam*.

A t. miniszterelnök ur erre aztán avval vágott vissza: „Hogy lehet ezt t. barátomnak mondani, amikor a mult országgyűlést bezáró trónbeszédében a király maga mondta, hogy ideiglenes rendezés, provizórium van.”

Tisztáznai akarom a kérdést, mert személyileg érintve vagyok. Ugy néz ki, mint hogy ha én ráfogtam volna valamit, ami nem történt. Mindenekelőtt konstatálom hogy a t. miniszterelnök ur ezzel a kifejezéssel, hogy *nincs provizórium, sohasem élt*. De azt hiszem, hogy miután az igen t. miniszterelnök urhoz nagyon közel álló egyik lap 1899. június 22-én — azon a napon, amikor nekem volt szerencsém itt a házban egy hosszabb beszédben tiltakozni az 1899. évi XXX. t.-c. megalkotása ellen, avval az argumentációval, hogy az beleütközik az 1898-ik évi L. t.-c. rendelkezéseibe, mert ismét provizóriumot létesít — erről ez a lap... (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: *Melyik lap?*) Majd megmondom. A miniszterelnök urhoz igen közel álló lap. Tehát az a lap ezt a kritikát írta:

Bámulatosan konfúzus volt az az okoskodása, — t. i. az én okoskodásom — amellyel azt akarta bebizonyítani, hogy ez a javaslat az 1898. I. törvényekbe ütközik, mivelhogy provizórium. Folytatólag ezt állítja:

Komoly politikus nem mondja provizóriumnak azt a törvényes rendezést, amely nyolc évre, esetleg továbbra is rendezett állapotokat teremt.

Végre pedig ezt mondja:

Ezt minősítheti provizóriumnak Barta Ödön, de ennek a minősítésnek még csak provizórikus komolysága sincs.

Tisztázok a helyzetet. Az igen t. miniszterelnök ur tegnapi kijelentéséhez képest örömmel konstatálom, hogy a nem komoly politikusok sorában így állunk: a korona, a miniszterelnök ur és az én csekély személyem. (Tetszés és felkiáltások a szélső baloldalon: *Melyik lap volt az?*) A Budapesti Napló.

Széll Kálmán miniszterelnök: Gondolom, a t. képviselőház és az előttem szóló t. képviselő ur is méltóztatnak megérteni és egészen helyeselni, hogy dacára annak, amit felolvasni méltóztatott, én mégis fenntartom tegnapi állásomat, hogy azt a rendelkezést amelyet 1890-ben proponáltam, én *provizóriumnak sohasem deklaráltam*. Mert, ha az a lap, amelyre a képviselő ur hivatkozik s amelynek támogatásával ez a párt és a párt politikája dicsekszik, így szólott is egy polemikában: *bocsánatot kérek, az végre is nem volt az én kijelentésem, hanem annak a lapnak kijelentése és az a lap sem érthette másképp, — nem gondolom legalább — mint ahogy én a vitákban mindig tisztáztam a kérdést.*

En mindig azt mondtam, hogy abban az értelemben, hogy egy meghatározott, évről-évre, vagy féléről-félévre megállapított, rövid határidőn belül korlátozott rendezés lenne — ez a szabályozás nem provizórikus természetű. Hanem azért ez a szabályozás még sem végleges, nem lehet annak tekinteni. Amennyiben nem az 1867. évi XII. törvények által első sorban odaállított módon, vámszövetség útján jött létre a törvény, hanem az osztrák tartományok gyűlésében előállított helyzet folytán, melynek következtében az 1868. évi XL. törvények értelmében Magyarország jogosult volt, ha úgy tartotta ezen kérdéskör elintézendőnek, azokat az önálló, egyoldalú határozások alapján, a viszonyosságra felfektetve rendezni. Magyarország kimondta, hogy amennyiben ez a rendelkezés — mert hiszen egy Ausztriával való rendelkezésről volt szó — odaát ilyen módon kezeltek, annak minden lényeges része, egész tartalma a viszonyossággal szemben ekképpen hajtják végre. Magyarország hajlandó 1907-ig ezt az állapotot fenntartani.

Ez tehát nem olyan provizórium, amilyent az 1898-iki törvény említett, nem is olyan, mint a hogy a provizóriumot emlegetni szokták. Én azt mondtam akkor is, hogy ideiglenes alapon rendeztük, de képviselőházzal szemben, aki velem szemben megint azt állította, hogy hiszen ez minden percben megszűnhetik, mindig azt mondtam: megszűnhetik, de megszűnni nem fog, úgy gondolom legalább; és ha megszűnnek, akkor beáll a törvénynek az a rendelkezés, amely a megszűnés esetére egész világosan rendelkezett. Tehát egy rendezés volt az, amely nem helyezkedett olyan alapokra, mint a minökét az 1867. XII. törvények első sorban kontemplált, nem helyezkedett olyan alapokra, amelyeket abszolút biztonságok lehet tekinteni; tehát ideiglenes természetű volt, úgy, amint én vitáimban, amint a trónbeszéd kétszer ugyanezt a szót használja, de nem volt olyan értelemben provizórium, a minő értelemet adott neki a t. képviselő ur. En közbeszólással ezt akartam csak a magam ré-

széről rektifikálni, hogy ez ideiglenes rendezés, de nem provizórium abban az értelemben, amint a képviselő ur mondta. Ideiglenes minőségét elismertem, elismerte a trónbeszéd is, és azt akartam a tegnapi közbeszólással is jelezni. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

(A felirati vita.)

Hellebronth Géza: Az anyagi jólétet páruházmósan kell fejleszteni a szellemi jóléttel. Szegény országban kihal minden nemes érzés, így a hazaszeretet is. A 67-es kiegyezés töröktérte a nemzetet anyagilag, de odavetette a nép közé a visszavonás magvát is. A gazdasági válságnak két oka van. Az egyik az Ausztriával való gazdasági közönség. A másik abban rejlik, hogy a kormányok elhanyagolták az agrarkultúra érdekeit. Darányi meleg érdeklődéssel viseltetik ugyan a földművelők sorsa iránt, de a közönség belől nem sokat tehet. Az iparért pedig abszolúte semmit sem tettek. Ott pedig, ahol e két tényező szervei nem egészségesek, ott a kereskedelem is pang. Ezt bizonyítja a sok oszód.

Ezeket a bajokat nem lehet toldozgatással és foltoztatással segíteni. Ezeket csak egy sejtíthet: s ez a közönségnek megszüntetése az egész vonalon. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.) Beszél a közös hadseregről, a katolikus autonómiáról s a választási törvény reviziójáról. Az utóbbira megjegyzi, hogy az nagyon sürgős, mert a kuriai bírásokodás oly terhekkel rója a képviselőjelöltre, hogy azt elbírnai nem lehet. Be kell hozni a titkos választást (Zajos helyeslés a szélsőbalon.) akkor a gazdag bankárok nem pénzüik hanem tudásuk segítségével tognak bekerülni a parlamentbe. Hieronyminak a lelkeseknek a választási térről való leszoritására azt mondja, hogy inkább vezesse a népet a pap, mint a kereszmáros. Az Ugron-párt feliratát fogadja el. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.)

Horánszky Nándor beszéde.

Horánszky Nándor: A választási vita eddigi tartalma nem nyújt nekem sem elég ösztönt, sem elég anyagot arra, hogy ebben a vitában résztvegyek. Nem azért, mert hiszen én a felszólalások alkalmát immár nem keresem, bár kötelességeim elől ki nem térek. Hanem egyszerűen azért, mert ez a vita, amely itt folyik, gyakorlati haszonnal, legalább ez idő szerint, nem jár. Nem értem én ezt azokra, akik a felirati javaslatokat benyújtották, mert azoknak épp oly nemes, mint elengedhetetlen kötelességük volt a felszólalás és a megindoklása azoknak a javaslatoknak, amelyeket ők benyújtottak. Ezt ők tették is a parlamentis tárgyalások minden tekintetében figyelembevételével, teték ezt akként, ahogy ezt nekik úgy a választási felirati javaslatuk, mint pártállásuk előírja. Ha mégis felszólalok, teszem azt azért, mert ezeken kívül olyan támadások intéztettek a jelenlegi állapotok és a jelenlegi rendszer ellen, amelyeket én halgatással nem melőzhetek. (Halljuk! Halljuk!) Sajnálattal szölok fel, mert felszólalásom improduktív természetű, azoknál fogva, amiket mondtam, de mert abból a felszólalásból, amelyet Rakovszky t. barátomtól halottunk, az ország ügyeire és érdekeire, talán egy szempont kivételével, haszon szintén nem hárulik, ugy bizonyára én is, aki ezekre válaszolni akarok, ma improduktív szempontból veszem igénybe a t. Ház türemét és figyelmét. (Halljuk! Halljuk!) De igénybe kell vennem azért, mert részemről a legmesszebbmenő illojalitás volna, ha fel nem szólalnék, sőt a léiréartésk egész sorozatára szolgáltának támpontot. Már pedig kötelességem nekem is beszavolni azon mai politikai helyzetet, amely ellen ezek a támadások intéztettek. (Halljuk! Halljuk! jobboldal.)

Mielőtt azonban tovább mennék, kell, hogy azt az egy szempontot, amelyet említettem, t. barátom beszédéből külön felöllejem és megvilágítsam, tudniillik azon álláspontnak elfogadását, amit a t. barátaim erről az oldalról (a baloldala mutat) hangsúlyoztak. És ez a külpolitikai helyzet és a hármasszövetségre vonatkozó viszony. (Halljuk! Halljuk! jobboldal.)

(A külpolitika.)

Rakovszky István t. képviselőhársam súlyos vádakat emelt a szabadelvűpárt ellen, egyfelől a trónbeszédnek erre vonatkozó tartalma miatt, másfelől az ellenőrzésnek azon hiánya miatt, mely a Ház többségének választási felirati javaslatában foglaltatik. A t. képviselőhársam azt mondta, hogy a törvényhozás nem elégedhet meg a trónbeszédnek azon szűk tartalmával, mely a külügyi helyzetre vonatkozólag abban mondva van, amely szerint a szövetségeseinkkel való benső egyetértés és az összes hatalmakkal való állandó barátságos jó viszony remélünk engedni, hogy a béke áldásait a gondviselés nem fogja tőlünk megvonni.

Merem állítani, t. képviselőhársam, hogy sehol és soha széles e világon, ha különben konkrét különbonyodalmak fenn nem forogtak, a trónbeszédében ennél több nem foglaltatik. Nem ismerek trónbeszédet, amelyben, ha különbonyodalmak vagy aggodalmak nem forogtak fenn, más államokban többet mondtak volna. A t. képviselőhársam igen helyesen emelte ki azt, hogy minden szónak, a mi a trónról elhangzik, rendkívül fontossága van, hiszen egy önkéntelenül odavetett szó az anyagi téren mielők sorsa felett dönt, politikai téren pedig aspirációkat támaszt, kompkációkat teremthet, ha a trónbeszéd olyanról emlékszik meg, ami abban az időben éppen nem volt aktuális. (Igaz! Ugy van! jobboldal.) Ha tehát a t. képviselőhársam azzal vádol bennünket, hogy a trónbeszéd a külpolitikai helyzetről nem mondott többet, akkor seperjen első sorban is saját háza előtt. (Halljuk! Halljuk!) A t. képviselő ur ugyanis bennünket és részünkről az ellenőrzési kötelesség elhanyagolását igen súlyosan rója meg, midőn azt mondja, hogy

megfelel-e a kellő őszinteségnek az, hogy ily dolgok felett ő felségének kormánya szemet huny és másfelől, hogy a trón magaslátáról hozzánk így szöloznak. Hogy továbbá az ily váddal kit akarnak ámitani: az uralkodót-e, vagy bennünket? A többségnek választási felirati javaslatára a trónbeszéd ezen passzusára világosan és nyíltan reflektálva mond annyit, amennyit mondat. Tehát valamit mégis csak mond. Hogy helyes-e az, amit mond, ez más kérdés. De mond valamit. Hanem mit mond vajjon a t. képviselőhársamnak felirati javaslatára? Vajjon foglaltatik-e abban csak egy szó is a külpolitikai helyzetről és a trónbeszédnek ezen passzusáról? Mi, ha annyit mondtunk, amennyit mondtunk, kötelességünknek nem hanyagoljuk el. De amidőn önként semmit sem mondanak, dacára, hogy az ellenzéken ülnek, akkor rójják meg önmagát a t. képviselő ur és ne bennünket. (Ugy van! Ugy van! Élénk helyeslés jobboldal.)

Es sajtóságos, t. Ház, ha az ember gondolkozik a felett, hogy mi lehet az oka annak, hogy a t. néppárt választási felirati javaslatában erre vonatkozólag semmi sem foglaltatik. Vajjon véletlen-e ez, vagy szándékos? Mert ha szándékos, ha szándékosan maradt ki abból, akkor úgy látszik, hogy erre vonatkozólag nincsen egyetértés a t. néppárt kebelében. Ha pedig véletlenül maradt ki, akkor annál súlyosabb az ő kötelesség-mulasztásuk s annál kevésbé ad ez jogot t. szomszédainknak, hogy nekünk szemrehányást tegyenek, mert őket illet meg a szemrehányás.

De hogyan alakul a helyzet ezzel szemben? Rakovszky t. képviselőhársam igen terjedelmesen és behatóan foglalkozott a hármasszövetség kérdésével. En először is azt kérdezem tőle és t. barátaitól, hogy mily álláspontot foglaltak el ők a hármasszövetséggel szemben? Mert ezzel tisztába jönni sem az ő választási felirati javaslatukból, sem a felszólalásaikból nem lehet. Egyik t. elvtársuk, Ernszt képviselő, például határozottan kielejtette, hogy sem neki, sem párt-hiveinek a hármasszövetség nem kell. (Ellentmondás a baloldalon.)

Buzáth Ferenc; Debogy!
Horánszky Nándor! Bocsánatot kérek, Ernszt Sándor képviselő ur az ő beszédében a következőket mondotta (Halljuk! Halljuk!) a jobb- és a baloldalon):

Sem én magam egyénileg, sem a párt, amelyhez tartozom nem beszélünk arról, hogy nekünk, Magyarországnak ez a szövetség nem kell. (Zaj a baloldalon.)

Buzáth Ferenc: Ez nem azt teszi, hogy nem kell!

Horánszky Nándor: Sőt befejezésül azt is kijelentette hogy „köszönöm azt a szeretetet, amely Németországban Magyarországot iránt nyilvánul.”

Buzáth Ferenc: Ez nem annyi, hogy nem kell!
Horánszky Nándor: T. képviselőhársam Rakovszky István azt mondta, hogy ő a hármasszövetséget még mindig elfogadja (Mozgás balról), de három oly feltételhez kötötte, amelyek mindvégig a legmesszebbmenőleg megtámadta, helytelenítette és elfogadhatatlannak mondta. Mi annak a konzekvenciája? Ha elítél minden képzeltető szempontot amely a hármasszövetség mellett szól, akkor levonhatja-e azt a konzekvenciát, hogy mégis elfogadja a hármasszövetséget? Hisz ez fábul vaskarika. (Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés és taps a jobb- és baloldalon.)

Tisztába jöhetünk tisztán a kérdéssel. Keil-e a néppártnak a hármasszövetség, igen, vagy nem? Ez a kérdés.

Buzáth Ferenc: Megmondtuk a delegációban is, hogy kell.

Horánszky Nándor: No, ha valakinek ez a szövetség kell, akkor indokoltan, — nem gazdasági szempontból szölok, hanem politikai szempontból, mert ez politikai szövetség, nem pedig gazdasági szövetség — mondom, lehet indokoltan úgy elítélni ezt a szövetséget, mint ahogy t. szomszédaim, a néppárt elítélte? Éz, t. képviselőház, a szövetségnek nem őszinte támogatása, — jó értelemben veszem a szót, — nem őszinte támogatása a hármasszövetségnek, hanem elítélés, aláásása (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) és azon biztonságok egyikének megingatása, amely biztonságokon a monarchiának és Magyarországnak külpolitikai viszonyai ez idő szerint nyuodnak. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.)

Még egy sajtóságos kombináció származik ebből. Azok, akiknek a hármasszövetség nem kell, nem mondják meg, hogy ennek helyébe mit tegyünk. Akceptálják tehát azt a helyzetet, hogy a monarchia külpolitikája minden irányban izolált legyen. (Mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.) Ugye ezzel szemben, ha tudniillik a monarchia és Magyarország saját erejére, saját súlyára támaszkodva készek és képesek elfogadni azt az izolált helyzetet, nem értem, hogy viszont a monarchiának és az országnak védelmi erejével mi legyen. Mert hatalmas és erős külpolitikának kell, hogy erős háttere legyen és ez a monarchia és Magyarország védező ereje ily körülmények közt azután azt mondanai, hogy sem a hadsereg létszámát emelni, — állást most nem foglalkol — sem annak kereteit tágítani nem lehet, nem szabad, sőt kvalitatíve a szolgálati idő tekintetében le kell szállítani a védező harc-képességét oly ellenmondások, amelyekben én eliga-zodni, tisztán látni a magam részéről egyáltalán képes nem vagyok. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.)

Átérve felszólalásom tulajdonképpeni céljára, Rakovszky István t. képviselőhársam beszédére, mindenekeüdt megemlékezni kívánok t. barátom, Beöthy Akos tegnapi felszólalásáról.

(A mult.)

Az én t. barátom tegnapi felszólalásában felsörolta a mult hibáit vagy, ha úgy tetszik, bünait. Joga volt hozzá, a dolog természetében lelszik, nincs is ellene szavam, bár oly sománsan végeznai ezzel a multtal, miként ő végezt, talán nem meriti ki a kérdés objektív megítélését.

De ebben fekszik t. barátom felszólalásának gyengesége és miért? azért, mert ő a jelenből megélni nem tudott, ő a mai politikai állapotokból nem volt képes konstruálni egy oly támadást (Igaz! Ugy van! jobboldal), amely azokat a hatásokat szülte és szülhette volna, amelyekre t. barátom, ugy látszik, számított. T. barátom nem Mannicher-ügyekkel, hanem a multból származó tringialkával és kovás puskákkal jött be a tüzbe. Pedig a mai helyzetnek a megbirálása mégis csak a mai állapotokkal és nem a multtal végezhető.

Aztán nem mondja meg a t. képviselő ur, hogy abban a nehéz helyzetben, melyben az ország van, úgy politikailag mint gazdaságilag, mi az, amit ő akar, pedig beszédének súlyát és értékét ez mérhette volna még és nem a rekrimináció. Joga van a rekriminációhoz, de midőn valaki a mai állapotokat támadja, a mai állapotokról kell neki beszámolni, abból kell konstruálnia aztán a támadást, ha objektív és igazságos akar lenni, amely egy kormány ellen intéz. De t. barátom a negatív szellemét képviseli, bár ehhez is joga van. Neki nem kell egyetlen párt sem, nem kell egyetlen felirat sem neki nem kell a mult és nem kell a jelen, neki nem kell a paktum, neki nem kell semmi. Sőt tovább megyek: ő még csak tanácsot sem hajlandó adni a kormánynak és a nemzetnek. No t. képviselőtársam ez igazán kegyetlen szívű hazatiság. (Derűtlenség jobboldal.)

Hollo Lajos: Van abban tanács, fogadják el azt, amit tegnap mondtok.

(A kibontakozás.)

Horánszky Nándor: Én tanácsot nem találok benne. Legyenek meggyőződve, hogy van bennem annyi objektivitás és bátorság, hogy az ország mai helyzetében, melynek súlyosságát gazdasági téren én is látom, akár ő, akár más oly tanácsot ad, mely a gyors és jobb kibontakozásnak lehetőségét magmutatja én leszek az első, aki ezt elfogadja, mert előttem egyetlenegy politikai Miatyánk van, és ez az országnak megszűrditása politikailag és gazdaságilag (Helyeslés jobboldal), ennek én mindent alárendelek. Én tehát ha azt látom, hogy valaki nem frázisokban, hanem konkrét adatokban és tényekben megmutatja a kibontakozás azon útját, melyek elfogadhatók kockázat nélkül — mert hiszen az ország sorsát oly kockázatoknak, amelyek esetleg veszedelmesebbek, mint a mai állapot, kiténni nem lehet — mondom, ha nekem valaki megmutatja, hogy miként történik a kibontakozás, nem habozom kifejezni, hogy köszönettel fogom fogadni, mert az ország érdekében áll, mert az ország megerősítésére szolgál. (Helyeslés és tetszés jobboldal.) Evidens, szűrődni — ez is valami. de ebből még nem él meg az ország, most kevésbé, mint valaha. És ha majd eljönnek a konkrét kérdések, legyenek azok akár gazdaságiak, akár politikaiak, akár belteremt természetűek — akkor majd együtt fogjuk megvizsgálni az állapotokat s akkor fog kitűnni az, hogy ki vezet sikeresebben a pozitív politikai téren az országot a kibontakozás felé, önök-e vagy mi? (Helyeslés jobboldal. Zaj a bal- és szélsőjobboldalon.)

Attérek most már felszólalásom tulajdonképpen tárgyára, azokra a támadásokra, melyeket Rakovszky István t. képviselőtársam nemcsak politikailag, de személyesen is a kormánynak és azon párt ellen, amelynek egyik tagja lenni szerencsés vagyok, intézett. A mutakkal foglalkozni nem kívánok, ezt megmondottam már más helyen, megmondom ma is. Differenciák a multban forogtak, azon párt egyes elemei közt, mely ma mint egységes szabadelvű párt itt áll. Differenciák forogtak, azon párt egyes elemei közt, mely ma mint egységes szabadelvű párt itt áll. Differenciák forogtak, azon párt egyes elemei közt, mely ma mint egységes szabadelvű párt itt áll. Differenciák forogtak, azon párt egyes elemei közt, mely ma mint egységes szabadelvű párt itt áll.

A mai helyzetért felelős ez a párt és felelős ezen pártnak minden egyes tagja; ha e téren támadtatunk is a felelősség elől kitérni senmi körülmények között nem fogok én sem. De hogy alakult ez a mai helyzet? Harc volt, mindnyájan tudjuk. Abban a harcban megöltettek azok a célok, amely céloktól ez a harc folyt és amely célok megvalósítása érdekében úgy a pártközi tárgyalások, mint a megállapodások létrejöttek. Ezen célok voltak, szöszierint fogom felolvasni azon jegyzetektől, melyekkel bírok:

A törvények uralma tehát ezeknek szigorú megtartása; az adminisztrációnak minden állam-polgárra leendő egyenletes és igazságos alkalmazása; a képviselőválasztásoknál, továbbá a törvényhatósági, a községi életben a hatóságok jogtalan beavatkozásának és kényszerítő nyomásának megszüntetése; az államkincstár és községek anyagi érdekeinek minden ezeiktől idegen érdekekkel szemben való oltalma; a képviselői állás összeférhetetlenségére vonatkozó törvény laza alkalmazásából származó bajok orvoslása; a gazdasági kiegyezésre vonatkozó közügyünk érdekeinek és rendelkezésének sértetlen fenntartása.

Mindmegannyi legális törekvés; merem állítani, a Ház egyetlenegy pártja sem fog repudálni, mert ezek oly célok, melyek legális természetű bírnak, melyekre mindenkinek törekednie kell. Ez volt az a cél, amelyért a harc folyt és ezen célok megvalósításával végződött is. A meggyezés létrejött, de azt kérdem t. barátamtól, hogy vajon az évet ez a meggyezés létrejött hogy a parlamenti élet békeje és nyugalma helyreállt, hogy azok a célok, melyeket felolvastam, valóban elérték, kinek az érdeme? Nem-e első sorban az igen t. miniszterelnök ur? (Élénk helyeslés és éljenzés a jobboldalon.) Hiszen t. barátom ha ő át nem veszi azoknak a tárgyalásoknak a vezetését, amely tárgyalások erre a paktumra vezettek, vajon el lett volna-e érve a cél?

Rakovszky István: Mi lett volna?

Horánszky Nándor: Meglehet, hogy további ponyvák állottak volna elő; meg lehet az is, hogy valamiképpen létrejött volna a kibontakozás, de, hogy

úgy jött létre, mint ahogy létrejött, az első sorban a miniszterelnök urnak érdeme, aki, mondhatom, önfeláldozással vette át akkor a tárgyalások vezetését (Élénk felkiáltások a jobboldalon: Igaz! Ugy van!). És most már azt kérdem tovább, hogy a kibontakozás ezen sikeréből, amely tényleg bekövetkezett, kinek van haszna?

Marjay Péter: Neki magának! (Derűtlenség jobboldal.)

Horánszky Nándor: Vajjon a miniszterelnök urnak, aki nap-nap után méltatlan támadásokban részesül ezen akciójaért, és nem az országnak? (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Hogy ez az állapot tényleg bekövetkezett, ennek a hasznát nem a közélet, nem a törvényhatósági élet és nem a köznyugalom, nem a béke viszi el? (Élénk helyeslés a jobboldalon.) A miniszterelnök ur, aki feláldozta magát mert tanuia volt ezeknek a dolgoknak, ebből vajmi kevés hasznát húz. Kötelességet teljesített, igenis; és ez az ő igazi érdeme! (Tetszés jobboldal.) De kellett is, hogy teljesítse, mert a kibontakozás e nélkül olyan gyorsan és sikeresen nem lett volna lehetséges. (Élénk tetszés és helyeslés jobboldal és a középben.)

Azt kérdezem továbbá t. képviselőtársamtól, hogy vajon akart-e ő miniszterelnök lenni? Nem mi gyakoroltunk-e rá baráti erkölcsi nyomással, éppen azért, mert úgy voltunk meggyőződve, hogy ő alatta és az ő kezében biztosan helyre fog állni nemcsak a parlamenti béke és nemcsak a törvények uralma, hanem a közéletnek a nyugalma is. (Igaz! Ugy van! jobboldal.) Az igen t. miniszterelnök ur, midőn a pártközi béke létrejött programját a Házban megadta és pedig az elsőtől az utolsó betűig abban a szemlében, amelyben a megállapodások létrejöttek. Ez, gondolom, kétségsébe nem vonható.

És mit mondtok akkor, t. képviselőház, a különböző pártoknak vezérifiai, midőn a miniszterelnök ur a maga programját megadta? Kénytelen vagyok felolvasni ezeket éppen azért, mert ezekből meritem az erőt a visszautasításra, a visszavetésére azoknak a támadásoknak, amelyeket Rakovszky t. képviselőtársam úgy a többség, mint a miniszterelnök ur ellen intézett. (Halljuk! Halljuk! jobboldal.)

Akkor t. képviselőház, Kossuth Ferenc igen t. képviselőtársam egyebek között a következőket mondtotta:

A miniszterelnök ur multjából egy tényre emlékezünk, ami, fájdalom, igen ritkává vált már ezekben az utóbbi időkben. A t. miniszterelnök ur annak idején inkább elhagyta a hatalom polcát, semhogy lelkiismeretével és meggyőződéssel alkuba lépjen. Én tényből azt a reményt, sőt, mondhatnám, azt a biztosságot merítjük, hogy a pártközi egyezmények pontjai lojálisan, őszintén meg lesznek tartva a kormány által és azt a meggyőződést merítjük, hogy az elhangzott program szerinti nyilatkozatok nemcsak üres szavak lesznek, hanem a kormányelnöknek és az őt környező kormánynak is erős, eltökélt szándékát tolmácsolják.

Es mit mondtott t. képviselőtársam pártvezére, vagy a párt akkori megbízottja, Molnar János ur:

A néppárt nevében, amelynek megbízásából szólok igen melegen üdvözölöm az új miniszterelnök ur nagybecsű személyét és pedig azon indokból, mert mind egyéni tulajdonságai, mind magánjelleme, mind imént elhangzott beszéde — úgy véljük — elég garanciát nyújtanak a mi számunkra arra nézve, hogy higgyük és reméljük, hogy az ő kormányzata alatt nem személyes inaktív, torzalkodások, nem jogtörés, avagy elnyomás hanem mind a papiron, mind a valóságban, mint ő mondtotta, törvény, jog és igazság fognak uralkodni.

De bármily nagy tisztelettel viseltessünk is az ő becses személye iránt, mégis mivel nemcsak a modern szabadelvűség, de még azon szabadelvűség is, amelyre a miniszterelnök ur hivatkozott, egyenesen ellenkezik a mi elveinkkel lenetelenség, hogy mi tovább ne küzdjünk, mindaddig, amíg elveink és eszméink diadaira nem jutnak.

Annak a pártnak a tagja, amelynek vezére akkor így nyilatkozott, minden időkziget közbejött indok és incidens nélkül tehet-e a miniszterelnök urnak olyan szemrehányást, hogy az ő politikai multja kompromittálva volt? Hiszen ha az ő politikai multja kompromittálva volt, akkor hogyan illehetett a t. barátom politikailag vele egy asztalhoz, hogy tárgyaljon vele. (Igaz! Ugy van! jobboldal.)

(A politikai szellem.)

Rakovszky István: Mikor önök bementek!

Horánszky Nándor: Nem arról van szó hanem arról, hogy ha a miniszterelnök ur politikai multja kompromittálva volt, akkor t. képviselőtársamnak nem lett volna szabad úgy viselkednie, amint viselkedett akkor (Igaz! Ugy van! jobboldal), mert vagy akkor kellett volna megmondania, hogy nem bízik benne, hogy vele egy politikai asztalhoz nem ül, vagy ha ezt elfogadta, politikailag lojális kötelessége lett volna ma t. képviselőtársamnak, minden incidens és indok nélkül, olyan szemrehányásokat nem tenni, mint a milyent itt tett. (Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés és tetszés jobboldal.)

De ugyanakkor be is lépett a volt nemzeti párt. rövid idő alatt tejlődtek a közállapotok ahol azok ma vannak. (Helyeslés a jobboldalon.) Két dologra törekedünk első sorban. A parlamenti békének helyreállítására és a törvények uralmára. Melyik van megsértve? Melyiket tagadta meg a miniszterelnök ur? Hiszen éppen ellenkezőleg, a miniszterelnök ur tági-tó azokon, amiket akkor a t. képviselőház előtt kifejtett. Ott van először is az adóemelés kérdésére. Hiszen a választói jognak ez a kiterjesztése nem volt benn a paktumban. (Felkiáltások a baloldalon; Benne volt!) Nem volt benne. Győry Elek volt az első, aki azt a kérelmet tolmácsolta, hogy a választói

jog ilyen irányban tájítottassék, amit a miniszterelnök ur azután magáévá tett. Nem azt mutatja-e ez, hogy nemcsak a szellemben, de a szellem előrehaladásában is a t. miniszterelnök ur minden politikai tényével és politikai eseményével előljár? (Igaz! Ugy a jobboldalon.) Ott van az összeférhetetlenségi törvény, amely a t. barátomnak, Beöthy Akosnak, azért nem tetszik, mert az csak félmunka, melyet kiegészíthet. Csak-hogy itt nem számolt t. képviselőtársam a haza polgárainak takarékoságával. Ha ennek intézményesen megalkotandó módját kitalálná t. barátom, erre pántest kérhetne nemcsak Magyarországon, de az egész világon. (Élénk helyeslés és tetszés a jobboldalon.) Fajdalom, a magyar társadalom nem teszi meg az ő hazafői kötelességét minden irányban. Nem teszi meg különösen akkor amikor két dologra nem törekedik: a munkára és a takarékoságra. (Helyeslés a jobboldalon.) Vértünkben és hagyományainkban van különösen a túlköltekezés, ebben igaz van neki, csak hogy ezt megkorrigálni csak a társadalom képes, ezt sem törvényvel, sem intézményekkel megkorrigálni senki e világban nem bírja. (Éljenzés. Ugy van! jobboldal.) Ha tehát t. barátom ezen törvény ellen más kifogást felhozni nem tudott, akkor ismét csak azt állítom, hogy itt is beváltotta a t. miniszterelnök ur azt az ígéretét, amelyet annak idején a Háznak tett. (Ugy van! Ugy van! helyeslés a jobboldalon.) Többet mondom, nem is kötelezte a miniszterelnök ur azt meg a mostani országgyűlésen megcsinálni, de megcsinálta éppen azért, mert a tárgyalások folyamán felemlített ezen törekvésnek is eleget kíván tenni, megcsinálta akképp, hogy tartók töle, hogy a célon túllít azzal a szigorral, amely szigor ebben a törvényben foglaltatik.

(A béke.)

Azután azt kérdezem, vajjon a közélet küzdelmei az egész vonalon minem-e megszelídítve kint és bent az országban? Hát nem a törvények uralkodnak? Jöhete akár panasza után akár felebbezés után, akár információ után egyetlenegy kérdés amelyet orvosolni és gyógyítani a legmesszebbben eljutással nem győzik a miniszterelnök ur? Tessék ezt megválni. Avagy, kérem, az adminisztráció igazságossága ellen kinek van valahol valami konkrét kifogása? Merülhetnek fel esetek különösen kint, megengedem, de ez fel fog merülni minden kormány alatt erjedjen az akár a t. képviselő ur szomszédától, akár a tulajdonától. Hiszen az intézmények berendezése az adminisztrációnak éppen azt jelenti, hogy ha kint az országban nem működik az adminisztráció akként, amint a törvény és igazság szempontjából működni kell, ide tent orvosoltassanak a bajok. És vajon ez nem történik meg? (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Ellenmondások balról.)

Es végül a pártviszonyok javulása a Házban nem következett be? A t. miniszterelnök ur a nélkül, hogy erre valamely párttól koncessziót kívánna, nem igyekeznek-e olyan kérdéseket, amelyek formális természetűek, amelyek tanácskozási jelleggel bírnak, megbeszélni a pártok vezéréivel? (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Lehet-e panasz az ellen?

T. képviselőház! Ezek a célok és törekvések voltak azok amelyek alapján ezen kormány megalakult. Aki ennek a kormánynak a mai állapotok alapján szemrehányást tesz, az azt hiszem, a gyűlölködés szenvedélyét igyeszik bevinni a törvényhozásba és a közéletbe. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Ellenmondások balról.) Én remélem, hogy ez bekövetkezi nem fog. Ezért vitvük a harcot, erre az országnak szüksége van abban a nehéz helyzetben, amelyben van, amelyre én bővebben kiterjeszkedni nem kívánok. Nem lehet tagadni hogy gazdaságilag az ország helyzete nagyon nehéz, nagyon súlyos és a bajok számosak. Nem azok a források és alapok ennek amiket az előttem szóló lehozott. Ennek két alapoka van: az egyik az, hogy az a nemzet nagyobb erőszítést tett 30 éven keresztül, mint amennyit akár államiag akár társadalmilag megbírt. (Élénk tetszés a jobboldalon. Ellenmondások balról.)

Beöthy Akos: Kiment a pénz Ausztriába!

(Gazdasági bajok.)

Horánszky Nándor: A másik pedig az, hogy ezek a bajok eseményszerűleg szakadtak ránk az összes európai államokról. Az a kegyetlen, az a kíméletlen verseny, amely minden állam részéről folyik, az felkeresi Magyarországot is; ennek a keletnek a nehézségeiből komplikálódik a mai helyzet. Pedig abból, t. képviselőház, ki kell bontakoznunk. (Ugy van! Ugy van!) És én reményem — mert a kérdések elől kitérni nem akarok — annak idején és talán közelebb, amikor még a kérdés elintézése előtt tárcánacsainkkal és nézetekkel ezeknek a dolgoknak megvilágításához hozzájárulhatunk, meg fog történni a Házban arra nézve minden, hogy ennek a kérdésnek minden részét akár az önálló vámtérület, akár a közös vámtérület alapján (Felkiáltások a szélsőjobboldalon: Nem kell!) megbeszélhessük és azért én már félkézrel egy ilyen nehéz, egy ilyen komplikált és nagy fejtörést igénylő dolgot bírálni nem kívánok, én ezt a kérdést eljuttatom most és fennhagyom azon közelebbi időre, midőn erről szó lesz. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Csak egyet vagyok bátor még e tekintetben megjegyezni (Halljuk! Halljuk!) és ez az, hogy ha én annyi rizikóval bírnám ezen kérdést kezelni és megoldani mint a hogy ezt t. barátom, Beöthy Akos tegnap tette, aki azt mondta, hogy az önálló vámtérület felállításával nem fog erre az országra nagyobb rizikó nehezéni, mint a munká a mai nyomásot állapotok, akkor aggodalom és gond nélkül mehetnék ennek a kérdésnek a végső stadiumába; de attól tartok, hogy ez a kérdés nem így áll. Mintán pedig két mondattal ilyen kérdést elintézni egyáltalában nem vagyok képes, lelkiismeretem teljajudna, ha abba bele mennék. Én ezzel a kérdéssel most nem foglalkozom, hanem ha közelebb szólnyegre kerül, majd akkor igen. Most

csak ezeket kívántam kijelenteni, még pedig azért, hogy konstataim a helyzetet, másodsor minden jövő támadásokkal szemben ez alkalommal kijelentem, hogy azok mellett hidegen és hűvösen fogunk, ha hason természetiek lesznek, etemmi mert mi itt nem a gyűlölködésnek, hanem a munkának szerepét akarjuk betölteni. Ebből a szempontból ajánlom a többség felirati javaslatát elodagásra. (Hosszszantató, élénk átjenzés és taps a jobboldalon. A szónokot sokan üdvözik.)

Elnök: Az ülést öt percére felfüggeszti.

(Szünet után)

Lengyel Zoltán: A többség felirata s annak hangját nem tartja önértzetesnek; így csak egy szolgálatot beszélhet uralkodójával. Falk, úgy látszik, csak magyarul tud így megalkodó hangon írni, mert néméül megírta, hogy „gegen Dummeit können auch die Götter nicht kämpfen“ (Zajos derülttség). A felirabban nagyon sok olyan van, amit felháborodással kell mindenképpen fogadni. Ilyen a monarchia kifejezése is. Beszélmi lehet a monarchia két államáról, de ezreke gyűlölt nevet alkalmazni, közjogunk megsértése. (Helyeslés a szélsőbalon)

Ezután az önálló vámtérülettel s az ujonejutekkel foglalkozik; az előbbi megvalósítását sürgeti, az utóbbi lelemése ellen tiltakozik. Közgazdasági életünk számos bajait orvossággal akarják gyógyítani; csak éppen a legbiztosabb gyógyszerrel, az önálló vámtérületről feledek meg.

A felirabban sok szinos a magyar udvartársáról, Dalmácia visszacsatolásáról, a kvótamevelésről s végső konkluzióként kijelenti, hogy a szélsőbal felirata fogadja el. (Zajos helyeslés a szélsőbalon.)

(Egy közjogi szójáték.)

Vérsi József: A felirati vilában érdelemes fejtegetésekkel résztvenni nem kívánok. Nem azért, mintba a vita anyaga reflexiókat és ellenvetéseket nem váltana ki belőlem...

Thaly Ferenc: Nem?

Vérsi József: ...hanem azért, mert a reflexióknak és ellenvetéseknek a nyilvánosság elé vitelében bédrem a nyilvánosság azzal a másik fórumával, amely újságról hívatásomnál fogva mindig rendelkezésemre áll. Ha a t. képviselőház szives türelmét mégis igénybe veszem, tessék azért mert Barta Ödön t. képviselőházi az ülés elején, amikor — fájdalom — még nem voltam jelen, egy személyes természetű felszólalásában ahhoz a taktikához folyamodott hogy egy tegnapi közbeszólását megokolandó, a vezetésem alatt álló lapot — és így természetesen engem is — tromfoként jászott ki a t. miniszterelnök ur ellen. Bátor lesznek a t. képviselőház figyelmét csak néhány percre igénybe venni és kimutatni, hogy a t. képviselő ur renononot adott és hogy ezzel a kártyával a miniszterelnök urral szemben üfést csinálni nem lehet. (Derülttség. Halljuk! Halljuk!)

Az ügy előzményeire kell kissé kiterjeszkednem. Es azt hiszem, hogy habár ez csak személyes természetű felszólalás, de talán a vita későbbi alakulására klarifikálni fog egyik-másik szempontot. A vita előzményei tehát ezek voltak: Az 1898. I. törvény-cikk kimondotta, hogy az Ausztriával való gazdasági viszonyunk tekintetében provizóriummal a magyar törvényhozás elé lépni többé nem lehet. 1899. évi június havában mi a Házban tárgyalunk azt a törvényjavaslatot, amelyet később az 1899. XXX. törvény-cikk neve alatt ikttatottak be törvényterünkbe. E törvényjavaslat tárgyalásakor, június 22-én, Barta Ödön t. barátom nagy beszédet mondott, amely nagy beszéd voltaképpen nem volt semmi egyéb egy terjedelmes közjogi szójátéknál. (Halljuk! Halljuk!) Nem volt egyéb közjogi szójátéknál, mert bes. édben tisztán azon nyargalt, hogy a javaslat provizórium-e vagy nem. Ő azt mondta, hogy provizórium mert ellenzéki álláspontjából kifolyólag arra volt szükség, hogy provizórium legyen: hiszen ha provizórium akkor a miniszterelnök és kormány megszegte az 1898. I. törvény-cikk törvényes parancsolatát, amely megtiltotta, hogy provizóriummal lehessen a törvényhozás elé lépni. Ha tehát az a javaslat provizórium lett volna, akkor neki mint a közjogi ellenzék egyik vezérének, ez akkora örömtől szerzett volna, hogy ettől a reményről — mint mosolyán látom — még ma is sugárzik az arca. (Derülttség jobbról.)

Barta Ödön: Ettől a beszédőtől sugárzik! (Derülttség a szélsőbaloldalon.)

Vérsi József: En akkor nem ebben a Házban, hanem — amint az én t. barátom az ő csodálatos emlékezőtehetsége révén még ma is tudja — az újságban szembeszállottam az ő közjogi fejtegetéseivel és kilettettem az ellenzék nézetét. Legyen már most ugy a t. képviselőház, mint az én t. barátom barátja annak, hogy az én fejtegetésem volt-e helyes, vagy az övé. En azt mondtam, hogy az Ausztriával való gazdasági kapcsolatunkra vonatkozó bármilyen rende kezés más mint provizórium nem lehet. Még hogyha vámszövetséget kötünk is Ausztriával, az 1867. évi XII. törvény-cikk alapján az is csak provizórium, mert az 1867. évi XII. törvény-cikk szerint a szerződés csak meghatározott időre szólhat, amely meghatározott idő a gyakorlat szerint eddig tíz esztendő volt. Hogyha már most valamely rövidbéd meghatározott időre bármilyen közgazdasági kapcsolat tekintetében megállapodunk Ausztriával, természetesen az is csak provizórium lehet és Magyarország teljes elbátározási szabadsága a maga egész terjedelmében ennek a határdőnek a lejártaul újra feléled. Bármilyen gazdasági viszony Ausztriával csak provizórikus lehet tehát. Mert maga az 1867. XII. t.-c. még a vámszövetségről sem mondja hogy állandó. S mi mindenféle állandóság ellen ezeken a padokon titakozunk. (Felkiáltások a jobboldalon: Állandóbb!) Igenis, az állandóbb szó, előfordult a tróbeszédben, de állandóbb más, mint állandó. Ez különben, t. képviselőház, nem tartozik a

dologra. Erre a dologra csak az tartozik, hogy a t. képviselő urnak akkor az álláspontja mi volt? Akkor ő azt mondotta, hogy ez provizórium, provizóriummal pedig a Ház elé jönni nem lehet, a miniszterelnök tehát törvénytelen törvényjavaslatot terjesztett be és a képviselőház többsége, midőn ezt a törvényjavaslatot megszavazza, ellenkezésebe fog jönni az 1898. I. t. törvény-cikkkel.

Már most kénytelen vagyok okát adni, hogy miért tartottam én az ő egész beszédét és egész okoskodását közjogi szójátéknak? (Halljuk! Halljuk!) Pusztán azért, mert a provizórium szónak akkoriban egészen más értelme volt, mint az ideiglenes rendezésnek. (Ugy van! Ugy van!) a jobboldalon. Ellentmondások a szélsőbaloldalon.)

Ha az 1898. évi I. törvény-cikkbe Magyarország beiktatta azt a politikai elvet, hogy többé provizóriumot Ausztriával nem csinálunk, annak nem az volt az oka, hogy 6-7-8 esztendőre szóló ideiglenes rendezésként nem akart teremteni, hanem csak az, hogy 6 és 12 hónapra szóló prolongációk korát állták akkor s a törvényhozás megunta azt, hogy egyik provizóriumból a másikba búsodásoljunk. A magyar törvényhozás ezért mondta ki, hogy ilyen nag-üku és veszedelmes labilitást ezentul tűrni nem akar. Tehát, ha a provizórium ellen tiltakozott az 1898. évi I. törvény-cikk, az nem volt az ideiglenes rendezés kizárása, mert hiszen akkor vámszövetséget nem köthetnénk, mert az is ideiglenes rendezés, hanem kizárólag a rövidlejáratu provizórium ellen van abban a törvényben tiltakozás. Es ha a t. képviselőházi ezt a törvény szellemében magában nem találja meg prókator létere keresse a törvény-cikk ratio ergisében a javaslat megokolásában s a Ház tárgyalásaiban; kipaítan onnan ellenállhatatlan erővel, az hogy csak rövid pár-hónapi rendelkezésre vonatkozik a törvény-cikk tialama.

Már most, t. képviselőház a t. képviselő ur tegnap a miniszterelnök ur beszédébe ott, ahol az ideiglenes rendezéskéről beszélt közbe találta vágni ezt a mondatot: tehát mégis van provizórium és a miniszterelnök ur a világ legártatlanabb hangján és a legnyugodtabb lelkiismerettel bizvást mondhatta rá, hogy sohasem tagadta, hogy ez provizórium. A legjobb lelkiismerettel mondhatta ezt mert hiszen az a törvény a legjobb esetben nyolc esztendőre szól.

Visontal Sotha: Na hát nem erre értoelt a miniszterelnök ur, hanem a reciprocitásra!

Vérsi József: Azt mondja Visontai képviselő ur, hogy ez a reciprocitásra vonatkozott; hiszen Barta Ödön t. képviselőházi annak azon igen terjedelmes beszédében is az van mondva, hogy ennek a provizóriumnak veszedelme éppen abban relik, hogy mindennap megbomolhatik, mert ha Ausztriában a reciprocitást megszegik, akkor Magyarországnak egy lépéssel tovább kell mennie az önálló intézkedés útján.

Molnár Jenő: Azt senki sem tagadja!

Vérsi József: Ne méltóztassanak minduntalan félbeszakítani, hanem méltóztassanak megengedni, hogy mondatomat befejezzem. Ha ezt senki sem tagadja, akkor mondja meg nekem, t. barátom Barta Ödön, hogy ez a provizórium, amelyet ő annyira labilisnak tartott, hogy 24 órára is féltette a fenállását nem hosszabb idő óta működik-e, mint azok a rövidlejáratu provizóriumok együttvéve, amelyek addig létejttek...

Pfahler Győző: Rövid lejáratu váltók! Hiszen az éppen olyan rossz!

Elnök: Ne tessék a szónokot félbeszakítani!

Vérsi József: Dehogy az, már akkor inkább bianco-váltó, mely 8 esztendő mulva jár le.

Molnár Jenő: Annál rosszabb!

Vérsi József: En nem akabom a t. képviselőház türelmét hiába igénybe venni; ha a tisztelt tulajdon Molnár Jenő képviselő urnak, vagy bárkinek megjegyzései vannak, azokat szivesen meghallgatom és amennyiben szükséges, tisztelettel felelni fogok rá. Átkanyarodom rövid megjegyzésem végére s azt mondom, hogy különbség sem akkor nem volt, sem most nincs a dolgok közjogi felfogásában és a provizórium szó logikai tartalmának kitjesében között és a miniszterelnök ur között. Ellenben különbség a provizórium közjogi jelentőségében és a szó logikai tartalma tekintetében akkor is volt és most is van köztem és igen t. barátom között. Es ha az én igen t. barátom az ő megjegyzéseinek végén egy graciózus bókkal a korona és a miniszterelnök felé fordul és magyar nyelven variálja a német költőnek ezt a mondatát: „Ich sei, gewährt mir die Bitte, in euren Bunde der Dritte“, akkor azt kell a t. képviselő urnak mondanom, hogy azt az ő szerény aspirációját, hogy egy vonalban álljon azzal a két tényezővel, jogosultnak ismerem ugyan, de sziveskedjék és becsyványak más jogcimet keresni és nem a közjogi feltételek azonosságát. (Tetszés jobbról.)

(Közjogi sikamlósság.)

Vérsi József: Méltóztassék nekem megengedni, hogy a t. képviselő urnak egyetlegesen szemerebányása ellen védekezzem, annyival is inkább mert ezen szemerebányásnak az éne mesesek ellenem fordul hanem mindazok ellen, akik ezen az oldalon ülnek. Ő a közjogi kitéjezések sikamlósságának a vadját magamagáról elbátvánt, ezt a vádat valamennyinkre hárítja át holott, gondolom ha igazságos maradt volna, ennek a vádnak a borzasztó súlyát réam bírathatta volna. Méltóztassék elbinni, t. barátom, semmi szükségem, hogy e sulyt 28) t. képviselőháziammal megszesszam. Azonban t. képviselőház, hogy kimutassam, hogy ezen az oldalon a közjogi felfogásoknak egészen strikt természetű a divó, hogy ezen az oldalon az 1867. XII. törvény-cikkben stipulált közjogi elvektől még a kitéjezések szabotossága tekintetében sem történik soha eltérés, hanem hogy ezen a téren el-sikamlóság is önkönel szoktak előfordulni, hadd hivatkozzam — nem hogy a t. képviselő urat támadjam, hanem, hogy magamat és ezzel álláspontunkat

megvédiem — a t. képviselő urnak 1899. június 22-iki beszédére, arra a híres inkriminált beszédre...

Barta Ödön: Nem híres!

Elnök Barta Ödön képviselő ur személyes kérdésben kíván szólni.

Barta Ödön: T. ház! Személyes megtámadatás címén óhajtok röviden szólni, mert azt hiszem, elég bőven voltam aposztrofálva, hogy a t. Ház szives türelmét kérem arra nézve, hogy V. sz. József t. barátom és képviselőházi iménu, ú. n. személyes válaszára amelyet azonban felirati vita-beszéd alakjában mondott el, én is tegyek egy pár megjegyzést. (Halljuk! Halljuk!)

Mindenekelőtt tisztázom a helyzetet. Vérsi József t. képviselőházi nem volt itt felszólalásom alkalmával és úgy látszik, nem tudta azt, hogy én az ő névével ebben a vitában nem emlittem. En nem neveztem meg az organumot sem, hanem miután t. képviselőházi között többen kiváncsiok voltak, hogy melyik lap az megneveztem a Budapesti Naplót.

Vérsi József: Nincsen abban semmi!

Barta Ödön: Honorátum Vérsi József t. képviselőházi szolidaritásra valló foltogását, amelyet kiejtett mostani felszólalásában, hogy lapjával e tekintetben is szolidaritást vall, de én nem tudtam, hogy ő írta azt a kritikát annak idején. Egyet azonban veyten tudomásul t. képviselőházi és ez az, hogy én nem játszóttam kártyával és így nem adhatam renononot; én nem kevertem a kártyát a politikában és így nem adhatok renononot. En egyenesen és világosan, a parlamenti ilendőségéből kifolyólag szükségesnek tartottam helyreigazítani egy tegnapi közbeszólásomból esetleg származható és én személyemre vagy politikai reputációmra esetleg árnyat vethető kombinációt. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Rektifikáltam, hogy a t. miniszterelnök ur kijelentette, hogy sohasem tagadta a provizórium létezését és én felszólalásomban még odáig mentem hogy azt mondtam, hogy a t. miniszterelnök ur azt a kifejezést, hogy nincsen provizórium, expressis verbis sohasem használta, hanem igenis az ő támogatói roppan erős védelemben vetek minden olyan argumentációt, amely abban kulminált, hogy mégis csak provizórium az az 1899. évi XXX. törvény-cikk elnevezés alatt ismeretes megegyezés vagy nem megegyezés, hanem önálló rendelkezés.

Azt mondja képviselőházi, hogy az ő támadása, amellyel azon időben itt argumentációim ellen élt, azon sarkallott, hogy hiszen maga a vámszövetség is provizórium. Bocsánatot kérek, t. képviselőházi kiűnöz vezetőik-írója ennek az országnak és bámulat tárgya ezen a téren. Vezetékekben meg lehet ezt így írni, de a parlamentben, bocsánatot kérek, ha egy cikre hivatkozunk, abból ezt az argumentációt így levonni nem szabad. Most én mondom el a tisztelt képviselőházi, hogyan áll az ő cikkével a dolog.

Ő azt mondta: nappal világosabb, hogy itt nincsen provizóriumról szó, csak Barta Ödön nem látja, hogy ez nem provizórium. Hiszen igaz, — azt mondja cikkében tovább — átvitt értelemben a világon minden provizórium, még az önálló vámtérület is. Ezt kitéjezte t. képviselőházi, pedig a cikkében ez is benne van!

Vérsi József: Nem áll!

Barta Ödön: Es a hatálya addig tart, míg nem változtatuk. Hát t. képviselőházi, ebben a kérdésben odajutott, hogy amidőn azt igyekezett kimutatni, mennyire neveltség az a föltevés, amelyet én 1899. június 22-én felállítottam, hogy itt mégis provizóriumról van szó argumentumul bevontam a vámszövetséget is épp úgy mint a külön vámtérületet. (Tetszés a szélsőbaloldalon.)

Vérsi József: Nem áll!

Barta Ödön: Igy van, tessék megnézni, rendelkezésre áll, elhoztam a förendiházi könyvtárból, de itt van a képviselőházi könyvtárban is, tessék megnézni. (Derülttség.) Hanem t. képviselőházi azt mondja, hogy hiszen nem volt provizórium, sem jogi sem gazdasági vagy nem tudom milyen értelemben, csak ideiglenes rendezés volt. Hát kérem, mondtam én, hogy az nem ideiglenes rendezés? Hiszen provizórium nem egyéb, mint ideiglenes rendezés, ellentéte az állandó rendezésnek.

Vérsi József: Nincs állandó rendezés!

Barta Ödön: Hát ne játszunk a szavakkal! Azt mondja, most megvan az állandó rendezés nyolc esztendőre. A t. miniszterelnök ur maga nem mondja.

Vérsi József: Tartós nem állandó! (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Barta Ödön: Sem nem állandó, se nem tartós; sőt annyira nem tartós, hogy míg a provizórium fix határidőre szóló megállapodások tartalmazott az ország gazdasági ügyeinek legfontosabbjaira nézve, addig az 1899. XXX. törvény-cikk sokkal labilisabb alapon áll, pedig ezt perhorreszkálja a t. képviselőházi, mert annyira labilis, hogy elég, hogy az osztrákok bármiben is megsérték a reciprocitást s akkor az általunk biztosított állandó rendezés kútba esett. Hát van-e ennél labilisabb rendezés, mint az, amely minden peroben megszűnhetik? Csak egy kell hozzá, hogy egy kis érzékenység legyen bennünk, mert ha az ez van bennünk, akkor az a rendszer rég megszűnt.

Azt mondja t. képviselőházi, hogy én taktikából használtam le. Ha itt lett volna, hangomból és egész előadásomból meggyőződött volna, hogy ez tisztán csak parlamentaris forma volt, amellyel magamat tisztázni akartam azon vád alól, amely ellen Vérsi József t. képviselőházi nem látta szükségesnek engem fölmenteni, dacára a t. miniszterelnök ur tegnapi lojális kijelentésének, amellyel beismerte, hogy igenis provizórium.

E kérdés lelett igen sokat vitázhatunk, de én most mégis éretem magamnak azt az elégtételt, hogy konstataim, hogy bár közjogi foltogások folytán abba az előkelő társaságba beilleszkedni nem szándé-

kozom mégis meg lehet állapítani, hogy a közjogi vitáinkban, közjogi definícióinkban nem ezen az oldalon van a sikamlós szöveg és stílus hanem (a jobboldal felé mutatva) azon az oldalon (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) ahol nekünk a labilitást egy magyarizáció, hogy a két állam népe közt esztendőkre törvényhozásilag megállapított szerződés. Ez az én álláspontom s ez marad ézentul is. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Vészi József: ... amelyben a képviselő ur ezt az ugynevezett provizóriumot azon a címen támadja meg, hogy az nem végleges rendezés. (Olvas Barta beszédéből.)

Az én tiszteletteljes nézetem szerint nem. Ha véglegesnek tekintem ezt a szabályozást, amely abban foglaltatik, akkor sérelmes az 1887. XIL. törvényünk rendelkezéseivel szemben. (Zaj a baloldalon.)

Ha én függetlenségi párti képviselő volnék, még a vámszövetségre sem mondanám, hogy végleges. (Zaj a baloldalon.)

Ez nem a polémiának, hanem a t. képviselő urnak legautóchtomabb eszelésére. (Zaj baloldalon.) Mi ezen az oldalon a vámszövetséget sem tekintjük végleges megoldásnak, hanem olyannak, amely 10 év múlva önmagában hatályát veszti. Tudom, hogy a t. képviselő ur is olyannak tartja, de éppen azért, mikor vámszövetségről beszélünk, óvakodjunk a végleges szó alkalmazásától, nehogy valaha Ausztria fejünkre olvashassa. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) S most befejezem beszédemet azzal, hogy ha nem volt renonce a tegnapi beszéd akkor a mai beszéd gikszer. (Derűltség.)

(Napirend.)

Széli Kálmán miniszterelnök indítványára elhatározza a Ház, hogy legközelebbi ülését esütörtökön tartja, mert holnap a főrendibáz fogja tárgyaini feliratát.

BELFÖLD.

Az ultramontán támadások ellen. Nagy-Szebenből táviratozzák: Az ágostai evangolikus szász egyházgyűlés mai ülésén elfogadták Herfurth esperesnek azt az indítványát, hogy Magyarország többi evangolikus egyházaival egyetértően tegyenek lépéseket a felekezetek egyenjogúsága ellen irányuló ultramontán támadások elhárítására. A délutáni zárulésen Wolff Károly nagy-szebeni takarékpénztári igazgató országos egyházgondnokká választották meg, azután pedig Teutsch püspöki vikárius imája után Müller püspök berekesztette az egyházgyűlést.

Beöthy Ákos beszéde. Kassáról táviratozzák: Beöthy Ákos tegnapi támadása a miniszterelnök ellen a szabadelvűek körében, kik nagyrészt reá szavaztak, nagy visszataszítást keltett és különösen rosszalják, hogy az egyházpolitikai reformról ellenszenvvel nyilatkozott.

A magyar kir. államvasutak igazgatósága folyó évi november hó 14-én két millió koronát szállított be a központi állampénztárba mint pénztári tőltést. Az ezévi beszállítás ezzel 34% millió koronára emelkedett.

KÜLFÖLD.

Baró Calice szabadságon. Konstantinápolyból jelentik, hogy báró Calice osztrák-magyar nagykövet ma délután szabadságra ment. A pályaudvaron megjelentek az összes diplomáciai képviselvek főnökei, mszgre Bonetti pápai delegátus, a szultán és a porta képviselői és a konstantinápolyi osztrák-magyar kolónia legkiválóbb tagja. A nagykövet távollétében báró Braun követségi tanácsos lesz a nagykövetség ügyvivője.

Az orosz sajtó és Magyarország. A bécsi Pol. Corr. az orosz sajtónak Magyarországra vonatkozó legutóbbi nyilatkozataival foglalkozván, behatóan ismerteti a kormány nemzetiségi politikáját s fejtegetéseit így fejezi be:

A magyar lapok tudván azt, hogy Oroszországban a tót igaztók tudósításai a legkedvezőbb előítéllettel találkoznak a nélkül, hogy állításaik valóságát vizsgálják, még csak kísérletet sem tettek a végre, hogy szembeszálljanak azokkal a tendenciós híresztelésekkel, amelyeknek szerzői oly gyűlöletes módon visszaélnék az orosz sajtó ismert tájékozottával és még csak magyarizációt sem kértek tőlük. Magunk is csak azt a szerény kívánságot óhajtunk kifejezni, hogy az orosz sajtó ne vezesse magát félre az igaztókól, akik a szláv fajrokonság szentimentális oldalát ugyancsak ügyesen ki tudják aknázni politikai és személyes céljaikra. Az orosz sajtó jól tenné, ha saját embereivel inormáltatná magát, akik személyesen győződnének meg a magyarországi viszonyokról. Ha ezek az emberek nem egészen elfogultak, ha

ők is elfogadják a *Novoje Vremyá*ban hangoztatott álláspontot hogy t. i. Magyarországra mint az európai egyensúly egyik elemére szükség van csakhamar meg loznak győződni arról, hogy mennyire alaptalan az a panasz, hogy Magyarországon a szláv nemzetiségek kultúrtörvényeit elnyomják. Magyarország tudatában van annak, hogy minden gyűlölet és irigység ellenére fenn kell állania és teljesítenie történeti hivatását. Ha azonban az ellenségeskedés nem az érdekek természetes ellentétén alapszik, hanem a megfélemlítés munkája, akkor a sajtónak legnemesebb feladata az hogy őszinte, nyílt eszmeoserevel utját egyengesse a félreértések férfias eloszlításának.

Szerbia a bukás szélén. Riasztó hírek érkeznek nap nap után Szerbiából. Az ország, minden jel szerint, teljes züllöttség felő tart és talán nagyon rövid idő leforgása alatt esődtől mond. A pénzügyi válság elérte csúcspontját. Az ország belsejében a *hivatlanok és katonatisztek* már hónapok óta nem kapták meg fizetésüket s magában Belgrádban is már két hónap óta nem fizetik a *hivatlanokat*. A kormány kudarcot vallott azzal az igyekezettel, hogy a külföldön kölcsönt vegyen föl s ennél fogva nem lehetetlen, hogy a kormány ideiglenesen meg fogja szüntetni az *államadósságok törlesztését*. Ez az új politikai irány eredménye. Szerbia ezek után könnyen visszaeshetik régi zilált állapotába s letér arról az útról, amelyen a kulturállamok felő tartott.

A cár és a lengyelek. Multkor megirtuk, hogy Sándor cár magához kérte a lengyel nemesség legkitünőbb képviselőit. Az orosz lapok most magyarázatát keresik ennek a váratlan eseménynek. Körülbélül azt írják, hogy a cár nagyon szereti a lengyeleket és skjerveivezei tartózkodásával is a lengyelek iránti szimpatijájának akart kifejezést adni. Ugy mondják, hogy a cár *békülékeny politikát akar maugurálni Lengyelországban* és ennek a kezdetét jelenti az a rendelet, amellyel *Kosinski* varsói egyetemi tanárt és híres sebészt, aki liberális elvei miatt felüggesztettek, *visszahelyezte* állásába.

Vilmos császár és Amerika. Washingtonból táviratozzák: dr. Holleben német nagykövet ma kijelentette egy hirlapiról előtt, hogy Vilmos császár utasította őt, hogy adja át Roosevelt elnöknek legbarátságosabb üdvözlését s kormányzati működéséhez legjobb kívánságait. A császár őszintén csodálja Amerika haladását és a legbarátságosabb és legszivélyesebb érzelmekekkel viseltetik az Umo iránt. Alaptalan minden olyan beszéd, hogy a császár az európai népeket egyesíteni óhajta az Amerika üzleti világa ellen irányuló harca. Azt a hírt is, hogy Németország azon fáradozik, hogy Délamerikában és Nyugatindában szénáramlásokat vagy egyéb támpontokat szerezzen, olyan ellenséges érzelmi elemek bocsátották világgá, amelyek nem szívesen látnák Németországot barátságos viszonyban az Egyesült-Államokkal. A nagykövet azzal fejezte be szavait, hogy hivatalosan van elhatalmazva annak a kijelentésére, hogy Németország nem táplál ilyenemű szándékokat. Egyszer és mindenkorra határozottan és minden korlátozás nélkül valólanoknak jelenti ki ezeket a mindig visszatérő jelentéseket és ezt az elnökkel is közölte, aki különös meglepődéssel vett erről tudomást.

Koronázás Spanyolországban. Madridból írják, hogy XIII. Alfonz spanyol király a jövő év április havában fogják megkoronázni. Az ünnepegy ezuttal szokatlan fényvel fog lefolyni és Madrid lakossága máris nagyban készülődik. A koronázás napján megszünik *Mária Krisztina* anyakirályné régenssége és a spanyol etiquette értelmében el kell költöznie a királyi palotából. XIII. Alfonz király 1886. május 17-én született.

Bulgária és szomszédai. A szobránjában most folyik a tőhrati javaslat tárgyalása. Ennek során Danev külügyminiszter szokatanul éles kijelentésre ragadtatta el magát. Ezt mondta a többi közt:

— Oroszországon kívül a többi hatalomhoz való viszonyunk is kitűnő, kivéve Törökországot. Ez azonban nem is javulhat addig, amíg Macedóniában a mostani állapotok walldnak.

Ez a beszéd csaknem annyit jelent, hogy a bolgár kormány szolidaritást vállal a bolgár-macedon ligával, Szaráfov urral és cinkosaival. Bulgária tehát parlamenti kirohanást rendezett Törökország ellen.

Bezeg másként áll a dolog Oroszországgal. *Ferdinand* bolgár fejedelem újból dokumentálni akarja országának a hatalmas birodalomhoz való szoros viszonyát és egy kis bronzból készült szoborcsoportozatot szándékozik az orosz cárnak hódolatképpen ajánlódéba küldeni. A szobrot, amelyet tegnapelőtt Páris-

ban a francia külügyminiszter és az orosz, bo gár diplomáciai testület tagjainak jelenlétében *Szmirnov* görög-keleti lelkész szentelt be, *Boverie* francia szobrász készítette. *Boverie* ezzel a művelé részvétet a tavalyi szófiai szoborpályázaton, de az első díjat nem ő nyerte el és nem őt bizták meg *II. Sándor*, a „főszabadiító“ orosz cár emlékére emelendő szobor elkészítésével. A bo gár te edelemmek azonban megtoztett *Boverie* pályaműve és főszólította, hogy készítse el annak kisméretű hasonmását. A mű egy szoborcsoportozatot ábrázol és azt a pillanatot örökíti meg, mikor *II. Sándor* cár Bulgária területére lépett, hogy főszabadiítsa a „testvérménzetet“. A cár egy lejtő oldala n áll; körülötte a cárovcis, *III. Sándor*, *Miklós* orosz nagyherceg és *Gurko*, *Ignatief*, *Szobolev* orosz tábornokok alakja látható. A lejtő alján a bolgár népet jelképező bolgár férfiak, asszonyok és gyermekek csoportja hódol a „főszabadiító“ cár előtt. A szobor talapzatán egy községi sas terjeszti ki szárnyait, s karmai a *megtépelt török zászlókat* ragadják meg.

Uj köztársaság. Kalandos hír érkezik a kincskeresők eldoradojából, Klondykeből. Azt jelentik, hogy *ötven aranyásó összeesküdött*, hogy *Klondyke köztársaságát* proklamálja és *Dawson* Cityt teszi meg fővárosává. A kanadai hatóságok azt amerikaiak segítségével elmozdították. A kanadai kormány segítséget kért az Egyesült-Államok kormányától, amely meg is ígerte, hogy csapatokat fog küldeni, csakhogy a mostani évszokban teljességgel lehetetlen csapatokat szállítani.

A kínai bonyodalom. Pekingi távirat szerint a csungli-jámen táviratot kapott, amely azt jelenti hogy *Csing* herceg Kantengtuból tegnap Pekingbe ment azzal az utasítással, hogy a *Mandszurára vonatkozó szerződést írja alá*. A távirat nem osztlatja el a követséget arra nézve hogy az özvegy császárné teljesen eltagadja-e az orosz ítételeket, vagy pedig a szerződés módosítását kívánja-e az orosz csapatok visszahívásának határideje és a vasuti őrségek száma tekintetében. Az özvegy császárné egyrésztől Japán és a déli akirályok, másrésztől Oroszország szorítja. *Csing* herceg utasítását talán még módosítják, mielőtt Pekingbe érkezik és pedig annak a pártnak a szellemében amely utójára érvényesíti befolyását. A kínai hivatalnokok között és a követségeken azonban nem kétekelnek benne, hogy *végére mégis csak Oroszország befolyása fog győzni*. — *Csun* herceg tegnap a német követségre ment és ott konferált. Ez alkalommal állítólag kitűnt, hogy a herceg reformszelméket hozott magával európai utatról.

Az özvegy császárné *Hu* pekingi kormányzót az északi részek vasutagazgatójává nevezte ki. *Hu* barátja az idegeneknek és pártolja a vasutak építését.

Hongkong, november 19.

Itt híre jár, hogy a *kantonai alkirály* meghalt. A hír eddig nem nyert megerősítést.

A délafrikai szabadságharó. Egy sor statisztikai adat érkezett ma a délafrikai csatáértől. Az egyik jelentést a Reuter-ügynökség küldte, amelynek távirata szerint a 14-én vivott trefonteni ütközetben elesett egy ember, megsebesült három tiszt, köztük egy *Rodwell* herceg és öt ember. *Kitchener* is küldött jelentést Pretóriából. E szerint e hó 7-ike óta elesett 43, megsebesült 16, fogságba esett 241 és megadta magát 6 boer. Zsákmanynyi esett 5650 tőltény, 164 puská, 205 szekér, 600 ló és 11.500 darab szarvasmarha. *Fouché*, *Myburg*, *Malan*, *Latagan* és *Marits* csapatait angol csapatok üldözik. Legalább *Kitchener* véleménye szerint.

Brüsszelből ismét az angol hadvezetést jellemző hír jött. E szerint Oranje szabadállam elnökének feleségét és öt gyermekét minden megokolás nélkül száműzték Dél-Afrikából és az elnök megromlott egészséggel nem törődve, egy Európára menő hajóra tették őket. Valószínűleg ezek a szerencsétlenek is a „foglyok“ közt szerepelnek *Kitchener* győzelmi jelentéseiben.

London, november 19.

Newyorki távirat szerint az amerikai német egyesület Clevelandban kongresszust tartottak, melyen felszólították *Roosevelt* elnököt, hogy *interveniáljon* a boerok érdekében és tiltsa meg a Dél-Afrikába való kiküldet.

London, november 19.

Brüsszelből jelentik a *Standardnak* a *Krüger Fischer* Berlinből való megérkezése után fogadta. *Fischer* azt jelentette az elnöknek, hogy több befolyásos német államférfival folytatott beszélgetésből azt a meggyőződést merítette, hogy *Vilmos császárnak* a dél afrikai kérdésben vallott politikája *Krüger* fogadásának megtagadása óta nem változott meg.

London, november 19.

De Wet összegyűjtötte a rendelkezésére álló összes csapatokat és már most abban a helyzetben van, hogy északi Oranjoban energikus támadó hadjáratot indítson meg. De Wet hadserege hat ezer emberből áll, ezek közt ezerötven afrikander van.

Az ausztriai helyzet.

Bécs, november 19.

A politikai helyzet javult. Ezt a fordulatot a német pártok nyilatkozata idézte elő, amelynek következtében a centrum, a lengyel-klub és a feudális arisztokraták is készségüket fejezték ki a béke helyreállítására. Ilyen körülmények közt a csehek is hajlandóságot mutatnak az egyezkedésre, miután a németek részéről azt az ígéretet kapták, hogy a költségvetés letárgyalása után a nemzetiségi politikai ellentétek eloszlása céljából közös konferenciát fognak tartani. Így hát az ifju-csehek nem fognak a költségvetés megszavazása elé akadályokat gördíteni s már holnap nyilatkozatot adnak ki válaszul a németek határozatára. Csütörtökön valamennyi párt vezetői konferenciát fognak tartani.

Bécs, november 19.

A képviselőház mai ülésén az idegen szerzetesrendek bevándorlásáról szóló sürgős indítványokat tárgyalták.

Sohumier indítványa megokolásában hevesen kikelt a klerikális ellen. Ugy látszik, — mondotta — ezek az urak nagyon elégedetlenek Ferenc József császárral és minden reményüket a trónörökösbe vetik. Minden nyilatkozatukból ez tűnik ki. A Katholischer Schulverein legutóbbi ülésén oly módon ünnepezték Ferenc Ferdinánd főherceget, hogy már illojális volt a mostani uralkodóval szemben. Még csak az hiányzik, hogy a klerikálisok Miatyánkot mondjanak Ferenc József császár elhunytáért. Azután hevesen támadja a jezsuitákat, mint akik a jövő nemzedékből hülyéket nevelnének. Ez elhárított szemtelenség.

Gessmann: Aki a jezsuiták működését szemtelenséggel mondja, az maga is szemtelen.

Sohumier és Klofac megokolják a vallásábróritási paragrafus eltörléséről és a holt kéz vagyonának megállapításáról szóló együttesen tárgyalt sürgőségi indítványokat. Az előbbi kijelenti, hogy a szocialdemokraták nem akarnak semmiéle kivételes törvényt a kongregációk ellen. Követelik azonban az egyházak az államtól és az iskolától való elválasztását, valamint ama védelem eltörlését, melyet a büntetőtörvény a klerikusoknak nyújt.

Klofac hangsúlyozza, hogy a csehek a nemzeti egyházat követelik, mint nemzeti függetlenségük legbiztosabb támaszát, amelyivel ismét meg fogják találni a kulturális összeköttetést a keleti szlávokkal és az oroszokkal.

Hartel közoktatásügyi miniszter konstatálja, hogy az utóbbi években három női rend folyamodott időleges tartózkodási engedélyért, de az egyetlen, amelynek közülük megadták az engedélyt, nem élt vele. Nem hibeti, hogy a francia kongregációk bevándorlása nagyobb mérveket öltene, de konstatálja, hogy ily bevándorlással szemben a fennálló rendeletek és törvények elegendők arra hogy minden állami és közgazdasági érdeket és a felekezeti békét megóvják, ha azt bármely részről fenyegetik. Számadatok alapján kimutatja annak az aggodalomnak az alaptalanságát mintha óriási menynységű földbirtok volna a holt kéznél felhalmozva és konstatálja, hogy a kormány a katolikus vagy szerzetes-rendi iskolák nyílvánosságú jogának megadásában, valamint a protestáns plébániák engedélyezésében teljesen megteleit a fennálló törvényes rendelkezéseknek és kéri, hogy a felhozott körülményeket, melyek a sürgőséget semmi esetre sem okolják meg, a szavazáskor vegyék figyelembe.

Az ülés végén Romanschuk sürgős indítványt nyújt be egy ruthén egyetemnek Lembergben való felállítására. A legközelebbi ülés pénteken lesz.

Bécs, november 19.

A képviselőház költségvetési bizottságának tegnapi ülésén a császári udvartársak tételénél Wolf azt indítványozta, hogy a civilisztát csökkentse két millió koronával; az uralkodó — ugymond — elég gazdag, hogy ezt a két milliót a sajátjából pótolhassa.

Henzel előadó megjegyezte, hogy a régi tradícióhoz híven legkevésbé sem várta, hogy ennél a fejzetnél vita támadjon és emlékeztet arra, hogy ő lejegyezte nagyjelkéségénél fogva igen sok tétel, mely a tárgyalás alatt álló összegből lenne fizetendő, a legfelsőbb magánvetésről felelteték. Wolf indítványát az összes szavazatokkal kétféle ellenében (Wolf és Pernstorfer) elvetették. Ugyanígy elvetették Wolfnak

azt az indítványát is, hogy a kabinetiroda tételét töröljék.

Bécs, november 19.

A német elnökkonferencia tegnapi tanácskozásainak eredményéről a következő közleményt adták ki: Az elnökkonferencián képviselt német pártok arra a meggyőződésre jutottak, hogy csak a ház valamennyi pártjának a parlamenti ügyek kezelésére nézve való megegyezése szabadíthatja ki a házat a mai helyzetéből, amiért is elhatározták, hogy megragadják a kezdeményezést ilyen megegyezésre. A parlamenti munkának két stádiumáról van szó. Az egyik a költségvetés elintézése, a másik olyan politikai helyzet megteremtése, amely lehetővé teszi a Magyarországgal való kiegyezés parlamenti megkötését és a kereskedelmi szerződéseket. A költségvetési előirányzatok elintézése a bizottságban csak valamennyi tényező közreműködésével lehetséges. Az elnökkonferencia azt indítványozza, hogy a pártok azonnal lépjenek érintkezésbe egymással, és a kormány járjon közbe, hogy konkrét határozatok hozassanak a sürgős indítványok mellőzése, a szabad napoknak a költségvetés bizottsági elintézésére való felhasználása, a költségvetési provizóriumnak első elolvasása nélkül a bizottsághoz való áttétele és a provizóriumnak karácsony előtt való megszavazása végett. Nagyon erőfeszítést követel a másik stádium. Ha nem érhető el az, hogy a kormány az ausztriai népképviselőt egyértelmű akaratára támaszkodhatik, ha a nemzeti követeléseket belekeverik a kiegyezés ügyébe, akkor nincs kilátás a Magyarországgal való gazdasági viszony parlamenti rendezésére. Olyan politikai helyzetet kell tehát teremteni, amely valamennyi pártnak lehetővé teszi, hogy az osztrák érdekek közös talaján találkozzék a kormánnyal. A német pártok elvben hajlandók ilyen helyzet megteremtésében közreműködni, de szükségesnek tartják, hogy a legfontosabb nemzetiségi differenciák eszmecsere tárgyává tessenek és méltányos engedékenységgel elintéztessenek.

Bécs, november 19.

Funke képviselő vezetése alatt Derschatta, Gross és Liechtenstein herceg képviselői ma Koerber miniszterelnöknél jártak, hogy őt a baloldali klubok elnöki konferenciájának egyhangulag hozott határozatáról értesítsék. Koerber miniszterelnök megköszönte a képviselőknél az áradásját, melyet a parlamenti munkálkodás érdekében kifejeztek és ama reményét fejezte ki, hogy a többi pártok is hajlandók lesznek a képviselőház munkaképességének előmozdítására. A baloldali pártelnökei nagy fontosságot tulajdonítanak annak, hogy a miniszterelnökkel közölt határozat nemcsak a klubelnökök, hanem valamennyi baloldali pártnak a nézetét tolmácsolja. A miniszterelnök a többi párttal is közölte a baloldali határozatát s azt hiszi, hogy ennek hatása alatt a csehek is engedékenyebbek lesznek.

Bécs, november 19.

Koerber miniszterelnök legközelebb, valószínűleg csütörtökön valamennyi párt vezetőit tanácskozássra hívja össze.

Bécs, november 19.

A Slavische Correspondenz szerint a cseh klub parlamenti bizottsága elhatározta, hogy a német pártelnökök nyilatkozatára válaszul fog, mely választ közölni fogják a cseh klubbal és a konzervatív nagybirtokosok és a cseh agráriusok klubjával és azután közlésteszik.

Bécs, november 19.

A Deutschnationale Correspondenz szerint a nagy-német pártgyűlés a ház mai ülés előtt értekezletet tartott a politikai helyzetről, mely alkalommal több oldalról hangsúlyozták, hogy a parlament állítólagos válságos helyzetét nem ismerhetik el és hogy ellenkezőleg a parlament természetes fejlődést mutat. Még csak a szanálás után van, ezért sajnálatos, hogy a pártelnökök értekezlete még nem kezdeményezte a szükséges határozottsággal a parlamenti helyzet szanálását. Elhatározták, hogy a parlamenti viszonyok további fejlődésével szemben várakozó magatartást foglalnak el és feltétlenül ragaszkodnak ahhoz, hogy a cseheknek nem szabad további nemzeti koncessziókat tenni. Nem járja az sem, hogy a németek a csehekkel való tárgyalás alapjára lépnek, akár a költségvetés elintézése előtt, akár az után.

Lemberg, november 19.

Az osztrák kormány minden előkészület megtesz az új képviselőválasztásokra. Ez arra vall, hogy a jelenlegi Reichsrathot fölösletlenné. A választásokat január 9-ike és 20-ika között ejtenék meg, ugy hogy az új Reichsrath 1902 január 30-ikán gyűljön össze.

HIREK.

A brigád.

A brigád menjen a maga útján. A brigád nem komoly dolog. A alapvizsgálatokon fog elvérzeni. Összes brigádrosai, köztlegényei, dobosai és pattantysuai kapitulálni fognak ott dőltelenül. A brigádról tehát ne tétessék említés ezentul, ha már megesejt rajta az a nagy hiba, hogy tulságosan sűrűn emlegették hírlapjaink hasábjain. Ezentul menjen a brigád a maga útján s érje el azt a nemzeti ideált, melyet kitűzött magának. Mire megkomolyodnak a legények, levetik majd a kardot oldalukról, a mentét vállukról, gyönyörű két szerszámát a magyar vitézségnek, de amelylyel termelő munkát végezni sohasem lehetett.

Hanem a Mücsarnok igazgatósága már nem brigád. Alapvizsgálaton lévő emberekből, nagyon komoly, sőt felelmesen komoly emberekből válogatták össze, akikről sem gyerekes elhatározásokat, sem gyerekes csökönyösséget nem várt a magyar közönség. Nem tudhatni azt, hogy ezt a közönséget kellőképpen ismeri-e Mücsarnok igazgatósága? Ebben az esetben ime körülírjuk nekik, hogy arról a magyar közönségről beszélünk, amely minden más tendenciákat félreveszt s tisztán a művészet céljainak áldoz, mikor a Mücsarnok céljaira adójtát beszedgáltatja.

Ha a Mücsarnok igazgatóságának még mindig szüksége volna bővebb magyarázásra, hát azt is figyelmébe ajánlhatjuk, hogy a minden más tendenciák alatt azt kell érteni, hogy ez az áldozatkész magyar közönség sem politikai, sem felekezeti, sem társadalmi szempontokra nem tekint, amikor arról van szó, hogy a magyar művészet csarnokában áldozatot kell bemutatni. Ezt a magyar közönséget a Mücsarnok igazgatósága ne nézze sem hülyének, sem egyéb lelki fogyatkozásban szenvedőknek s ne merje föltételezni róla, hogy komolyabban veszi most már a Mücsarnok brigádrosait, dobosait, pattantysusait és egyéb harcú népet, mint a gyerekek brigádját.

A Mücsarnok brigádrosai ugyan mitévő lesznek, ha már most megindulnak az összes, karddal és kard nélkül járó fővárosi asztaltársaságok? Ha minden veterán egyesületre, minden betegsegélyző társaságra rájön a művészetért való hirtelen lelkesedés nyavalyja? Ha valamennyi gyógyintézetben egyszerre kipattan az a nemes gondolat, hogy ők főlesapnak aktiv diszitó műpártolóknak s targoncán, társzekereken szállítják szalagjait, koszorúikat a Mücsarnok elé? Vissza mer-e utasítani az igazgatóság csak egyetlen egy koszorú is? Vagy következetes lesz? Inkább meghal, sem hogy megadja magát s teleaggatja koszorúkkal a tárlat minden festményét?

Ezt a következetességet várjuk a Mücsarnok brigádrosaitól. Ha olyan makacs következetességgel tartogatja az egyik asztaltársaság koszorúit, elvárjuk, hogy az összes asztaltársaságok összes koszorús társzekerei előtt kinyitja a kapukat.

Ha pedig nem nyitja?

Félünk, hogy az a tengersok asztaltársaság, mely szintén kardosan jár, betőri a kapukat, mondván: Az én hirtelen föllobbant műerdeklődésem van olyan komoly és szent, mint a brigádrosoké. Nem kell lenézni az embert azért, mert csak veterán...

A brigád menjen a maga útján. De a Mücsarnok brigádrosai menjenek el azoknak az utjából, akik minden más, elkülönítő tendenciák elől akarnak menekülni, mikor a művészet csarnokába menekülnek.

Talán jól jósolunk, ha azt jósoljuk, hogy a magyar közönség meg tud lenni a Mücsarnok igazgatósága nélkül, de ez az igazgatóság minden koszorújával együtt sem tud egy napi eredményt fölmutatni a közönség pártolása híján.

A képzőművészeti társaságot a főváros közönségének áldozatkészsége hozta létre s ez az áldozatkészség tartja fenn. Amint méltónak tartotta eddig arra, hogy bemerjen oda, épp olyan nyugodtan fogja otthagyni most, hogy méltatlannak tartja pártfogására. Ezt vegye tudomásul a Műcsarnok igazgatósága s erre gondoljon, ha még továbbra is ragaszkodik a koszoruihoz.

G.-a.

Budapest, november 19.

— BUDAPESTI NAPLÓ. November 15-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatásuk megújításáról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Erzsébet főhercegnő házassága. Bécsből jelentik, hogy Windischgrätz Ottó herceg tegnap a csehországi Tachauból Bécsbe érkezett. Erzsébet főhercegnő névnapja alkalmából tegnap Laxenburgban ebéd volt, amelyen a jegyespáron és a menyasszony udvari személyzetén kívül résztvettek gróf Lónyay Elemér és neje is. A jegyespár Linczből fog megtelepedni és ezért valószínűleg az Ottensheim-féle kastélyt vásárolják meg. Az esküvő napjáról is körülbelül bizonyosat lehet most már mondani. Ugyanis a vőlegény atyja, aki szenvedélyes gyűjtője az érmekeknek, egy új éremmel gazdagította gyűjteményét. Ezt az érmet fának Erzsébet főhercegnővel leendő frigye alkalmára készítette és az érem egyik oldalán olvasható a következő dátum: Bécs, 1902. január 25. Ez tehát arra vall, hogy a királyi unokája e napon fog jegyesével egybekelni.

— A király legifjabb unokája. Bécsből jelentik nekünk, hogy Mária Valéria főhercegnő ma reggel a walseei kastélyban egy leánygyermeknek adott életet.

— A horvát bán ocfalota. Gróf Khuen-Héderváry horvát bánról Zágrábból azt híresztelték, hogy nagy mértékben üdülésre szorul, és hogy hosszabb szabadságra Madeirába utazik. A horvát bán, aki jelenleg Budapesten időzik s ma a képviselőházban és a szabadalvú pártkörben is megfordult, itteni barátait teljesen megnyugtatta az iránt, hogy ő egyáltalában nem szorul üdülésre, s hogy eszé ágában sincs akár Madeirába, akár máshová szabadságra utazni.

— Új egyetemi magántanár. A hivatalos lap mai száma közli, hogy Wlassics Gyula vallás- és közoktatási miniszter jóváhagyta dr. Gyulán Farkasnak a kolozsvári egyetemen a könyvtári tudományokból magántanárná történt kinevezését.

— Az új nagyvezér. Konstantinápolyból táviratozták: Kucsuk Said basa kinevezését nagyvezérré egy a hivatalos török körökben mint a lakosság körében is nagy megelégedéssel fogadják. Kucsuk Said basa, aki most negyedszer hivatott meg erre az állásra tudvaleg 1895-ben az angol nagykövetség palotájába menekült, melyet nem hagyott el előbb, míg a szultán személyes biztonságára nézve formális biztosítékot nem adott neki.

— Vörösmarty halála napján. A fejfővármegyei kör november 19-én Vörösmarty Mihály halálának évfordulóján, mint minden évben, ma is testületileg megkoszorúta megyéje nagy szűkítették. A Szózat halhatatlan költőjének sírját. A virágokkal díszített sír előtt Ács István műgyememi hallgató, a kör elnöke mondott őszinte érzéssel telt gyászbeszédet. A Szózat éneklésével ért véget az ünnepély.

— Az érdemrend. Az érdemrend a lovagkor szerencsétlen maradványa. Az érdemrend ezüstből van, holott sok esetben többet érne, ha kenyérből való volna. Leon Desjardin, aki a párisi bazárégés alkalmával harminceszert rohant a zsaratok közé, hogy a veszélybe jutott néket saját élete kockázatásával megmentse, kitűnő cselekedetért annak idején nem is ezüst, de arany érdemrendet kapott.

A napokban egy rongyos koldust leltek a rendőrök Páris egyik félreeső utcájában. A nyomorult ember kegyelgetett s pedig éppen úgy, mint a többi koldus. A mellén éppen annyi folt volt, mint a többi koldusokén, de ezenfelül még valami, ami megkülönböztette koldustársaitól: az érdemjel. Elpanaszolta Leon Desjardin, hogy napok óta nincs enniavalója s az éhségtől roskadt a nagy város kövezetére.

Főlemelték. A ruhája sáros volt, de az érdemrendje csillogott az ősi napsugarban.

— Az államvasutak új üzletvezetője. A m. kir. államvasutak dekreczió üzletvezetőjévé, amely állás Dobkieszy Sándornak képviselővé választása folytán üresedett meg, Hegedűs Sándor kereskedelmi miniszter Tolnay Kornélt, m. kir. államvasuti főfelügyelőt nevezte ki. Tolnay régebben a budapest-dunajobbparti üzletvezetősnél volt üzletvezető-helyettes, az-

előtt pedig a vasuti és hajózási főfelügyelősnél töltött be felügyelői állást.

— 100 : 94. Aubervilliersban száz beteget oltottak be Chantemesse tanár tifusz-szérumával s a száz közül kilencvennégy meggyógyult. A hat is csak azért halt meg, mert későn oltották be őket. Akiket a betegség hatodik napjáig beoltottak, egytől-egyig felgyógyultak.

— Erzsébet királyasszony emléke. Árpádházi szent Erzsébet nőünnepének mai fordulóján kegyelettel áldozott a főváros és az egész ország a boldogult Erzsébet királyné emlékének. A főváros katolikus templomaiban gyászistentiszteleteket tartottak, amelyeken az iskolák növendékei vettek részt. Wlassics miniszter rendelkezést adott az összes tanintézetekben iskolai ünnepélyeket rendeztek, amelyeken a tanárok emlékbeszédeket mondtak, a növendékek pedig szavaltak és hazafias dalokat énekeltek.

A budavári Mátyás-templomban Nemes Antal apátplébános mondott misét. Az Erzsébet királyné emlékére épülő Örök Imádság-templom központi bizottsága az angol kisasszonyok templomában rendezett istentiszteletet; a misét Kohl Medárd püspök mondta. Mise után a bizottság ülést tartott a Katolikus Körben; Zichy János grófok is jelen voltak az ülésen. Kohl püspök beszéde után Gyurky Odön titkár jelentette, hogy már félmillió korona gyűlt össze a templomra. Zichy Nándor is tartott az ülésen buzdító beszédet.

Az egyetem istentisztelettel ülte meg a mai napot; az egyetem templomában nagy gyűléssel Várossy Gyula székesegyházi püspök misét mondott, amelyen az egyetem és műgyemem rektorai, tanárai és hallgatói vettek részt.

A tanárképző-intézet gyakorló-főgimnáziuma az egyetemi templomban halogatott szent mise után az intézet nagytermében tartotta Erzsébet-napi gyászünnepét, melyen az ifjuság részéről ifj. Wlassics Gyula VIII. osztályú tanuló mondott szép emlékbeszédet, Tóth Lajos és Pfeiffer Gyula alkalmi költeményeket szavaltak, az ifjuság énekar pedig Wilmouth Bódog karmester vezetésével egy gyászéneket és befejezésül a Himnusz énekelte.

A Szent László-Társulat a ferencrendiek templomában reggel nyolc órakor ünnepélyes misét tartott. A misét Mészáros Kálmán házfőnök mondta.

A Radosler-intézetben reggel nyolc órakor misét mondott Krizsán Mihály pápai kamarás, igazgató. Majd a növendékek a diszterombé vonultak, ahol Krizsán igazgató szép beszédben méltatta a nap jelentőségét.

A Deák-téri evangélikus nép- és polgári iskolában ma kegyeletesen ünnepelték meg Erzsébet királyné emlékéztét. A tanulók serege a tornateremben gyűlt egybe, ahol Bruckner Frigyes énekantó vezetése alatt énekeltek Horváth Sándor lelkésznek külön az alkalomra írt choraleját. Azután Falvai Antal igazgató hazaszeretete buzdította a növendékeket. Strasser Margit, Münzer Piroksa, Constantin Mihaica, Kaufmann Ilonka, Klein Magda és Rosenberg Paula polgári iskolai növendékek alkalmi költeményeket szavaltak s a Himnusz éneklésével befejezték a szép ünnepélyt.

A dr. László Mihály nyilvános főgimnáziumának ifjusága szép ünnepélyvel ülte meg Erzsébet királyné emlékeztétét. Az ünnep a Szózat éneklésével kezdődött, melyet Lehr Andor tanár emlékbeszéde követett. Benke Miklós VIII. o. t. alkalmi költeményt szavalt. Végül az ifjuság énekkara a Himnusz-t adta elő.

A VIII. ker. zerge-utcai főreáliskola szép gyászünnepet rendezett Erzsébet királyné emlékére. A tanulóifjuság köréből Balla és Fleischer VIII. oszt. tanulók szavalattal műtődtek közre, míg az ünnepi szónoklatot Bellaagh László tanár mondta. Az intézeti énekar gyászdalokat adott elő; befejezésül pedig az egész ifjuság énekelte el a Himnusz-t.

A X. kerületi tisztviselőtelepi közönségi elemi iskola kegyeletos ünnepélyt tartott boldogult királynénk emlékeztetére. Az ünnepélyt az iskolaszék képviselőjében dr. Gedeon miniszteri tanácsos nyitotta meg néhány lendületes szóval, aztán Rácz Elek tantestületi tagot kérte, hogy az ünnepély jelentőségét részletesen vázolja. Rácz hazafias lendülettel telt, poetikus szánnyalatu beszédben eseteite áldott emlékü királynénknek hazánkra kifejtett áldásdus tevékenységét. Néhány lelkes szavaltat s a Himnusz éneklésével végződött az ünnepély.

Minden városban istentisztelettel, iskolai ünnepélyekkel emlékeztek meg a megdicsőült királynéról. Gödöllőn a koronaadalmi tisztviselőik Nick igazgató vezetésével kivonultak az Erzsébet-parkba, ahol hatalmas babérkoszorút tettek le a szoborra. Adélelt a kastély kápolnájában dr. Pruzsinszky apátplébános gyászmisét celebrált, amelyen részt vettek az összes hivatalnokok.

— Magvaszakadt főúri család. A főrendiház címke és a miniszterelnök mint belügyminiszter a hivatalos lap mai számában hirdetik ki a magyar főrendiházban örökös tagsági jogu Tige grófok családjában a fiaúgon való magvaszakadást. Hivatalos adatok szerint a magvaszakadás 1895 május 17-én Badenben gróf Tige Ernő eszázári és királyi kamarás és szolgálaton kívüli vezérőrnagy halálával állott be. A felhívás szerint, akik a magvaszakadást tagadják, a hirdetés megjelenésétől számított hat hónap alatt adhatják be irások nyilatkozatukat a főrendiház előnékének vagy a belügyminiszternek. Hat hónap múltán, ha bejelentés nem történt, vagy ha azt igazoltnak nem találták, a Tige-családban beállott magvaszakadást főügyek az örökös jogu főrendü családokról vezetett családkönyv ileto rovatában.

— Népszerű felolvasás. Frém József esüthörtökön, e hó 21-én d. u. 5 órakor a Népszerű Felolvasások Rendező Társulatban (a budai főreáliskola

disztermben) felolvasást tart *Malvina és a keszthelyi helikoni ünnepek* címmel.

— Lueger a tisztikar ellen. Bécsből táviratozták: A városi tanács mai ülésén Lueger nagyon harcias kedvében volt s megfenyegette a tisztikart. Ugy történt a dolog, hogy Lueger szóvá tette azt a pört, amely legutóbb folyt le a bécsi esküdték előtt s amelyben Lueger szembe került dr. Ofenheim lovag tartalékos főhadnaggyal. Beszéltek, hogy annak a törvényszéki tárgyalásnak meg folytatása is lesz a katonai becsületbírószág előtt, mert amikor Ofenheim lovag két katonatiszt által elégtételt kért Luegertől, a polgármester visszautasította a kihívást azzal, hogy ő már öreg az efféle boldonságokhoz. Nemsokára azután Lueger eldicselkedett azzal, hogy a két katonatiszt ez után a nyilatkozat után még hosszán elbeszélgetett vele s aztán megnézték a városháza remek termét, amelyet Lueger megmutogatott nekik. Emiatt a két katonatiszt becsületbírószág elé fog kerülni, noha a törvényszék előtt mind a ketten azt vallották, hogy Lueger nem mondotta azt a kérdéses nyilatkozatot, amelylyel később eldicselkedett.

A községtanács mai ülésén Lueger előhozakodott azzal a kétes szerepével a törvényszék előtt. Hevesen kelt ki dr. Klebborn lovag államügyész s igazságügyi tanácsos ellen, aki a Lueger-Ofenheim ügyben a közzvadt vitte.

Igy kezdte a polgármester:

— Lovag Klebborn államügyész, igazságügyi tanácsos, Ofenheim ellen követett magatartásomat olyan módon bírálta, amely őt nem illet meg. Ezt a kritikát a leghatározottabban visszautasítom.

Azán bő lére esztve, elmondotta Lueger az eset minden legkisebb részletét: hogyan támada ő meg lovag Ofenheimot, miket mondott ő annak a két katonatisztnek akik tőle elégtételt kértek, mit feleltek azok. És itt Lueger még egyszer megerősítette, hogy a kihívást e nyilatkozattal utasította vissza:

— Én már öreg vagyok az efféle boldonságokhoz!

Az antisemita pártfeleltek ez nagyon tetszett.

Majd így folytatta Lueger:

— Nem tudtam, hogy lovag Ofenheim tartalékos főhadnagy. Különben ez melles is. Én nem a főhadnagy Ofenheimtól, hanem a háztulajdonos Ofenheimtól követeltem a vízhasználati illetékeket.

Bécs város tanácsa — ugymond Lueger — a katonai hatóságok megkeresését mindig a legnagyobb előzettséggel teljesítette s én is mindig barátságosnak mutatkoztam hivatalos működésében a tisztikar irányában. Azonban amint én sohasem elegyedem katonai ügyekbe, — folytatta Lueger emelt hangon, — épp úgy elváróm, hogy mások se avatkozzanak olyan dolgokba, amelyek egyedül Bécs városa községtanácsát illetik.

Az antisemita városatyák élénken megtapsolták és éltették Luegert hősiesség magatartásáért.

A végén egy városatyá interpellációban fordult Luegerhez azzal a kérdéssel, igaz-e, hogy őt Klebborn igazságügyi tanácsos a párbaj-pör tárgyalása során kétszer is megsértette.

Lueger igenlőleg válaszolt s utalt előbbi nyilatkozatára, amelyben visszautasította az államügyész kritikáját.

— Kitüntetés. Urbán Adolfnak, a Magyar Vasuti Forgalmi Részvénytársaság vezérigazgatójának ő felisége a királyi tanácsosi címet adományozta. Urbán Adolfnak a közlekedés és ipar terén szerzett érdemei szolgálták okul e kitüntetésre. Az ő nevéhez fűződik az első közmühelytelep és számos virágzó iparvállalat létesítése is.

— A francia helyesírás. A francia közoktatási miniszter nemrég rendeletet adott ki, amelylyel a francia helyesírást és mondattan terén egyszerűsítéseket és könnyítéseket léptetett életbe. Ez a kérdés nálunk is időszerű, 'annál is inkább, mert most van munkában az új reáliskolai tantervre vonatkozó utasításoknak a kidolgozása is s így ennek keretében az is előtérbe kerül, hogy az iskolákban ezental is a régi francia helyesírást tanítsák-e, avagy azt, amely a francia középiskolákban kötelezővé, illetve megengedhetővé vált. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásiügyi miniszter felhívta tehát a Közoktatási Tanácsot, hogy az utasítások kidolgozásában ezzel az ügygyel is foglalkozzék. Erre a kérdésre vonatkozólag Kemény Ferenc reáliskolai igazgató szintén dolgozott ki nemrég a tanulóifjuság használatára egy kis tájékoztató füzetet s kérte munkájának segédkönyvül ajánlását. Foglalkozott ezzel az ügygyel a minap a budapesti tankertület reáliskolai igazgatóinak és szaktanárainak a tankertület főigazgatói által összehívott értekezlete is. Ugy Kemény füzetét, mint ennek az értekezletnek a jegyzőkönyvét a miniszter szintén megküldötte a Közoktatási Tanácsnak, kiemelve, hogy a kérdés tárgyalásában azt is figyelembe veendőnek tartja, hogy olyan tanulókról van szó, kiknek a francia nem anyanyelvük s így megintolandó, vajjon a francia szabályzatban foglalt utasítások hazai viszonyainkra is ráillenek-e.

— **Diákzenebona.** A diáktüntetések ragadosak, átszármaznak egyik országból a másikba. Tegnap Athénben is, Madridban is, Barcelonában is nem csekély zenebonát csaptak a diákok. Athénben körülbelül ezer egyetemli hallgató berontott az *Aszti* és *Akropolisz* című napilapok szerkesztőségébe, hogy tiltakozzék azok ellen a cikkeket ellen, amelyek ezekben a lapokban az evangéliomnak ujgörg nyelven való használata érdekében megjelentek. A diákoknak egy része *fosztogatni akart s föl akarta gyújtani a szerkesztőségi helyiségeket*, de a rendőrségnek sikerült a zavargókat hamarosan szétvársni. De ma újból tüntettek a diákok a két szerkesztőség ablakai alatt és leszakították a címablakot.

Madridban a diákzavargás egyre tart. Mintegy háromszáz diák a kocsisokat kényszeríteni akarta, hogy a *szabadagót éltsék*. Aki nem engedelmességet, annak a kocsiját követ dobálták meg s e közben néhány utast megsebesítettek.

Barcelonában az egyetem rektorát ismét elmozdították állásától, ami újabb diáktüntetésre adott okot. Az egyetem zárva van. Mindezeket végigolvasván az ember önkénytelenül azt kérdi magától: mikor tanulnak tulajdonképpen a diákok?

— **A veszprémi Erzsébet-szobor.** Veszprémből jelentik, hogy ott ma leplezték le Erzsébet királyné szobrát, melyet a város és a megye áldozatkészsége emeltetett. A szobor Zala György műve és Veszprém legszebb pontján, a főispáni lak előtti téren van felállítva. A leplezés lényes ünnepek keretében történt. Veszprém városa rendkívül díszközgylést tartott, amelyet a kegyesrendiek templomában gyász-mise előzött meg. Azután díszközgylés volt a vármegyeház nagytermében, ahol megjelent Fenyvessy Ferenc főispán, Kolosváry alispán, a vármegye szabadelvűpárti országgyűlési képviselői, Hegedűs Lóránt, Horánszky Lajos, Pekár Gyula, András Gyula és dr. Óváry Ferenc, a Veszprémben állomásozó honvédtisztikar, a főpáspás és előkelő hölgyközönség. Segelethy György polgármester nyitotta meg a díszközgylést, melyen dr. Óváry Ferenc országgyűlési képviselő, mint városi képviselő tartott Erzsébet királyné fölött hatalmas és szónoki formákban is remek emlékbeszédet, mely a közönséget mélyen meghatotta. Utána dr. Rédey Gyula apátanonok, városi bizottsági tag általános helyeslést mellett azt indítványozta, hogy mindazoknak, aki a szobor létesítéséhez hozzájárultak, jegyzőkönyvi köszönet nyilváníttassék. Végül Horánszky Lajos, a veszprémi kerület országgyűlési képviselője beszélt lelkesen, különösen hangsúlyozva beszédében, hogy ez a szobor, melyről most hull le a lepel, Veszprémben mindenkor az általános társadalmi és lelkeleti békét szemléltesse. A szónoki hérvél elmondott beszéd után a közönség a szoborhoz vonult, hol ismét Horánszky képviselő beszéde alatt hullott le a lepel. Horánszky ekkor, mint a szobor-bizottság tagja, átadta Veszprém városa közönségének a szobrot. Segelethy polgármester válasza után felhangzott a lelkes ifjuság ajának a Szózat, mely után a veszprémi hölgyek küldöttei tette le a hölgyek áldozatkészsége folytán beszerzett óriási koszorút. Ezzel a szoborleplezési ünnepély délután 1 órakor véget ért. Utána a vidéki vendégek tiszteletére sajtótertkü banket volt a Korona-szállodában, amelyen Fenyvessy főispán, Kolosváry alispán, Hegedűs Lóránt, Horánszky Lajos, Pekár Gyula, András Gyula, dr. Óváry Ferenc országgyűlési képviselők és a vármegye és a város notabilitásai vettek részt.

— **Újabb pártalakulás az egyetemen.** Az egyetemen jelenleg két párt a *nemzeti* és *reform-párt* névvel egymással farkasszemet. Az ifjuságnak egy tekintélyes része, mely eddig egyik párt mellett sem foglalt állást, a napokban nagygyűlést fog tartani melyen kibontja a 48-as függetlenségi demokrata zászlót.

— **Wenzel Gusztáv emléke.** E hó 23-án lesz tíz éve annak, hogy Wenzel Gusztáv egyetemi tanár, a híres jogtudós és történész meghalt. Az elhunytnek családja ebből az alkalomból Wenzel Gusztávnak egy emlékművet, olajfestésű arcképet ajándékozta a budapesti egyetemnek, melynek a boldogult felszázadnál tovább buzgó tanára volt. A kitünően sikerült arckép Szemes Fülöp festőművész műtermében készült s azt a napokban vette át dr. Concha Győző dékán, aki a jogi kar nevében megleghangú köszönőlevelet intézett a boldogult családja felé. Híven meg fogjuk őrizni, — így szól a köszönőlevél — és mindenkor kegyelettel fogunk tekinteni a nagy jogásznak és történésznek képviselésére, aki mint kezdeményező, mint fáradhatatlan kutató, mint a nemzet történetének szomorú napjaiban a hazai jog iránti szeretet lelkes őrszemője a magyar jogtudomány szentélyében magának örök emléket állított.

— **Adomány a tejesboltnak.** Galos Jenőné urnó Budapestről öt koronát küldött hozzánk az Izabella-utcai ingyenes tejesbolt számára. Rendelkezési helyére juttatjuk.

— **Új posta- és távirahivatal.** A hatvani pályaudvaron Hatvan 2. elnevezéssel új posta- és távirahivatalt rendeztek be, mely működését teljes nappali táviratszolgálattal e hó tizenhatodikán kezdte meg.

— **A darmstadti válópör.** Darmstadtból olyan hírek érkeznek, amelyek szerint a hesseni nagyhercegi pár válása valószínűleg abbamarad. A hírek szerint ugyanis a következő hivatalos kommunikét tették közzé: Azt hiszik, hogy a nagyherceg a választott lovagiaságból teljesen magára vállalja a vétkeességét, csakhogy békés elintézés nyerhessen a házastársak egyenletlenkedése, de nagyon szívesen vennék, ha a dolog könnyebb megoldhatása végett a nagyhercegné is magára venné a felelősség egy részét és ezzel visszaadná a sokat zaklatott nép nyugalalmát. Megemléstésre méltó, hogy a mult vasárnap a templomokban az uralkodó-párért mondott imádság már nem említette a nagyhercegné nevét.

— **Az áruló szűr.** Tóth eszmadiamester már reggel tíz órában beállított a nagyváradi rendőrségre. Cifra szűr volt a vállán, nagy tulipánnal kihányva. Odaállt a rendőrtiszt elé s így szólt:

— Ez a szűr nem az enyém.
— Hát akkor miért hordja kigyelmed?
— Miért? hunyogott az eszmadia. Hát azért, mert ezzel a szűrrel tolvajt lehet fogni.

A eszmadia lekerítette a szűrt a válláról, kiterítette egy székre s így folytatta:

— Követem alássan a tekintetes urat, fogják meg a szűrhöz való eszmadit.

A rendőrtiszt most már még kevesebbet értett a dologból.

— Hallja kigyelmed — mondta sok jóakarattal — olykor kalimpál az ember esze.

— Kalimpál ám, akinek kalimpál, de én tudom, hogy mit beszélnek. A rendőr azért rendőr, hogy kitalálja az ember baját. A szűr nem az enyém, hanem a hozzávaló eszmadia az enyém volt.

— Beszéljen világosabban.

— Nohát követem, ha valaki ide talál jönni a szűrért, hát csak tessék üzeni értem. Majd én megtalálom a hozzávaló eszmadit.

Tóth Sándor evvel el is ment. Kiállt megint a nagy piacra, ahol szép sorban állanak a eszmadiaik sátrai. A rudon sok gyönyörű eszmadia van fölaggatva s ha egy kis szél jár, úgy lóbálóznak, mint az akasztott emberek.

Délben jött egy rendőr:

— Azt mondja a tekintetes rendőrkapitány ur, hogy jöjjön kigyelmed. Eljött egy ember a szűrért.

Pataky uram orcája kiderült erre a szóra. Odaállította a gyereket a sátor elé s jól megmagyarázta neki, hogy addig, amíg ő vissza nem jön, ne adjon el egyetlen egy eszmadit sem, még ha száz pengőt ígérnek is pájrárt.

— Mert — tette hozzá — hátha becsapnak.

Aztán elindult a rendőrség felé. A szobában még most is kiterítve fektet a gyönyörű szűr. A nagy, skofiomos virágok gyönyörűen ragyogtak rajta s igazi remekbe volt rávetve a hálafarok és hattyúköröm.

Egy kis emberke beszélt éppen a rendőrtiszttel. Elmondta, hogy Szána Dömötörnek hívják s hogy ez a gyönyörű szűr az ő szűre.

— Igaz-e Tóth uram? kérdezte a rendőr a eszmadiatól.

— Igaz.

— Hát ha igaz, miért ne adnám ki ennek a becsületet embernek?

— Tessék kiadni.

A rendőr odafordult Szána Dömötörhöz s így szólt:

— Vigye kend a szűrét!

Csakhogy most Szána Dömötör kezdett szabadni, hogy a gyönyörű szűr nem az övé.

— Teremtuccse — mondta — ez nem is az enyém.

A eszmadiamester pedig gnyusnan kacagott: — Tetszik tudni, hogy miért nem az övé? Hé... hé! Hát azért nem, mert már nyolc órákor reggel ott álalkodott Szána uram a sátorom körül. Egyfartály kilencere már el is lopott egy pár eszmadit. Kétfartálykor már a másodikat lopta. Háromfartálykor a harmadikat. Négyfartálykor éppen a negyediket akarta elhinni, hanem akkor én sem voltam már röst, lekaptam a szűrt a hátáról. Tudtam, hogy itt fogja keresni, azért hoztam ide.

— No Dömötör — fordult most a eszmadia a paraszthoz — hozd-e már a szűrödhöz a eszmadimat?

Szána Dömötör az ajtóhoz lépegetett s nagy mérgesen dörmögte:

— Gyűjjon velem az úr! Hozom.

— **Az izraelita közalap.** Az izraelita közalap bizottsága is megtartotta özi ülését. Dr. Mezey Ferenc jegyző terjesztette elő a tisztikar jelentését, melynek a multa vonatkozó részéből kiemeljük, hogy a közalap a Ludovika Akadémián 150.000 koronából alapítványi helyeket létesített, Kőrösmezőn iskolát alapított és szegény hitközségeket gyámoltott. A közalap javára jegyzett 888.182 koronából eddigelő befolyás 532.965 korona, egyes testületek kezelésében levő alapítványok összege 164.200 korona. Az alapnak csak kamatai fordíthatók a kitűzött kulturális célokra.

Az 1902. évre 19.100 korona szükséglettel szemben 28.000 korona bevételre számítanak. A tisztikarnak a felmentvényt megadták és elismerést szavaztak. Kornfeld Zsigmond lelépett másodelnök helyére dr. Mezei Mórt, Wahrmann Sándor elhunyt ellenőr helyébe dr. Kohner Adolfot választották meg.

— **Diáktüntetés Lembergben.** A lengbergi egyetem akadémiai tanácsa megengedte, hogy a rutén diákok ma este az egyetem helyiségeiben gyűlést tartsanak, melyen egy rutén egyetem felállítására érdekében határozatot akartak hozni. Több száz rutén egyetemi hallgató azonban, táviratozza levelezőnk, már délben behatolt egy tanterembe, hogy a rutén egyetem felállításának kérdésében tanácskozzanak. Dr. Kruckiewicz tanár prorektort, dr. Finkel és dr. Twardowski tanárokat, dr. Winarsz egyetemi titkár nem engedték be a gyűlésterembe, "hamba!" és "pereat!" kiáltásokkal, pisszegéssel és kurjongatással fogadták őket. Dr. Twardowski tanárt erőszakosan visszazsorították. Dr. Bydygier tanár udvari tanácsos és rektor, aki a terembe akart jutni, nagy láma között a gyűlést felosztottnak jelentette ki. A rutén diákok most botokkal rohantak a rend helyreállítására előszeltek három egyetemi szögára és a pedellusokra. A rektor kihirdette, hogy a gyűlésen résztvetteket felelősségre fogja vonni. A rutén diákok több határozati javaslatot szerkesztettek és aztán rutén nemzeti dalokat énekelve több utcán át körmenetet rendeztek, mire nyugodtan szétszórtak.

— **Kardpárhaj.** Sátorhajhajhelyről táviratozzák: Szőlőssy Sándor városi szemnévő és Arndthajay Emil városi ellenőr ma kardpárhaj vitak. Mind a ketten könnyen megsebesültek. A lelekkibékültek. A párhajra összeszóllalkozás adott okot.

— **Új palota Fiumében.** A fumei kereskedelmi tengerészeti akadémia s a véle kapcsolatos internatus részére, mely jelenleg egy teljesen alkalmatlan bérházban van. Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszter minden tekintetben megfelelő épületet szándékozik emeltetni. A törvényhozás e célra 400.000 korona költséget engedélyezett, amelyből 120.000 korona már a folyó évi állami költségvetésbe felvétellett. Az épület emelésére sikerült Fiumében a hegyoldalon kitünő jekvésű telket megszerezni, melyen az akadémia teljesen szabadon lesz elhelyezhető s a tengerészeti oktatáshoz szükséges csillagászati és egyéb eszközök akadálytalanul és közvetlenül végezhetőek lesznek. Az épület tervezésére a kereskedelemügyi miniszter pályázatot hirdetett, amely kikötötte, hogy az építési költségek meg nem haladhatják a 250.000 koronát. A pályázaton 29 terv vett részt, amelyeket a miniszter által kiküldött bizottság nem csupán építészeti szempontból, hanem a helyi viszonyokra és az intézet speciális követelményeire való tekintettel is vett bírálat alá. Hegedűs miniszter a bíráló-bizottság javaslata alapján a következőképpen döntött: Az 1500 koronás első díjat a „P” jelű terv nyerte meg, szerzője Pec Samu műegyetemi tanár; az 1000 koronás második díjat a „Columbus” jelű terv kapta, szerzője Jablonszky Ferenc budapesti építész; a 600 koronás harmadik díjat a „Scuola” jelű terv nyerte, melynek szerzői Komor Marcell és Jakab Dezső budapesti építészek. Azonkívül a miniszter elrendelte a „Tengerre magyark” és a „Jászó” jelű tervek megvételét is, melyeknek szerzői Tóry Emil műegyetemi magántanár, illetve Károlyi Emil és Marton Ákos budapesti építészek. A végleges tervek elkészítésével való megbízás fölött a miniszter még nem döntött.

— **Házasság.** Davidovics Lipót, a Davidovics Jakab budapesti vaskereskedő cég baltgja eljegyezte Hónig Gizella kisasszonyt, Hónig Adolf dombovári kereskedő leányát, Hajdu Miklós hírlapíró kollégánk nővérét.

Eppinger Géza az Eppinger Lázár és fiai budapesti tanácsa Berzevitz Albert v. b. t. t. igazgatósági tag elnöklele alatt tegnap tartott ülésében elhatározta, hogy a felmerült deficit megszüntetésére erőlyes gyűjtési akciót indít meg a nagyközönség körében. Ugyanezen ülés tárgya volt a huzamos idő óta betegeskedő gróf Szapáry István elnöki helyének betöltése. Az igazgatónács egyhangú lelkesedéssel az elnöki tisztiségre gróf Apponyi Albertet, az egyesület eddigi egyike alelnökét jelölte, az ez által üresedésbe jövő alelnöki helyet dr. Sámuel Lázárral, az egyesület eddigi buzgó ügyészével fogja betölteni. A választás a legközelebb egybehívandó rendkívüli közgyűlésen fog megejtetni.

— **Tűzvész.** Darmstadtból táviratozzák: A darmstadti torna-egyesület nagy új épülete ma reggel leégett. Csak a falak maradtak meg belőle. Két cseledőleány a lángokban lelt halálát. Egy leány kötélben akart lebecsátkozni, de leesett és halálosan megsérült. Egy pinócér leugrott és nyakát szegte. A tűz állítólag három óra tájban keletkezett a színházteremben, eddig ismeretlen okból.

— **A vallások keletkezése, fejlődése és elhalása.**
Gróf Tolszaj Leo most Panena hercegnő vendégbarát-ságát élvezve a Yalta melletti korreizi kastélyban, serényen dolgozik új munkáján, melynek ezt a címet adta: A vallások keletkezéséről, fejlődéséről és elhalásáról. Új könyvéről — mint rendszeren — most is egy hírlapiról előtt nyilatkozott az ősz író s új művének alapjait a következőkben tárta föl:

— Történelem-bölcsészeti munkán dolgozom most, melyben ki fogom mutatni, hogy a mai kultúr-népek nagy csalódásban vannak a vallások befolyását illetően. Valóságban a vallások erkölcsi és lelki hatalma már megtört. Az igazi vallásnak sobasem szabad hatalmi uralom után törekedni. Ez áll a keresztény vallásra is minden megjelenési formájában. Ezért nagy reményeket ítétem egy új valláshoz, mely a Keletről indult ki. Ez a *babizmus* Perzsiában, mely közvetítő szerepet játszik az izlam és a kereszténység között. A babizmus elvet minden hierarchiát s legfőbb célja az ember erkölcsi tökéletesedése. És mégis nagyon csalódtam az új vallásban, mivel megmutatta, hogy külső állami hatalom- és kényszereszközök nélkül nem tud a nép nagy rétegére hatni. A kereszténység kebelében nem tudom annak az újjáéledésnek csíráját fölfedezni, mert ha új erők tűnnek föl, azok csakhamar elszakadnak a kereszténységtől. Kilátás nélküli munka az, ha a mai vallások talaján akar valaki részt venni az emberi élet tökéletesítésének munkájában.

— **Halálozás.** *Ilk* Mihályt, a Nemzeti Kaszinó titkárárt súlyos vesztés érte. Felesége, született Szánthó Etelka tizennyolc évi boldog házasság után folyó hó 19-én reggel elhunyt. A beszentelés folyó hó 21-én délután 3 órakor lesz a J. X. Csillag-utca 12. számú gyászszobából. Az elhunyt férjén kívül három kis gyermeke s nagyszámú rokonság gyászolja.

Rieger Miklós fővárosi polgár e hó 18-án a Barsmegyeiben lévő Garam-Szent-Benedeken meghalt. Az elhunytban *Rédey* István, a szatmári színház tagja édesatyját gyászolja.

— **Hazaárulási pör.** A napokban kiszivárgott a híre annak s lapunk is megemlékezett róla, hogy *Carina* Sándor 6-dik utánsezedbeli nyugalmazott kapitányt hazaárulás miatt pörbe fogták. Kiderült *Carináról*, hogy két idegen kormányfővel összeköttetésben áll s államtitkokat árult el. A hadikormány — mint a *Neues Wiener Tagblatt* jelenti — már régebben gyanuba vette *Carina* Sándort s attól fogva szemmel kísérte, mikor pedig kétségtelen bizonyítékot szerzett bűnössége mellett, elrendelte letartóztatását. A hazaáruló kapitány neszét vette a dolgokat és megugrott. Néhány hét előtt fedezték fel rejtekhelyét: Bécs környékén az erdőben bolvongott és *nővénygyűjtő*ekkel táplálkozott. *Carina* körülbelül ötvenéves, családos ember. Züllöt anyagi viszonyai miatt lépett ki a tényleges szolgálatból. Családi élete is boldogtalan volt. A börtönben egészen megtört.

— **A munkanélküliek segítése.** A munkaközvetítő-intézet a fővárosra is nagyon számít abban a nagy munkában, hogy elviselhetővé tegyék a munkanélkülieknek a telet. Átiratot intézett tehát a tanácshoz, amiben arra kéri, hogy alakítsanak egy vegyes bizottságot, amely megbeszéli azt, hogy hogyan lehetne a tél folyamán fokozottabb mértékben segítségére a nyomorgóknak a főváros. A vegyes bizottság ma ült össze először s *Létay Gusztáv* miniszteri tanácsos, a munkaközvetítő-intézet vezetője azt javasolta, hogy szaporítsák a foglalkoztató-műhelyek számát s a műhelyeket úgy szervezik, hogy tágabb körben tudják foglalkoztatni a munkásokat. És fizessenek valamiképp többet a munkáért. A bizottság kimondta azonkívül azt, hogy szükségesnek tartja, hogy ne csak az igazi munkásokról és napszámosokról gondoskodjék a város, hanem terjesse ki a figyelmét az éhező szellemi munkásokra is. Be lehetne rendezni a műhelyeket arra is, hogy másoló munkát végezzenek benne azok, akik azelőtt valami kis hivatalban ugyanilyen munkával kenyeret tudtak szerezni. Másolni való elég akadna. A munkaközvetítő-intézetnél ez idő szerint négyezeröttszáz munkanélküli van följegyezve. Nincsenek mind nyomorban, de legalább kétezer közülük olyan nyomorúságban van, hogy segítségre szorul.

— **Szétrombolt hídmunkálatok.** Máramaroszi-gétről írják: A legutóbbi esőzések következtében a viskietek nagy katasztróla érte. A vármegye ugyanis egy régi óhaját teljesítette, amikor a viskietek számára nagy hidat építtetett, amelyet még *Apaffy* fejedelem megígért a viskieteknek. A hid már erősen épült, az ideiglenes hid is elkészült és a múlt napok esőzése szétrombolta az összes munkálatokat. A kár igen nagy és a hidépítést egy évre vetette vissza.

— **Okmányhamisítással vádolt kapitány.** A soproni törvényszék ma tárgyalta *Khifer* Ernő lovag, nyugdíjazott százados büntnyét, akit okmányhamisítással és sikkasztással vádoltak. A nyugalmazott százados, akinek most katonai irodája van, felmentették a vád alól.

— **Az amerikai hittérítő fogsága.** Szófiából jelentik: *Danev* miniszter írtására adta *Dickinson* amerikai konzulnak, hogy salvus conductus ad azoknak a rablóknak, akikkel *Miss Ellen Stone* kiszabadítása iránt tárgyalni akar.

A bolgár távirati ügynökség jelenti: Az amerikai lapoknak az a híre, amely szerint *Dickinson* konzul a bolgár kormányhoz jegyzéket intézett, amelyben felelőssé teszi azt *Miss Stone* elrablásáért, nem felel meg teljesen a valóságnak. *Dickinson* intézett ugyan jegyzéket a kormányhoz; abban azonban csak amiatt panaszkodik, hogy a bolgár hatóságok nem támogatták őt, sőt nehézségeket fordítottak útjába a küldöncök eljárásában, akiket a rablókkal folytatott tárgyalásoknál felhasznált. A konzul hozzáteszi, hogy a bolgár kormányt terheli a felelősség, ha a hittérítőnt az említett akadályok folytán szerencsétlenség érte. *Danev* külügyminiszter szóbeli jegyzékben azt válaszolta, hogy az amerikai konzulnak nincs joga azt követelni a bolgár kormánytól, hogy a közrend fenntartására az országban szükséges intézkedéseket felüggessze egy oly incidens következtében, mely Törökországban történt. Amit azonban a kormány emberiességi tekintetből, főleg mivel egy nő életéről van szó, megtehet, az egyedül abban áll, hogy a kiküldött követeket nem akadályozza eljárásukban. Mindenesetre azonban szükséges, hogy a konzul megnevezze a hatóságok előtt küldöncét, amit eddig elmulasztott. A miniszter végül kijelenti, hogy a bolgár hatóságok a jövőben is üldözni fognak mindenkit, aki ellen gyanu merül fel, hogy a rablókkal összeköttetésben áll, kivéve az előttük megnevezett küldöncöket és teljesíteni fogja kötelességét, ha a rablóbanda bolgár területre lépne.

— **Veszedelem pisztolypárba.** Hannoverában a minap egy főhadnagy pisztolypárba vitt egy fiatal vegyészrel. A párbajban úgy a főhadnagy, mint a vegyész megsebesült. A főhadnagy a jobb karját, a vegyésznek pedig a mellét turta keresztül a golyó. A párbajra az szolgáltatót okot, hogy a nyáron a polgári ruhában levő főhadnagyot nem köszöntötte a vegyész, aki mint önkéntes a főhadnagy erejében szolgált. E miatt a vegyész birkának titulálta a főhadnagy, akit azonban az önkéntes a porosz párbajszabályok szerint csak most, szolgálati idejének letelte után hívhatott párbajra. A vegyész sebe oly súlyos, hogy alighanem bele fog halni.

— **A félmillióstolvaj.** A rendőrség már szinte le is mondott minden reményről, hogy elfoghassa *Keckeméthy* Győzöt, mert az Olaszországba küldött detektíve is hiába kutatnak *Keckeméthy* után. A rendőrség azt hiszi, hogy *Keckeméthy* San-Franciskóba igyekszik. Ott ugyanis él neki egy jó barátja, valami *Kurt* Ernő, akivel együtt dolgozott *Keckeméthy* a hivatalban. Ez a *Kurt* Ernő az árvászkótló kicsalta öccsének és néniének pár ezer forintnyi vagyonát s azzal feleségével együtt kiszökött Amerikába. Azóta San-Franciskóban lakik s onnan több levelet írt már *Keckeméthy*nek, amelyekben hívja ki magához. Mindegyik levelében hangsúlyozza *Kurt* Ernő, hogy csak úgy menjen ki *Keckeméthy*, hogyha elég pénzt vihet magával. Tanácsokat is ad neki az utra nézve. Azt mondja, hogy legkönnyebben *Oportóból* mehet San-Franciskóba. Mindegyik levél így végződik: *Különbön légy óvatos!* A rendőrség ezeket a leveleket a házkutatás alkalmával megtalálta *Keckeméthy* lakásán s most azt hiszik, hogy a főváros tolvaja San-Franciskóba készül *Oportón* át. Ezért újabbán is táviratoztak az *Oportói* rendőrségnek, hogy *Keckeméthy*t tartsa szemmel. — A IV-ik kerületi előjáróságon tegnap fejezték be a pénztárvizsgálatot. A rendes községi pénzeket teljesen rendben találták és így az elsíkkasztott pénz a szorosan vett adópénztárból hiányzik. Ugyancsak tegnap hallgatta ki *Rényi* Dezső főjegyző *Sándly* Edét, az állásától felüggesztett pénztárnokot. *Sándly* azzal védekezett, hogy a fővárosnál más volt a gyakorlat mint amit a szabályzat előírt és így magában a rendszerben van a hiba. Érdekes dolog, hogy *Sándly* Ede a *Keckeméthy*-féle sikkasztást követő napon még mindig kezelte a pénztárt és aznap 400 000 koronát szállított be a központba. Harmadnap helyettesül *Schmitt* Árpád pénztári tisztet küldték ki a IV. kerületbe. *Schmitt* aznap szolta híján, akit tudvalegven a sikkasztást követő napon elcsaptak, 6000 koronát vitt be a központba egymaga minden kíséret nélkül. Ezért a szabálytalanságot *Pesti* Ferenc előjáró feljelentést tett a pénztári tiszt ellen a polgármesternél.

— **Felrobbant ágyugolyó.** A felixdorfi tüzérségi gyakorlaton ma felrobbant egy ágyugolyó s egy tüzérszázadosnak elszakította az álkapcsát. Olyan súlyos égési sebeket szenvedett a szegény katona, hogy a halállal vívódik.

— **Vívóterem-megnyitás.** Göncei és zolnai lovag *Zolnay* Viktor, az ismert jeles vívómester a *Keckeméthy*-utca 27. szám alatt levő házban vívótermet nyitott. A vívóterem, amelyben a tanítást maga a kiváló mester vezeti, máris nagy látogatottságnak örvend.

— **Cigányzene a Telefon Hírmondóban.** Ma este a *Telefon* Hírmondó előzetőinek szórakoztatására cigányzenét fog közvetíteni. E cigányzene közvetítés 8 órától 11 óráig tart, de megszakítást szenved 8 óra 15 perckor, mikor a tőzsdézárókat olvassák fel és fél 10-től 10 óráig, mikor az esti felolvasás van napirenden, mely alkalommal a legújabb híreket olvastatja fel a szerkesztőség. Az átvitelt az Emke-és az Elite-kávéházai történi, ahol *Rácz* Gyula, *Zöldy* Marci közreműködésével, illetve *Körcs* Antal bandája játszik.

(x) **Strelisky** császári és királyi udvari fényképész, *Dorothy*-utca 9. Budapest. Az egyetlen elsőrendű fényképe, mely a földszinten van. A közelgő *Karácsonyi ünnepek*re ajánlja aquarell-, olaj-, valamint összehajtogatott csoport-képeit. Pillanatnyi gyermekfotóvételek és legújabb *Van-Dyk fényképeit* (hölgyeknek különösen előnyösek). Ujdonságok: *metallin- és email-képek*. Felvételek rossz időjárásnál is 9—4-ig. Temperált öltözőszobák.

(x) **Kérjünk mindenütt F. M. K. E. vagy E. K. E. gyujtót.**

Hogyan gyűjtik a könyveket?

— Sajátos ügy. —

Ma délután, hogy beléptem a szerkesztőségbe, s mint mindig, úgy ezuttal is automatikus levélsekre nyitkhoz siettem, a nevemmel ellátott rekeszben legnagyobb meglepetésemre egy levelet találtam. A levél így szólt:

Kitűnő férfi!

Nagyrabecsült hazafi!

Őn, aki a legtitkosabb rejtélyeket és a legrejtélyesebb titkokat is meg tudja fejtani, adjon választ egy kérdésemre. Azt olvastam ma egy lapban, hogy egy amerikai hölgy nagy emberek könyveit gyűjti. Eddig még csak egy ember könyveit sikerült megszereznie, s ez a most nálunk idős *Paderewski*. A hölgy állítólag kis kristályüvegében tartja *Paderewski* könyveit. Most már csak egyet kérek uraságodtól. En is szeretnék így könyveket gyűjteni. Ha már gyermekeimre könyvtárat nem hagyhatok, hadd hagyjak rájuk legalább egy kis könyvtárat. Arra kérem, magyarázza meg nekem, hogyan, mi módon kell nagy emberek könyveit gyűjteni. Ha idővel aztán beletanulok, még pénz is kereshetek vele, mert üzletet nyitok ily célfelirattal:

KÖNYKERESKEDÉS

és antikvárium.

Kérem, kegyeskedjék engem minél hamarabb megválaszolni. Ezennel zárom soraim, s kérésemet megújítva maradtam

kitűnőségnek alázasat szolgálja, nagyságodnak igaz hiva, őszinte tisztelője, mély hódolója, kész rabja — és rajongója

gróf K. L. . . .
es. és kir. lovassági tábornok.

Válaszra a következők:

A könyvek gyűjtését tessék a következő módszer szerint megpróbálni.

A gyűjtő: Jó napot.

A nagy ember: Jó napot. Mivel szolgálhatok?

A gyűjtő: Bocsásson meg, hogy zavarom. De oly sok szépet és jót hallottam önről . . . végre látni szerettem volna . . .

A nagy ember (szerényen): Oh, oh . . .

A gyűjtő: Már boldogult atyját is ismertem . . .

A nagy ember: Hiszen az még él!

A gyűjtő: Akkor szegény, istenben boldogult anyját . . .

A nagy ember: Az is él!

A gyűjtő: Akkor hát boldogult kis fiát . . . (less a halást.)

A nagy ember: Ah, szegény kis fiam . . .

A gyűjtő (örömmel): Ugy-e? Szegény . . . szegény . . . Mint dübörgött arasznyi koporsójának fedelén a hant . . . mely megrázó volt a gyászáé . . . hogy sirt mindenki . . .

A nagy ember (kezd elrészkenyűlni): Oh, oh . . .

A gyűjtő (előkészíti a kis üveget): Oh, szegény, szegény kis fiu, ártatlan apróság . . . pedig milyen szép fiatal ember lenne most már . . . és most ott nyugszik a vadvirágos hant alatt, a temető méla csöndjében, az éjféli szellemórán . . . kis leike anygálokkal játszadozik . . .

A nagy ember (szédkendőjéhez nyúl): Oh, szegény . . .

A gyűjtő (hamar odaugrik a kis üveggel és rejtője a könyvet): Pardon, ezt azonban hazaviszem . . .

Igy tessék megpróbálni.

— o. —

SZÍNHÁZ, ZENE.

**** Csiky-ünnep.** Ma van Csiky Gergely halálának tizedik évfordulója. Ezt a napot kegyeletes módon ünnepelte az aradi színház egy Csiky-előadás keretében. A színházban az utolsó hely is el volt foglalva. *Diáni* Oszkár karmester vezetésével a zenekar, amelyben ma az aradi filharmonikusok is játszottak, előadott egy Beethoven-nyitányt, aztán *Palágyi* Lajos nagy hatással szavalta *Faragó* Rezső alkalmi költeményét, amelynek címe: *A proletár*. A disz-előadás harmadik pontja volt dr. *Janovics* Jenőnek, a szegedi színház kiváló igazgatójának konferénsza Csiky Gergelyről telve aradi vonatkozásokkal abból az időből, amikor Csiky Aradon élt. A közönség négyszer tapsolta a lámpák elé *Janovics* Jenőt. Aztán kitűnő szereposztással Csiky *Nagymamája* körül színré, *Mártha* szerepében *Mészáros* Gizellával, a budapesti *Nemzeti Színház* jeles művésznőjével, akinek nyílt színen is nagy sikere volt.

**** A Bossorkányvár ötvenéveszer.** Holnapután, esütörtökön, két évi szünetelés után újra színré kerül a Népszínházban a *Bossorkányvár*, Millőckernek egyik legkedveltebb operettje, amely 1899. október 22-ig negyvenkilenc előadást ért meg. Mostani felelevenítése *Széchy* Irén, a nagyváradi színház tagjának vendég-szereplése alkalmából történik. A vendégművész, ki Szafijával a saját egyhangú elismerését vívta ki, *Coralie* szerepét fogja játszani. *Blaha* Lujza asszony régi szerepében (*Verus*) lép föl és szintén régi szerepében (*Marsca*) lép föl *Veróné* Margó Céília.

**** Réjane asszony,** a berlini Lessing-színházban tegnap hétfőn fejezte be vendég-szereplését. Legnagyobb sikereit a *Zaza*, *Robe rouge*, *Parisienne*, *Sappho* és a *Course du flambeau* című darabokban aratta. A társulat holnap, szerdán délelőtt érkezik és azonnal a színházhoz siet diszletprobára. A holnapra kitűzött darabokból (*Zaza*) nem kell teljes próbát tartani, mert hiszen a Vaudeville-színház tagjaiból alulmúlt társulat már számtalanszor játszottá Berton dramáját. Moszkvából a színészek egyhuzamban utaztak Berlinbe, ahova másfél órával az előadás megkezdése előtt érkeztek. Persze minden estét ki kell használni, mert a társulat 46 tagból áll és napi költsége igen jelentékeny összegre rug.

**** Katalin. Bédi** Izor és *Fejér* Jenő eredeti nagy operettje, a *Katalin*, rövid idő alatt elért negyedszázados jubileumához. A rendkívüli sikerű operettnak holnap, szerdán lesz a 24-ik és szombaton a 25-ik előadása. Mind a két előadásban *Zilahiné* S. Vilma játszza Katalin című szerepét, melyvel a vendégművész eddig már nyolc estén aratott folyvást megújuló sikert. *Germain* hadnagy szerepe *Kéry* Klára kezében marad, ki az összes eddigi előadásokon igazi ékessége volt a darabnak.

**** A miskolci színház szubvenciója.** Miskolc város rendkívüli közgyűlése a miskolci Nemzeti Színház eddigi 2400 koronás évi szubvencióját 6000 koronára emelte fel. A felszólalók mind dicséretileg beszélték *Szalay* jelenlegi igazgató társulatáról.

**** Magyar színi dicsérete köztudón.** A berlini Bühne und Welt című folyóirat három rendbeli pályadíjat tűzött ki egytelvonalos darabokra. A pályabírók most döntött a darabok sorsa felett és a jutalmazott művek után különös dicsérettel említi *Hász* Margit budapesti írónőnek *A leány* című dramáját, amelynek igen eredeti a tárgya és szerlelett ügyes a bonyodalma. A habár a megoldása kissé tuiszinpadias. A dráma tárgya az ellentét, amely az előkelő, koisortban nevelkedett leány elvei és a pezsgőtől ilyatos operette lépköre közt van.

**** Wagner-előadások Párisban.** Párisban, mint egy távirat jelenti, a legelőbbek társadalmi osztályhoz tartozó urhölgyek egyesültek a végből, hogy a francia fővárosban minden tavaszon *Wagner*-előadásokat rendezzenek. Az előadásokat május havára tervezik s a legközelebb májusban az *Istenek alkonya* és a *Trisztán és Izolda* című dalművek vannak előadásra kiszemelve. Az előkészítő bizottság éfen *Pourtales* grófiné áll s tagjai többek közt: *Wagram* hercegnő, *Menard-Dorian* asszony, *Harcourt* grófiné, *Rothschild* James baróné. Az előadásokat *Coriot* és *Schutz* fogja dirigálni.

MŰVÉSZET.

□ A király szobrai. A miniszterelnök ma adta tudlára a fővárosnak, hogy a király ajándékát képező tíz szoborból négyet: a *Zrinyit*, *Boockayt*, *Bethlent* és *Páfiyt* az *Andrássy*-uti köröndön óhajt feiállítani. A szobrokat a szegélykövektől ötötől méter távolságra állíták föl. A kis parkokban levő szökőkutakat elviszik, de a fákat helyükön kell hagyni, sőt ha lehet, azon helyekre, melyeken még eddig nincs fa, fákat kell ültetni.

□ A Nemzeti Szalón sorsjátéka. A *Nemzeti Szalón* ösz kiállításából a sorsolásra szánt művek egy részét már kijelölte az igazgatóság. A sorsjegyek olyan nagy kelendőségnek örvendenek, hogy előreláthatólag

még újabb vásárlás is lesz eszközölhető s így a sorolásra kijelölt műtárgyak száma mintegy huszra fog rugni. A tárlat — különösen a szerdai napon — még mindig találkozóhelye a társaságnak. Ujabbban a következők látogatták meg a kiállítást: *Gróf Nádassy Ferenc*, *gróf Andrássy Tivadar*, *Károlyi Erzsébet* grófiné, *gróf Károlyi Mihály*, a *Szirmay* grófnők, *özv. Liphay báróné*, *báró Haupt-Stummer*, *báró Brannecker Armand*, *Szentiványi Gyula*, *Pukovich József* Szemere Attila, *Pichler Győző* és *Lónyay Géza* országgyűlési képviselők, *dr. Braun Adolf* győri kanonok, *Szűbely Kálmán* és még számosan. Holnap, szerdán ismét ingyen sorsjegyet kap minden látogató, a belépő díjakból befolyó összeget pedig sorolási célra szánt műtárgyak vásárlására fordítja a *Nemzeti Szalón* igazgatósága.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

□ Az Izraelita Magyar Irodalmi Társaság választmánya *dr. Weinmann* Fülöp királyi tanácsos elnökle mellett ma délután ülést tartott, amelyen *Bánóczy* József titkár jelentést tett a társaságnak a leloyt évben kifejtett működéséről.

Jelentette továbbá a titkár, hogy a *zsidó irodalom történetének* megírására 2000 korona díjjal kitűzött pályázatra összesen két mű érkezett, de egyik sem üti meg azt a mértéket amelyre a pályadíj kiadható volna. A pályafeltét újból kiírják. — *Tevcezer* Pál 2500 koronát gyűjtött össze a következő pályafeltétel jutalmazására; *Irassék meg a zsidóság története, a második templom elpusztulásától a jelenkorig.* A munkából a társasághoz mutatvány küldendő 1902 szeptember hó 15-éig.

A választmányi ülést *felolvasó-ülés* követte *Agai* Adolf előklete mellett. Első felolvasó *dr. Singer* Bernát volt, aki *A történelem színpadán* címmel a kereszténységet megelőző judaizáló mozgalmat tárgyalta érdekesen. Utána *dr. Sebástyán* Károly olvasta fel határos, szép költeményét, a *Himnusz*, végül *Kóbor* Tamás *Karnevel* a *Király-utcabán* című humoreszkjével tartotta zajos derűtségekben a nagyszámú és előkelő közönséget.

VIDÉK.

— (Megyebizottsági tagok választása.) Miskolcraól tájékoztatják: Ma tartották meg itt a megyei bizottsági tagok választását. 5 szabadelvűpártit és 8 függolenségi-pártit választottak.

Nyitlér.

A Szinye-Lipóczi Lithion-Iórrás

Salvator kitűnő szkarrol használtaték

vess-, hüghyólig-, hüghyára- és köszvénybántalmak ellen, vizeleti nehézségeknél, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál.

Hüghyhajtó hatású!

Vannentes! Könnyen emészthető! Csiramentes!

Kapható: *Am-nyitól-kereskedésekben* vagy a *Szalony-forras* igazgatóságánál *Eperjesen*.

Budapeston, főraktár *Edecskuty* L. urnál.

Oszlálvsorsjegyek

a most kezdődő L. huzáshoz eredeti áron kaphatók,

1/1 sorsjegy 12 kor. || 1/4 sorsjegy 3 kor.

1/2 " 6 " || 1/3 " 1.50 "

Mercurbank

BUDAPEST, IV., Váci-utca 37. szám.

Vevőinknek eddig már több mint

10 millió korona nyereményt fizettünk ki.

(Teljes titoktartás biztosított.)

Megrendelésnél kérjük az a lap hirdetései között található megrendelési jegyet felhasználni.

TROPON a gyomorhajosok legjobb tápláléka.

A gyöngeségi érzést, mely a rossz emésztésűeknél, a táplálék tökéletlen fölemésztődése következtében áll elő, a Tropón hamar megszünteti.

Ez a könnyen emészthető fehérje, melyet a leggyöngőbb gyomor is elbir, lehetővé teszi azoknak is, kiknek beteg gyomra a közönséges ételtek megemésztési egyáltalán nem képes, hogy szerveztőlük mindennap annyi fehérjét juttassanak, amennyi annak jó erőben tartásához szükséges.

SOMATOSE

(oldódó húsfehérnye)

orvosi szaktekintélyek véleménye szerint „tápkészítmények ideálja” betegeknek és gyengéknek.

Idegeket és izmokat erősíti.

Gyógygyszerházakban és gyöggyszertárakban kérésre kérésre.

(Az e rovat alatt közlötöknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK.

Az ebersdorfi erdőben.

— Esküdtészeki tárgyalás. —

Budapest, november 19.

A stájer erdőkből már rég kipusztultak a ragadozó állatok de a szép fenyveseket az emberek még félelmetessé tehetik. Félelmetesebbé, mint egykor a barna medve az éhes ordas. Tavaly április elején az ebersdorfi erdőben egy jóra való magyar munkásfiút gyilkolt meg két pajtása. A gyilkosok *Miserák* Mihály és *Vilcek* Ernő színfeln magyarok. A három magyar munkás egy stájer beton-gyárban dolgozott együtt. A meggyilkolt *Lőcséi* Pál, jóra való, szorgalmas, takarékos munkás volt, ki a szük keresményből több mint 112 koronát takarított meg. A másik kettő gonosz korhelytípus, kik, ha elitták, eldorbézolták a pénzüket, ki-szákmányolták a szorgalmas magyar fiú jószívűségét. Kölesönöket kértek és nem feletté vissza. De ez nem zavarta a barátságot. *Lőcséinek* jól esett, hogy a stájer gyárban, az idegenben magyar cimborákat talált. Mikor aztán tavaly kora tavasszal a stájer betongyárban megcsapott a munka, a három magyar munkás együtt indult haza. *Lőcséi*, noha módjában állott volna vasuton utazni, gyalogszerrel indult el a pajtásokkal.

A két pajtás pedig, minthogy pénzét sejtettek *Lőcséinek*, már az indulás pillanatában elhatározták, hogy gyilkosság árán is megszerzik a pajtásuk verejtékének gyümölcsét. A becsületes fiúnak meg kellett halnia, mert 112 koronája volt, s főleg azért, mert tartott a pajtáságra.

Ezt a bűnpört tárgyalták ma a budapesti esküdték előtt s hozzátehetjük, hogy gazabb, nyomorultabb cinkosok még nem állottak a budapesti esküdték előtt. A vérlázító bünténynek ez a története:

Március utolsó napjaiban indult el a három magyar munkás a stájerországi Frohlebenből. Mire Grácba értek *Miserák* és *Vilcek* az utszéli koromkában elitták a kevés pénzüket. A gyilkosság gondolata a gráci országuton fogamzott meg lelükben. Hogy melyikök jette szóba először, az *Vilcek* tagadása miatt örök titok marad. De tény, hogy elhatározták. A *Fürstenfeldlói* Fehring felé vezető országuton módót találtak, hogy a gyilkosság véghezvitelét megbeszélték. A két gazember nem sok szót vesztegetett a módra nézve. Minden mód jónak s az alkalom kedvezőnek mutatkozott. Április elejének estéjén az ebersdorfi erdőhöz értek, kész tervvel arra nézve, hogy a gyilkosságra ezt az éjszakát használják föl. Az estalkonyat az erdőben lepte meg őket, száraz falevélből ágat vetettek és lelekdtek. A boldogtalan *Lőcséi* szemreire csakhamar álom borult. A két gyilkos virrasztott. Lesték az alvó ember lélegzetvételét, s mikor meggyőződtek, hogy elég mélyen alszik, *Miserák* nesztelenül fölkel és egy bosnyák kessel oldalba szurta a cimborát. *Lőcséit* az éles fűdalom felébesztette. Borzasztó volt, amit látott. *Miserák* a kést újabb dőlésre emelte. A boldogtalan ember összeszedte minden erejét s a véres sebbel oldalán futással indult. Rohant az erdő sűrűje felé. Segítségért kiáltott, de segítség nem volt sehol. A két cinkos ugyanis utána vetette magát. Az erdő szelén elérték és letepertek. Könnyű munkájuk volt a megsebzett gyöngö testalkutu fluvál. Néhány újabb szurás és a szegény áldozat holtan terült el a határszéli erdőben. A gyilkosok pedig ráesték és kirabolták. Elszedték pénzt, gyűrűjét, óráját s osztokodtak. A kést eldobták, a véres ruhát elásták és Fehringbe érve, áldomást ittak. Onnan Budapestre utaztak, hol harmadnapra letartóztatták őket. *Miserák* azonnal beismerő vallomást tett, míg *Vilcek* mindvégig tagadta, hogy akár mint értelmi szerző, akár mint tettestárs részt vett volna a gyilkosságban.

A durva arcvonásu, nyomott koponyájú *Miserák* mélyen tekvő, barátságatlan szemével és merészen előálló füleivel sokkal jobb benyomást ébreszt, mint a nyugodtan tekintő, sima, csaknem intelligens arcú *Vilcek*, ki egyébként három gimnázium-osztályt végzett s előbb tüzseres, pénzügyőr, majd díjnok volt s csak miután mindenütt kikopott, lett napszámos.

Ma az esküdtbírótság előtt állottak gyilkosság-

gal és rablással vádolva. Az ítélőtáncban *Zsitvay* Leó elnököl. A vádhatóságát dr. *Pataky* Gyula királyi ügyész képviseli. védők dr. *Lehocsky* Antal és dr. *Admeto* Géza. Az esküdtársak megalakulása után a vádlottakat hallgatták ki.

Miserák Mihály, huszonhat esztendő, torvaji (Somogy megye) születésű, büntetlen múltu betonmunkás.

Az elnök: Büntönek érzi magát?

A vádlott (síró hangon): Igenis, kérem, büntönek érzem magamat.

— Önök kimentek Frohleutenbe betonmunkásoknak. Meddig voltak ott?

— Március huszonkilencedikéig.

— Mennyit kerestek egy-egy nap átlag?

— Ha rendszeren dolgoztunk, egy forint ötven krajcárt.

— Maguk Vilósekkal és Lőcseivel egy szobában laktak?

— Igen.

— Megtakarított maga valamit?

— Amit megtakarítottam, azt adósságra fordítottam.

— Minden az adósságra ment el?

— Egy részét elittuk.

— De Lőcsei takarékos ember volt?

— Igen.

— És maguk tudták, hogy egy kis pénzt tett félre?

— Tudtuk.

— Lőcsei kisebb kölcsönt is adott maguknak?

— Adott.

— Nos, aztán megszűnt a munka s maguk hazafelé indultak. Mennyi pénze volt akkor magának?

— Nyolc forintom.

— Hát Lőcseinek?

— Azt nem tudom.

— Hát Frohleutenből elindultak. Hová mentek?

— Gráoba.

— És onnét?

— Onnét gyalog mentünk tovább.

— Utközben már szó volt róla, hogy bajos lesz tovább haladni, mert kevés a pénz?

— En mondtam Vilóseknek, hogy jó lesz takarékoskodni. O arra biztattott, hogy szurjam le Lőcseit, akkor lesz pénz elég.

— Ki mondta azt, hogy a határon kell keresni alkalmas helyet a gyilkosságra?

— Azt Vilósek mondta.

— Lőcsei nem vette észre, hogy maguk rosszbán törtek a fejüket?

— De egy helyen észrevette.

A vádlott elmondja ezután, hogy mikor az erdőbe értek, alomból megágyaztak maguknak és leteküdtek. Lőcsei közből leküdt s Vilósek leste, hogy mikor alszik el.

Az elnök: És magának valami jelt adott, mikor Lőcsei már aludt?

A vádlott: Megléköt.

— És én mit tett ekkor?

— Lőcseit oldalba szurtam.

— Lőcsei aztán futásnak eredt?

— Igen. Mi utána futottunk, s mikor elértek, Vilósek lefogta, én pedig összeszurkáltam.

— Hányszor szurta meg?

— Azt nem tudom.

— Mennyit raboltak el tőle?

— Ötvenhat forint készpénzt, aztán az óráját és a gyűrűjét.

— Valami írást is vettek el Lőcseitől?

— A munkakönyve volt. Azt összetéptük, és eldobtuk.

— A gyilkosság után egy-e jót mulattak?

— Nem mulattunk mi, kérem, hanem mentünk egyenest haza Budapestre.

— Nem lett véres a ruhájuk?

— Csak a pepitanadrágomat véreztem össze, azt még az erdőben eldobtam, s egy másikat vettem magamra.

— A kést is eldobták?

— Azt is.

Az elnök fölmutatja a vádlottnak a kést, melylyel Lőcseit meggyilkolták. A kést az osztrák csendőrök találták a helyszínén. Ugyancsak a csendőrök találták meg az összetépett munkakönyvet, s abból állapították meg, hogy ki az áldozat.

Vilósek Ernő, a másik vádlott, lévai születésű, 39 éves, betonmunkás. Intelligenciája különb a büntetésénél, mert három gimnáziumot végzett. Vilósek is büntönek érzi magát.

— Beismerem, ugymond, hogy tudtam, hogy Miserák meg akarja ölni Lőcseit, mert utközben mindig emlegette, hogy megöli ezt a kölyköt. — Lőcsei ugyanis olyan gyermekformát mutatott, — azt is beismerem, hogy kaptam a rablót pénzből, de a gyilkosságban részt nem vettem.

— Hát a kés kié? — kérdezte az elnök.

— Az enyém.

— Hogy került a kés Miserákhoz?

— Elkérte tőlem utközben, mert botot akart magának venni, s neki nem volt kése.

Vilósek is elismeri, hogy Lőcsei takarékos ember volt, s többször segítette őket kölcsönrel.

Az elnök: Mikor mondta Miserák először, hogy megöli ezt a kölyköt?

A vádlott: Amikor elfogyott a pénze.

— Mert nem beszélte le a szándékáról?

— Kérem, a Miserák olyan ember, hogy amit egyszer a fejébe vesz, azt ki nem veszi onnét semmi.

A vádlott elmondja ezután, hogy a mint az erdőben álmora hajtották le a fejüket, egy fél óra múlva egyszerre csak balja, hogy Lőcsei leljajdul s futásnak ered. Miserák utána futott s a mint elérte, balkezelével lefogta, a jobb kezével pedig megszurta. Azután elszedte tőle a pénzt, és az óráját, meg a gyűrűjét. Azután visszajött hozzám s együtt folytattuk az utat. Amint meggyünk, Miserák így szólt hozzám:

— Hála Istennek, hogy sikerült a szándékom,

mert ha nem sikerül én az uton bárkit meggyilkoltam volna.

— Ha magának nem volt része a gyilkosságban, mi címen osztokodtak?

— Ezzel akart megvesztegetni, hogy ne áruljam el.

— A gyilkosság után maguk áldomást ittak?

— Febringben megittunk egy pár liter bort.

Az elnök szembesíti a két vádlottat.

Miserák szemébe mondja Vilóseknek, hogy ő volt az, aki először említette, hogy Lőcseit el kellene tenni láb alól.

Vilósek: Ez hazugság.

Miserák: Nem te mondtad, hogy nem mehetsz gyalog, mert husvára otthon kell lenned a családnál?

Vilósek: Én azt mondtam, hogy menjünk inkább gyalog, de ne bánítsuk azt az embert.

Miserák: Hazudsz, mint a kutya.

Miserák azt is a szemébe mondja a cimborájának, hogy ő fogta le Lőcseit, s hogy ő szedte ki zsebéből a pénzt s az értéktárgyakat. *Vilósek* tagadja ezt.

A bizonyítási eljárás befejeztével, szót emelt *Pataky* királyi ügyész és erős érvekre épített vádbeszédben a törvény legszigorubb paragrafusának alkalmazását kérte. Azután *Lehocsky* mondotta el határos védbeszédét *Miserák* érdekében utána pedig dr. *Admeto* Géza terjesztette elő Vilósekre vonatkozólag mindazt, amit e vakmerően tagadó büntös javára íölhozni lehetett. Meggyőzősén érvelt az előleges megfontolás vádjának tarthatatlansága mellett s amint a végeredmény mutatja, védői minőségében kitűzött célját elérnie sikerült is.

A tárgyalás késő estig tartott. Fél nyolckor birdette ki az esküdték elnöke a verdiktet, mely *Miserák*ot nem a gyilkosságban, hanem csak a szándékos emberölésben mint tettest, *Vilósek*et pedig ugyanezen büntetésben mint segédt, s mindkettőt a rablás bűntettében mint közvetlen tetteseket mondotta ki bűnösnek. A törvényt alkalmazó bíróság *Miserák*ot 15 esztendő, *Vilósek*et pedig 12 esztendői fegyháza itélte.

TÁVIRATOK.

Lemberg, november 19. Gróf *Goluchowski* külügyminiszter, aki Janowból ide visszatért, látogatást tett gróf *Pininski* helytartónál és gróf *Potocki* országnagnál, mire okolai birtokára utazott.

Róma, november 19. Több lap azt írta, hogy *Visconti Venosta* egy előkelő politikushoz levelet intézett, amelyben eltilélog nyilatkozott az Olaszország és Ausztria-Magyarország között létrejött egyezményről a San Girolamo-ügyben. A *N. W. T.*-nak jelentik illetékes részről, hogy a közlemény alaptalan s hogy *Visconti Venosta* helyesli az egyezményt.

Frankfurt, november 19. A *Frankfurter Zeitung*-nak jelentik New Yorkból, hogy a Brooklyn-hidon újabb rongálódásokat konstátáltak. A *Great-Northern*-vasut egyik vonalán a helnai (Montana) állomás előtt vasuti szerenőtlenség történt, amelynél 25 ember vesztette életét.

A francia képviselőházból.

Páris, november 19. A kamara délutáni ülésén folytatta a kínai expedíció kölcsönről szóló törvényjavaslat tárgyalását. *Caillaux* pénzügyminiszter ismertette a Khina által fizetendő hadi kárpótlás kérdését. *Sembat* indítványt nyújtott be, melyben a kormány felhívatik, hogy terjessze elő *Voyron* tábornok februári jelentését a hittérítők által elkövetett fosztogatásokról. *Waldeck-Rousseau* miniszterelnök emlékeztet arra, hogy Khina kötelezte magát a hatalmaknak megfizetni azokat az összegeket, amelyeket ezek azután egymás között és alattvalóik között felosztanak. Nem tagadhatja el azt a felőgást, hogy a misszióknak nincs igényük kártérítésre. A francia kormány nem engedheti meg, hogy Franciaország kórházai romok maradjanak, míg Anglia és Amerika kórházait újból felépítik. Ollalommal tartozunk — ugymond — mindazoknak, akik beleegyezésünkkel külföldön letelepedtek. *Voyron*nak jelentését a szakmánya vonatkozólag, amelyre nézve a kormány elhatározta, hogy azonnal visszaadja, közölni fogják a bizottsággal. De sohasem fogjuk megismertetni a jelentésnek azt a részét, amely a többi hatalmakra vonatkozik, melyek velünk voltak Khinában. Nincs államférfi, aki Franciaország érdekeit a jövőre nézve szem előtt tartja, aki a missziók feladására gondolna. A miniszterelnök kimutatta a kínai francia telepek jelentőségét és így végezte: Egy feladatot kell teljesítenünk és ez a mi újra felemelésünk. Ha ez oly eszme, mely a kormányt tarthatja, akkor önökben megvan az érzék arra, hogy Franciaországot a jövőben erősebbé tegyék, mint amilyen a múltban volt. (Hosszantartó tetszés.) Az ülést ezután be-rekesztették.

A pestis.

Lemberg, november 18. *Merunovits* udvari tanácsos, Galicia főorvosa, akit a kormány a pestisveszedelem tanulmányozására és az intézkedések fogantatosítására *Podvoloskára* küldött, konstátálta, hogy felesleges vesztegárt állítani, mert csak egyetlenegy

gyanus eset fordult elő. *Odessában* hír szerint nemcsak az a két ember halt meg pestisben, akiről a hivatalos jelentés szól.

A délamerikai forrongás.

New York, november 19. Marakiből jelentik: A Kordillerákban volt erős esőzés miatt a venezuelaiak és a kolumbiaiak három heti fegyverszünetben állapodtak meg. Guenta városa el van árasztva. A víz nagy kárt okozott. Sok emberélet is áldozatul esett az árvíznek.

Közgazdasági táviratok.

Igló, november 19. A szepesmegyei gazdasági egyesület a Lőcsén tartott ülésében egyhangulag *Stencel* Mihályt, a lőcsei hitelbank volt igazgatóját választotta meg titkárnak.

New York, november 19. A holnapra elszállításra bejelentet aranyat az észak-német *Lloyd Kaiser Wilhelm der Grosse* gőzöse viszi el. Ez a leggyorsabb német gőzös, ennek folytán kamatokat takarítanak meg. Egy csütörtökön elinduló francia gőzös valószínűleg szintén visz aranyat de kisebb mennyiségben. Az az arany amit holnap raknak hajóra, egy kisebb összeg kivételével, amelyet Németországba visznek, Párisba megy. Az államkincstár ma harmadfél millió dollárnál többet fizetett ki beváltásra bemutatott bondokért.

Bécs, november 19. (A *Budapesti Napló* telefon-jelentése.) A határidőüzlet irányzata ma megiehetősen lanya volt s az ár.oilyamok 5-6 fillérrel hanyatoltak, mert New York gyöngébb jegyzéseket jelentett.

Köttettek: Buza tavaszra 8.88-8.81-8.82, rozs tavaszra 7.62, zab tavaszra 7.94-7.93, tengeri május-juniusra 5.86-5.84-5.85 korona.

Zárlatkor maradtak: Buza tavaszra 8.85-8.84, rozs tavaszra 7.65-7.64, zab tavaszra 7.95, tengeri május-juniusra 5.86 korona.

New York, november 19. (Terménytársad.) (Zárlat.)

Gyapot: New Yorkban helyben 8.— (8.—), nov.-re 7.47 (7.48). Februára 7.52 (7.50). New-Orleansban helyben 7.1/4 (7.1/4).

Petroleum: Stand white New Yorkban 8.65 (8.65). Stand white Philadelphában 8.60 (8.60). Refined in Cases 8.75 (8.75). Credit Balances at Oil City 1.30 (1.30). — Zsir: Western steam 9.12 (8.90). Rohe és Brothers 9.20 (9.10).

Tengeri irányzata szilárd. Novemberre —, (—, —) Decemberre 66 3/8 (66.3/8). — Májusra 66.7/8 (66.3/8).

Buza irányzata szilárd. Piros ősi helyben 82.1/4 (82.1/4). Novemberre —, (—, —) Decemberre 79.1/4 (79.1/4). márc.-ra —, (—, —) Májusra 80.1/4 (80.1/4). Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.— (1.—).

Kávé: fair Rio 7. sz. 6.1/4 (6.1/4). Nov.-re 5.40 (5.35). Februára 5.60 (5.55). — Liszt: Spring Wheat cears 2.95 (2.95). — Cukor: 3.1/16 (3.1/16). — On: 27.50 (27.50). — Réz: 16.1/2 (16.1/2). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, nov. 19. (Terménytársad.) (Zárlat.) Buza irányzata szilárd. Nov.-re 71.1/8 (71.1/8). Dec.-re 71.1/4 (71.1/4). — Tengeri irányzata szilárd. Nov.-re 59.1/8 (59.—). — Zsir: Decemberre 8.75 (8.55). — Januára 8.77 (8.60). — Szalonna short clear 8.30 (8.20). — Sertészs: Januára 15.40 (15.10). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Napirend.

Napitár: Szerda, november 20. Római katolikus: Val. Bódog. — Protestáns: Emilia. — Görög-orosz: (november 7.) Hierontis. — Zsidó: Kislew. 9. — Nap két: 6 óra 68 percek. — Nyugszik: 4 óra 1 percek. — Hold két: déli 12 óra 51 percek. — Nyugszik: éjjel 12 órakor.

A horvát miniszter fogad 4. ny. 4 órakor.

A főrendiház ülése délelőtt fél 11 órakor.

Nemzeti Múzeum. Keptár, nyitva délelőtt 9 órától délután 1 óráig. — Többi tarsi 1 korona belépődíjjal megtekinthető.

Országos Képtár az Akadémiában nyitva van délelőtt 9-11-g.

Iparművészeti Múzeum nyitva délelőtt 9-11-g.

Teknológiai Múzeum. Nyitva délelőtt 9-11-g.

Mezőgazdasági Múzeum (Kerepesi-ut 72.) délelőtt 9-től 1 óráig.

A földtani intézet múzeuma (Stefánia-ut 14.) nyitva d. e. 10-11-g. Belépődíj 1 korona.

Közlekedési Múzeum a Városligetben nyitva délelőtt 9-12-g. délután 3-5-g.

Kereskedelmi múzeum a városligeti iparszarnokban d. e. 9 órától 2-g.

Téli tárlat a Múcsarnokban délelőtt 9 órától délután 4-g. Belépődíj 1 korona.

Nemzeti Szalon képiállítása d. e. 9 órától este 8 óráig. Eltte nap. Belépődíj 1 korona.

Vadászati kiállítás a városligeti fővárosi pavilonban reggel 8 órától este 8-g. Belépődíj 60 fillér.

Múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 1 óráig.

Akadémiái könyvtár nyitva délután 3 órától 7 óráig.

Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3-8-g.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szakkönyvtár és keleti mintatár: V. kerület Váci-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-től délután 2 óráig. Hazai termékek állandó kiállítása és kereskedelemtörténelmi gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetőség áruitásokat is eszközöl) a városligeti iparszarnokban nyitva: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. A külföldi kirendeltségek központi üzletvezetősége (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V., Váci-körút 32. szám alatt.

KÜLÖNFÉLÉK.

Forrongó lelkem édes álma...

Forrongó lelkem édes álma
A dal, mit rólad zengek én,
Ne érje fímet híj sugár,
Te légy csak, édes, az enyém.
Király ha volnék s lenne pompám,
Tenéked adnám kincsemet,
Óh akkor is csak ezt dalolnám:
Szeress, királyom, engemet!

Rátűzném lágy hajadra ékem:
Eszemze lelkem új sugar,
Ott szállna szívem csónodes éjben
Körötted, mint a fénybogár.
S ha tán lehullna mélybe, porba,
Feléd tekintne elhalón,
Még akkor is csak így dalolna:
Szeretlek, údvöm, angyalom!

Borsodi Lajos.

† Amerikai milliomas lányokról. A Revue des Revuesben nagy feltűnést keltettek *L. de Norvins* cikkei az amerikai plutokráciáról. A folyóirat legutóbbi füzetében az amerikai lányokról mond nagyon bizelgő kritikát.

— Amikor a milliárdörök feleségeit jellemeztem — írja Norvins — alkalom volt azt a chassé-croisé jellemezni, amely szabálylálá vált a feleségek és a szeretők között. De ami még rosszabb, a beteges ingatáság most már a fiatal lányok között is dul. Tudja mindenki, milyen kínos és lehangoló Európában egy fiatal leányra nézve, ha az eljegyzése felbomlik. Az Egyesült Államokban az a színjáték, hogy egy fiatal leány az eljegyzését felbontja és egy második kiválasztott felé fordul, aztán megint azt is otthagyja, — a gyakorisága által majdnem banálisá vált. A *fitting*, amely angol nyelven a szerelm brutális megcsalását, vagy kizsákmányolását jelenti, már nem sérti a fiatal leányt és a környezetét. Az az ifju, akit a lány első esküje illet, aki az első csókot kapja a lány ajkáról, ríkálni lesz a lány férje. A newyorki társaságban most többek között arról beszélnék, hogy Miss May van *Alex. Astornak* a milliomasnak unokája felbontotta *Harry Lehrrel* való eljegyzését. Ugyanezt cselekedte *Barrmore Eszter Maurier Gastonnal*, a *Triby* szerzőjének fiával, *Anna Depew Paulding* Edie hadnagygyal, *Vivian Sartoris*, *Grant* tábornok unokája *Archibald Balfour*tal, *Miss Batter M. Tevissel*. Különböző a leggazdagabbak között általános az érdekházasság. A pénz teljesen köte ezeknek a gazdag lányoknak a szívéből az érdeket, a szerelmet...

† Katona József princípálisa. Dabasi Halász Bálintnak hívták a Bánk bán halhatatlan költőjének a princípálisát. De nemcsak főnöke, hanem jóakaró barátja is volt Katona Józsefnek, a patvaristának. Az *Új idők* e heti számban érdekes visszatekintést irt Halász Bálintról gróf *Vay* Sándor. Aból közöljük a következő részletet:

1813-ban, Pesten avatták föl jurátusnak Katona Józsefet, aki dabasi Halász Bálint híres prókatorhoz állt be patvaristára. A princípális maga is meglehetősen fiatal ember volt még anno 1813 s patvaristájával egészen baráti viszonyt folytatott. Irodája, ahogy ezt az akkori prókatorok Laistroma bizonyítja, a Kecskeméti-utca Nr. 445. alatt állott s ha vége volt a munkának, Halász együtt ment Katonával sétálni, vascsorázi a Beleznaiba, meg az Arany Kézbé. Ide rendszeresen színház után mentek, mert ide jártak leginkább a teátristák. Erre a korszakra esett ugyanis Katona rajongása Széppataki Róza iránt, aki később Déry Istvánnak nyújtva kezét, egyik legfényesebb csillaga lett a magyar színművészetnek. Személyesen, melyen szerette Katona ideáját, de oly zárkózott volt, hogy eleinte még princípálisa is csak sejtette, de nem tudta, mi teszi oly düttű patvaristája kedélyét.

Egy ízben — 1813 szeptemberében — az Ós-utcai Karacs-házban lakott akkor Katona, történt, hogy három napig nem ment az irodába. Halász Béla nem tudta elgondolni, mi lehetett az annyira munkás, pontos Katonát. Se hordár, se telefon nem volt még akkoron, nekidült hát az akkori Józsefváros kecskefogóinak, meg mocsarainak: patvaristája lakására. Benvitva a szobába, az ágyon fekve, nagy lában találta Katonát és csodálkozott, hogy még háziasszonya, Karacs rémszót neje sem tudott erről semmit.

— En biz' azt hittem, Józsi hazament Kecskemétre vagy az aktorokkal jár; mert szobája be volt zárva és nem kört semmit.

Ilyen komor zárkózottsággal törte lelki szenvedéseit és élte végig Katona, szívében összetört boldogságának romjával a nehéz családás okozta lelki fájdalom. Halász Bálint mindent elkövetett, hogy Katona lelki gyötrelmeit feledtesse. Néha tréfálkozott vele, mások meg biztatta kedvenc szentenciájával, hogy: van arra asszony anyi, hogy Dunát lehet velük rekeszteni... Mert ritka ós-magyar humor ember volt Katona princípálisa, aki nem tudta felogni, hogy lehet valaki egy asszony miatt egészen életére boldogtalan. Ó maga Epikur elveit vallotta bősen s azon örök igazságnak hódolt, hogy minden órának szakasrd le virágát. Eked után, pipaszó mellett, nagyon szeretett böcs szentenciákat mondani. Kedves mondasza volt az is, hogy három dologról lehet megítélni, hogy milyen ember az illető: 1. hogy milyen házat épít magának; 2. hogy milyen a házassága és 3. milyen a végrendelete. — Később, mikor már deressdni kezdett, többen megintepolláltak aztán Bálint urat, hogy ő miért nem házasodik meg?

— Azért, mert a házasság olyan fontos lépés, hogy az embernek egész életében érdemes erről gondolkodni, — vágott vissza egyes prókatorai tempóval.

1815. november 22-én kitűnő bizonyítvánnyal bocsátotta dabasi Halász Bálint ügyvéd cenzurára Katonát, amely bizonyítványban különös érdemül rója föl, hogy áres idejét a magyar irodalom és esztétika tanulmányozására fordította. Katona annyira szerette princípálisát, hogy a vizsgát letéve is, még három esztendőig maradt Halász Bálint kancelláriájában, mikor pedig elvált tőle, névnapján következő kezdetű versben bucsuzott tőle:

Ót telet nyelt el már az ősz enyészét,
Hogy göröngy pályám zavarán elől meggy
Mentorom! Felszól követőd: im, itt el
Válk az ösvény...

Mig Katona Halász kancelláriájában volt, szükségét nem látott. Sőt a princípális, hogy örömtől okozzon a szomorú pajtásnak, elhordta magával névnapokra, mulatságokra, és kivitte Alsó-Dabásra is, abba a híres komposztor-fészekbe, ahol, kivált akkortájt, vége-hossza nem volt a dáridóknak, s amely faluról még a hatvanas években is azt tartotta a pestmegyei szálló ige, hogy ott van a világ közepe.

Szerette a vidám, tisztességes, magyar mulatozást Ha-

lás Bálint, s ilyenkor mindig előnekelte kedvenc dalát, egy román szerzőt, érzékeny nótáskát. Egy alkalommal, szép nyári estében is ezt dalogatta Bálint ur a kuria ámbitusán, ahová vacsora után kiültek pipázni. Mikor oda ért: Csendes, vidám utadat, könnyező szemmel tekintem... egyzerre csak észrevette, hogy Katona ugyancsak fűja az orrá, nagy virágos kék keszkenőjébe. Ranéz, hát látja, hogy csupa könny a fiatal prókator szeme.

— Persze Széppataki Rózánál, azt hiszed, könnyek patkáját is dukál folytatni, — riadt rá, szójátékot csinálva az imádott nevéből, mire Katona szegyenkeve fordult be a háza. Általában módolett bosszantotta a jó princípális, hogy védenek még Dabason sem tud felvidulni. Pedig hát ott még a levegő is lágyabban simogatja az arcot, mint máshol és mintha csak ezbe marbantán lelkünkét a sok akácfavirág.

Krisztina-naptól Jakab-napig mindig Balaton-Füreden időzött Halász Bálint. Egy ízben Katonát is magával vitte. Hogy ott is csak mogorra volt, végre dühösen riadt rá Bálint ur:

— Úszo meg a káposztakó azt a Dérnyét, már látom, hogy Füred se gyógyít meg, amely pedig minden bajok orvoslója.

Ötven évig járt Halász Bálint Balaton-Füredre, s 1854-ben nagy ünnepet is rendeztek tisztelőire a vendégek, mert éppen az ötvenedik nyarat töltötte a kies magyar tengerrel.

Késő agkortörténet Katona princípálisa, életének utolsó éveit szülőfalujában, a vidám, napstótte utcájú, Alsó-Dabason, ősi kuriájában tölte el. Élete akonyán leggyakoribb vendége volt Halász Ambrusnak, aki egyik fiát, a dalás férfit, mint képviselőt elhunyt Bálintot, az öreg aglegény után kereszteltette így, miután ez sokszor tréfásan jegyezte meg:

— No csak látom, ha kipusztulok, nem lesz több Halász Bálint...

Az ősi kuria, amelyben Katona József princípálisa élt, amelyben Katona József maga is többször időzött, máig is áll. Ebben az ámbitusos kuriában nagyon sokszor éjfélig is fonygerytózott a szomorú poeta és kékes dícsogyóri aktaformátumokra írva, javított, törölt Bánk bánom, melyet a Karacs-házban kezdett el írni.

† A derék lelkipásztor. Egy kis francia község lelkipásztorra kitűnő férfi volt és nagyon eredeti. Egy ízben arról a restségről és közönyről dörgött le a szószékről, amelyet hívei vallási dolgokban tanusitanak, s zavaít hatásos taglétsékekkel kísérte.

— Testvéreim, — így kezdte beszédét, — ha a jó isten meg fog látni engem Jozafát völgyében, bizonyára kérdezni fogja tőlem: „Mit tevél a nyájjal, melyet én kezrede biztam?” Nekem azonban a szégyentől el kell majd bujnom.

Szóltott és leguggolt a szószéken, mint hogyha híveivel bujósdi játszanék. Azután ujra föállott és szólt:

— És másodsor fogja kérdezni az ur: „Mit tevél a nyájjal, melyet én kezrede biztam?” S nekem ismét el kell majd bujnom.

Szóltott és megismételte a bujósdi, mint az első kérdés után tette. Majd, mint egy ifju, fölegyenesedett az ősz pap és ujra mondta:

— Szólna azonban harmadszor is a jó isten: „Mit tevél a nyájjal, melyet kezrede biztam?” — ugy nyilván így fogok felelni: „Bolond nyájad adal nekem, oh uram, bolond nyájad adok vissza neked!”

REGÉNY.

TÜZZEL-VASSAL.

Írta: SIENKIEWICZ HENRIK.

(88)
— Segítség! Segítség! ordított és rémülten sarkanytuzta lovát, amely lihegve vergődött, de esőkönyösen megállott a helyén. Sagloba hallotta még egy ideig a mellette elrohánók kiáltásait, azután esőnd lett. Mint a tatárnyilak, úgy röp-ködtek fejében a rémület gondolatai.

— Mi történt velem? Szent szűz, csak nem estem fogságba?

A homlokát kiverte a verejték, s eszébe jutott, hogy annak idején ő is így pólyázta be a Bohun fejét. A karját valami nagy súly szoritotta lefelé: bizonyára egy paraszt hatalmas marka. De hát mért nem hurokják el? Mért nem ölik meg? Mért tartják itt békóban?
— Ereszsz el már guzember! nyögte ri-mánkodva.

De senksem felelt.
Ismételte a szavaít, most sem felelt senki. Bőszülten sarkanytuzta lovát, de a szögény pára bárhogy erőlködött is, nem tudott mozdulni. Saglobát előntötte a dűh, előkapta öve mellől a tőrét és háta mögé dőfött vele. De a tőr az üres levegőt érte csupán. Belékapaszkodott tehát mindkét kezével a fejére csavart kendőbe és ráncigálni kezdte. Végre szabadon volt a feje. Bámulva nézett körül. Senksem volt a közelben, egy árva lélek sem. A távolból, a füstfelhőből kipiroslik a dragonyosok egyenruhája, száz lépésnyire a csillogó páncélos huszárokat látta, akik a vízbe kergettek a futókat. Es a lábai előtt ott hever a kozákok nagy tábori zászlója.
Most megértette a dolgot. Egyik menekülő elhajította a lóbogót, amelynek a rudja karjára

hullott, szöveve pedig bepólyálta a fejét. És most fényes gondolata támadt.

— Ezt a zászlót én zsákmányul ejtettem, igenis zsákmányul ejtettem! Ime, fényes haditetteimnek a jutalma, hősiségem bére. No hiszen, ti nyomorultak, szerencsétök, hogy megbottolt a lovam, mert különben magam aprítottam volna le mindannyitokat.

Nagy hősiessége azonban csakhamar alábbszállt, egy újabb kozákesapat közeledett ugyanis feléje, vad rohanással. A Poniatovskij nehéz vasasai kergették őket, s akármilyen vitéz is volt volna Sagloba, a száguldó csapat lovai legázolják, ha szerencséjére elő nem robnognak a Szerzutski huszárai, akik oldalról támadtak rájuk. A kozákok eszeveszetten menekültek a víz felé, ahol ugyan szintén a halál várt rájuk, egy részük azonban bősülten hareolt életéért.

Mindhiába. Aki átjött az árkon, azt mind leölték a lengyelek. Azokat pedig, akik a tulsó oldalon vártak, vagy magában az árokban tusakodtak, alaposan megtizedelték a Wurzel ágyui s a gyalogság hatalmas sörtezéi. Sem előre, sem hátra nem mehetek, mert Krsywonos folyton újabb és újabb csapatokat küldött utánok, melyek hátrálni nem engedték őket.

Mintha arra esküdött volna Krsywonos, hogy elveszti a saját embereit: úgy hajszolta őket a biztos halálba, s ők egy mástól tépve, marva bukdésoltak a szük átjárón, s jobbra, balra sürdén hullottak alá a tóba. Az árok két végén feketélt a sok ember, ott az előrenyomulók, itt a menekülők, a középen pedig már hegy-magasságra emelkedett a sok hulla és tombolt az örületes félelem és kétségbeesés, hangzott az ordítás, a javjeszékelés és a nyögés. Az árok is megtelt már hullákkal s a víz kicsapott belőle. Közben el-elhallgattak az ágyúk. Ilyenkor aztán tömegesebben tödültek elő az árokból a parasztok és a kozákok, de a rémületes félkörben mindenütt biztosan sajgó kardok várták őket és típrő lábú lovak. Azután újból megdördültek a Wurzel ágyui és a vasdarabok és az ölom-

eső, amely torkukból előszakadt, elzárta az árkot és a segítőcsapatok sem jöhettek át. Órák teltek el már a rettenetes véres küzdelemben. Krsywonos dühöngött, tombolt, nem akarta megérteni, hogy a csatát elvesztette s ezrével küldte embereit az irtózatos mérsárszékre.

Az ezüstös páncélba öltözött herceg ott állott a dombon. Nyugodt volt az arca, szeme elállott az egész csatatéren, átrepült a tavon és odaszállott a messziség ködébe, ahol az óriási kocsisárok állott. Merően nézte a szekértömeget és sajnálkozva mondta a mellette álló kiewi vajdának.

— Ma már nem lesz a miénk a szekértábor!

— Hogyan, fenségednek ez volt a szándéka?

— Kifogytunk az időből, már esteledik.

A viaskodás közben a nap valóban befutotta már az egész utját s nyugovóra hajlott. A foszlányos, fodros felhők, amelyek mint fegyvergyapjas báránnyak legelésztek odafőn, letűntek az égboltozatról, rózsaszínűre válva. A kozákok is egyre gyérebbe jöttek, a tűzbe küldött csapatok eszeveszetten menekültek.

A harcnak vége szakadt, de csakis azért, mert a Krsywonos emberei megrohanták a saját vezérőket és árulónak szidták.

— Áruló vagy, aki mérsárszékre viszel!

— Te véreb! Te pusztulj el inkább, mintsem mi.

— Kötözzétek meg! Majd kiadjuk Jeremiásnak, a magunk életét megváltjuk vele!

— Pusztulj el, ha holnap nincs a hatalmatokban a herceg, egész seregével együtt! — felelt Krsywonos.

De ez a holnap még csak előjövendő volt, a mai nap ellenben vereséggel végződött. Sok ezer derék, izmos niszovsi kozák hevert holtan a csatatéren, a tó mélyén s a folyó hullámaiban, az elesett parasztokat nem is számítva.

(Folytatása következik.)

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

A tőzsdereform Ausztriában. Bécsből jelentik:

Az a törvényjavaslat amelyet a kormány a képviselőház mai ülésén a mezőgazdasági terménytőzsdék reformja dolgában benyújtott, csakis ezeknek a tőzsdéknek újjászervezéséről szól és csak egyes tőzsdébirósági vonatkozásban érinti a többi árutőzsdét is. Az értéktőzsdét egyáltalán nem érinti a törvényjavaslat. A törvényjavaslat nem tiltja el formálisan a gabonában és lisztben való határidőüzletet, hanem gyökeresen re.ormálja a mezőgazdasági terménytőzsdéket, növeli az állam befolyását és korlátok közé szorítja a határidőüzlet alapjával való visszaéléseket.

Ezeket a reformokat a törvényjavaslat a szokványminőségre és a iöimondásra vonatkozó rendszabályokkal akarja elérni. Fömondani a tőzsdereformozás által kirendelt iölszámoló közvegek közvetítése nélkül nem szabad. Minden tőzsdéi szokás és iölszámolási szabály állami iövahagyástól függ. A konkrét és lehetőleg pontos arjegyzést a hites árólyományegyzök u intézményével akarják biztosítani. A tartományai politikai hatóság a tőzsdereformozással és a tőzsdéi bizottsággal egyetértően szabályozatot iög kibocsátani az árólyományegyzésre nézve. Az árólyomagyvezés szabályai szöguru büntetésekkel vannak szankcionálva. Aki szentesig iüzletek kötésével vagy az áralakulásra vonatkozó megtevesztéssel vagy más döntö körülményeivel szándékosan betölyösölja a gaboná-akat, egy évig terjedhető föjagságot büntetendő. A törvényjavaslat rendelkezéseket tartalmaz az avataltalanok tőzsdéjatké ellen továbbá a hivatasos tőzsdéiügletek bizonyos tőzsdéspekü-ációjá ellen s itt bizonyos iüzleteket semmieknek nyílvánt. A tőzsdés-zokásoknak a tőzsdén kívüli álló felek iüzleteire való alkalmazását megnevezti a törvényjavaslat. A tőzsdé-bíróóságoknál az igazságügyminisztertol kinevezett állami bírö elnököl. A bíróság tagjainak le éti a tőzsdé-vezetéség és a kormány rendeli ki. A tőzsdé vezetö-ségében csak olyan személyek foglialhatnak helyet, akik osztrák álampolgárok. Ugyanezt rendeli a tör-vényjavaslat a tőzsdébiróságokra nézve.

A newyorki tőzsde. New Yorkból jelentik teg-napi kelettel: A mai értéktőzsdén az a hír hogy a Minnesota állam törvényozása beleszöl a Northern Securities Company dolgába és a várható aranykivitel leszorította az árólyamokat. Később az irányzatnak lámaszul szögolták az a körülmény, hogy a kina. at nem volt igen nagy. Holnapra 7,050.000 dollár értékü arany van kivitelre bejelentve amelyböl 750.000 dollár Németországba megy. A részvényforgalom 470.000 darabot tett ki.

Déligymölcs-akuciók. A Magyar Kereskedelmi Részvényársaság tegnap tartott aukcióján 6000 láda narancsot és citromot adott el a következö árak mellett: Narancs: 160-as 7.— koronától 8.60 koronáig. 200-as 8.— koronától 6.60 koronáig. 300-as 6.— koronától 7.— koronáig. 360-as 6.— koronától 6.50 koronáig. Vörpáros narancs: —.— koronától —.— koronáig. Citrom: 300-as 5.— koronától 7.50 koronáig 360-as 6.— koronától 7.50 koronáig. Mandarin: 50-as —.— koronától —.— koronáig. 100-as —.— koronától —.— koronáig. A legközelebbi aukció kedden toyó hó 26-án lesz. mely alkaiommal 6000 láda narancs és citrom kerül eladásra.

Az Anker élet- és járadékbiztosító-társaságnál (Magyarországi vezérképviseletég: Budapest, VI., Deák-tér „Anker-udvar”) 1901. októberben benyujtottak 773 ajánlatot 4,118,504 korona biztosítót ösz-szegre és kiállítottak 669 kötvényt 3,862,591 korona ösz-szegre. A bejott díjak ösz-szege 936,748 korona. A kifétt károké 169,180 korona. A jan.-okt. havi idöszak alatt benyujtottak 728 ajánlatot 45,183,306 ko-ronára és kiállítottak 7998 kötvényt 39,599,115 koronára. Díjakért bejott 12,044,065 korona. Károkért ki-fizettek 2,659,265 koronát. — A haláleseti biztosítá-soknál az A osztálykörv szerint a nyereményosztalék az elmúlt évben az évi díj 25%-át tette. A vegyes- és lakárékpénztári biztosításnál a B osztálykörv szerint az ösz-sze befizetett díjak 3%-át fizetik ki nyeremény-osztalék gyuanánt. A társaság vagyona 1900. december 31-ikén 183 millió korona. Biztosítási állomány 505 millió korona. Az eddigi kifizetések ösz-szege 232 millió korona.

Borjüvásár. 1901. évi november hó 19-én. (A budapesti marnavasártéri vásár-pénztár részvénytar-saságtól.) Felhajtás: Belüldi élö borju 238 drb, leölt borju 9 db, bécsi borju — db, — db., nö-vendékmarha 16 darab, barány élö — darab, élö barány — darab. Arjegyzések. — Belüldi leölt borju I. rendü 82—00 l.-ig, kivételes 94 —, II. rendü 70—80 l.-ig, I. kilóinkint, leölt borju I. r. — i.-ig. II. r. — i.-tól — l.-ig, kivét. — l. kilóinkint leonvas nélkül. Rugott borjúkét — i.-ig. Növendék marha — l.-tól — l.-ig. I. r. — i.-ig, középminőségü 35—45 l.-ig, alárendelt — l.-ig, I. kilóinkint. Barány élö — k. leölt barány — — k. kivételes ár — k.-ig páronkint. — Irányzat valamivel énekebb, az áraukál 2—3 fillér emelkedés mutatkozott.

Budapesti sertés-konsumvásár. A ierenvárosi petróleum-rakodóná lévö székes-iövárosi sertés-kon-sumvásár arjegyzése 1901 évi november 19-én Keszlet 928 darab. Erkezet 1-6 darab. Ösz-szen 1114 darab. Eladotok 1000 darab. Maradt 114 darab. Napi árak: 120—180 ki ogramm sulyban 78—84 koronáig. 220—280 kilogramm sulyban 78—88 koronáig. 320—380 kígr. sulyban 88—89 K.-ig. Öreg nehéz páronkint 100—500 kilós 78—84 koronáig. Malac 44— ko-rona. Az irányzat lanyha.

Bécsi sertésvásár. A st.-marxi központi vásár-csarnokban ma megtartott sertésvásárra bejelentek 15100 darabot, ebböl a vásár elején felhajtottak: 5860 darab fiatal sertést, 9020 darab magyar hizott sertést. — nehéz sertést. Ösz-szen 14850 darabot. Nagy felhajtás miatt az irányzat lanyha volt. Jegyzések: kgként élö sulyban (a togyasztási adót nem számítva) eisrendü sertés 40—80 fillér, kivételesen 81 filléren, középminőségü sertés 72—76 fillér, könnyü sertés 64—70 fillér, fiatal sertés 60—80 fillér, süldö — fillér.

A budapesti gabonátőzsde.

Budapest, november 19.

A kínálat mérsékelt, a vételkedv gyöngye volt. Forgalomba került 17,000 métermáza buza 5 fillérrel alacsonyabb árakon.

Zabot és rozst 5 fillérrel alacsonyabb árakon jegyezték.

Eladotok:
Buza. Tiszavideki: 1000 mm. 78 k. 8 K. 75 —, 100 mm. 78 k. 8 K. 62½ —, 100 mm. 77 k. 8 K. 62½ l., 100 mm. 78 k. 8 K. 62½ l., 100 mm. 77 k. 8 K. 55 l., 100 mm. 77 k. 8 K. 62½ l., 200 mm. 77 k. 8 K. 47½ l., 100 mm. 77 k. 8 K. 45 l.
Fehérmegyei: 600 mm. 77 k. 8 K. 55 l., 1200 mm. 76 k. 8 K. 45 fillér, 1450 mm. 75 k. 8 K. 35 fillér.
Pestmegyei: 200 mm. 78 k. 8 K. 65 f., 100 mm. 78 k. 8 K. 30 l., 100 mm. 77 k. 8 K. 45 l., 1200 mm. 76 k. 8 K. 40 l.
Babátai: 1000 mm. 77 k. 8 K. 50 f., decemberi szállításra.
Kulpmi: 1700 mm. 75 k. 8 K. 40 f.
O-Ecesei ó buza: 2800 mm. 75 k. 8 K. 47½ f.
Raktárúru: 1200 mm. 76 k. 8 K. 17½ l.
Mna három hónapra.
Rozs: 100 mm. 7 k. 15 f., 1200 mm. 7 k. 05 f., 200 mm. 7 k. 02½ f., 1000 mm. 7 k. — l., 300 mm. 7 k. 05 f.
Árpa: 200 mm. 6 k. 15 f.
Zab: 100 mm. 7 k. 55 l., 100 mm. 7 k. 47½ f., 500 mm. 7 k. 05 f.
Tengeri (6 áru): 900 mm. 5 k. 60 f., 500 mm. 5 k. 60 l., 100 mm. 5 k. 60 l., 200 mm. 5 k. 60 fillér.

Készpénzfizetés mellett.
 A készáru hivatalos egyzése a budapesti árú-és értéktőzsde s-ökáisi szerint készpénzben 50 kilogrammonkint. — A minőség hektoterenkint és kilogrammonkint.

B u z a	Kiló	Kilogramm ára		Kiló	Kilogramm ára	
		K.-100	K.-ig		K.-100	K.-ig
Tiszavideki új	75	8.16	8.4	8.65	8.70	
	77	8.22	8.60	—	—	
	78	8.49	8.61	—	—	
Fehérmegyei	75	8.56	8.61	—	—	
	77	8.59	8.3	8.69	8.70	
	78	8.2	8.46	8.1	—	
Pestvidéki	75	8.46	8.60	—	—	
	76	8.16	8.36	8.16	8.25	
	77	8.29	8.36	8.1	—	
Bánsági	75	8.16	8.45	8.1	—	
	76	8.16	8.25	8.1	—	
	77	8.16	8.25	8.0	—	
Bácskai	75	8.16	8.3	8.1	—	
	76	8.16	8.3	8.1	—	
	77	8.16	8.3	8.1	—	

Egyéb gabonafélék		Kiló	Kilogramm ára	
			K.-100	K.-ig
Rozs	új eisrendü	70—72	7.—	7.11
	máskarmény	90—92	6.8	7.—
Árpa	égetni való	92—94	6.3	6.5
	szögörzöre való	94—96	0.—	0.—
Zab		30—41	7.1	7.36
Tengeri	bánsági		0.—	0.—
	mánsági		5.46	5.13
Repece	új káposzta		—	—
Köles	bánsági		—	—
			4.64	5.—

A határidőüzlet folyamán a következö kölések történtek:

Aprilisi buza 1902 . . . 8.68—8.61—8.60—8.59—8.60
 Aprilisi rozs 1902 . . . 7.37—7.36—7.35.
 Aprilisi zab 1902. . . 7.63—7.62—7.60—7.59—7.60
 Májusi tengeri 1902. . . 5.57—5.58—5.58—5.54—5.53
 Augusztusi repece 1902. . . —

Déli egy óraker a következö záróárakat állapi-tották meg hivatalosan a tőzsdén:
 Aprilisi buza 1902. 8.60 pénz 8.62 áru
 Aprilisi rozs 1902 7.34 " 7.35 "
 Aprilisi zab 1902. 7.60 " 7.61 "
 Májusi tengeri 1902. 5.54 " 5.55 "
 Augusztusi repece 1902. 11.80 " 11.90 "

Délután fél 6 óraker zárul:
 Buza áprilisa 1902. 8.61—8.62
 Aprilisi rozs 1902. 7.35—7.36
 Aprilisi zab 1902. 7.61—7.62
 Májusi tengeri 1902. 5.54—5.55
 Augusztusi repece 1902. 11.80—11.90

A budapesti értéktőzsde.

A mai elötőzsde tartott irányzatait nyílt meg, az üzlet folyamán nyereség-realizációk némileg alacsonyabb árólyamokat juttattak felszínre. A zárlat nyugodt, de alacsony volt.

A helyi piacon Közüti vasutárszvények veték az érdeklődés zömét igénybe, amelyekben az igazga-tóság legújabb határozata folytán elterjedt kedvezö

vélemény lényeges, csaknem 10—12 korona áremel-kedést idözött elő, amely azonban részben szintén nyereség-realizációk beálltával veszendőbe ment. Egyéb helyi értékek iránt alárendeltebb volt az érdeklődés.

A déli tőzsde mérsékelt forgalom mellett csak-nem változatlan maradt s végül némileg megszilárdult. A helyi értékek tartottak. A valutapiac változatlan volt. Az elötőzsde: kedvezö.

Kötöttek: Osztrák hitelrészvény 624.25—635.75, Jelzálogbank 449.50. Rimamurányi 423.—424.—, Közüti vasut 570.—576.— korona.
 A déli tőzsde: nyugodtabb.
 Jegyzetek: Osztrák hitelrészvény 624.50—626.25, Államvasutak 621.—622.—, Jelzálogbank 449.50—450.50, Rimamurányi 423.—424.—, Közüti vasut 571.—573.— korona.
 Forgalmoból került továbbá: Elsö magyar ipar-bank 302.—, Vároasi vasut 280.— korona.
 Utötőzsde. A 4 órai zárlatkor maradt: Osztrák hitelrészvény 625.50, Magyar hitelrész-vény 639.—, Leszámlító 415.50, Rimamurányi vasütü 424.—, Osztrák-Magyar államvasuti részvény 621.—, Közüti vasut 572.—, Villamos vasut 279.— korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonzerü hangulatnak megfelelöen alakultak az árak és végül a termény-üzleti arjegyzö-bizottság hivatalosan a következö ár-ólyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 41.—48.— korona vörös aprószemü 39.—43.— korona, vöröse erdélyi —.— korona vörös bánásági —.— korona középsemü 45.—47.— korona nagyszemü 48.—52.— korona. Disznózsír: budapesti 51.—51.50 korona vidéki —.— korona. Táblaszalonna: légszártott vidéki —.— korona, városi 4 darabos 43.50—44.— korona 3 darabos 45.—45.50 korona üstölt —.— korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 14.50—15.— korona 120 da-rabos —.— korona 100 darabos 15.50—16.— korona. 85 darabos 16.5—16.75 korona azonnali szál-lításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 14.50—15.— korona. 100 darabos 15.50—16.— korona. 86 darabos 16.—16.25 korona. Szilva: slávoniai —.— korona. szerbiai 17.—17.50 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktőzsde.

Az elötőzsde kezdetén ma tartózkodó volt a hangul-at. A talános üzleti csöndesség uralkodott. Alapá-ban az irányzat jól tartott volt. Ez a tegnapi külföldi értesülések folytán változatlanul megmaradt az elöt-őzsde végeig.

A déli tőzsde csöndesen indult. Az irányzat jól tartott volt.

Zárlat változatlan.

Bécs, november 19. (Magyar értékek zárlata.) 4%-os aranyjárdék 118.—, Íszta és szeged kölcsön sorsjegy 145.25, Magyar vasuti kölcsön ezüstben 100.50, Magyar keleti vasuti állami kötvény 118.75, Magyar eszamatóik-ös pénzváltóbank 414.—, Rimamurányi vasutárszvény 422.—, Magyar ko-ronajárdék 93.15, 4%-os Magyar földterem. kötvény 92.80, Magyar hitelbank részvény 636.—, Magyar nyeremény köl-ocsön sorsjegy 174.50, Kassa-oderbergi vasut részvény —, Magyar kereskedelmi bank —, Magyar cukoripar 1670.—

Bécs, november 19. (Osztrák értékek zárlata.) 4 2/3%-os papírjárdék 98.90, 4 3/4%-os osztr. aranyjárdék 118.60, 1860-os sorsjegy 139.75, Osztrák hitelsorsjegy 402.—, Angoi-osztrák bank 260.—, Bécsi bankjegysület 419.—, Osztrák-magyar bank 1618.—, Déli vasut 61.—, Dunagözhajózási részvény 757.—, Dobányrészvény 273.50 Césászár és királyi arany 11.32, Német bankváltók 117.15, 4 2/3%-os ezüst járdék 98.75, Osztrák koronajárdék 95.50, 1864-iki sorsjegy 220.—, Osztrák hitelinstitúti részvény 625.50, Unionbank 515.—, Osztrák Länderbank 395.50, Osztrák-magyar államvasut 621.75, Elbavölgyi vasut 468.—, Alpeisi bányászrészvény 348.—, 20 irank arany 19.05, Londoni váltóór 239.40 Bécsi Tramway Litt B. 242.—, Bécsi, Tramway Litt A. 247.—, Lapót kohó 314.— Az irányzat szilárd.

Bécs, november 19. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következök voltak: Osztrák hitelrészvény 626.25, Magyar hitelrészvény 637.—, Angoi-Osztrák bank 260.50, Bécs bank-egyesület 420.—, Union bank 515.75, Länderbank 395.—, Osztrák-magyar államvasut részvény 622.50 Déli vasut 61.50, Elbavölgyi vasut 468.50, Eszakyugati vasut részvény 461.—, Dobányrészvény 274.—, Rimamurányi vasütü 423.—, Alpeisi bányászrészvény 350.—, Májusi járdék 98.85 Magyar korona járdék 93.10, Lörök sorsjegyek 95.25, Német birodalmi mázka 117.20—25, Napoleon d'or 19.05.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, november 19. (Zöldes tudósítók.) A tőzsde eleinte nem volt szilárd. A kokszi-szindikátus tegnapi határo-zata az elszámolási árak tárgyában nagyobb tartózkodást vont maga után. Csak mikor belátták, hogy nagyobb loszállást vártak, mint amelyet elhatároztak, emelkedtek jelentékenyen-ben a kőöl- és bányászrészvények, amit fedezések is támogat-tak. Bankokról is ugyanez áll. Járdékok és vasutak csöndé-sek voltak. Kanada részvények a november hó második heté-ről kimutatott 179,000 dollárnyi piusz dacára gyöngök. A második tőzsdéárlás tovább emelkedtek a helyi értékek. Minöen egyéb csöndes volt. Magánamatiból 2 3/4%.

Berlin, november 19. (Zöldes.) 4 2/3%-os papírjárdék —, 4%-os osztrák aranyjárdék 101.10, Elbavölgyi vasut 98.—, Magyar koronajárdék 9.—, Osztrák-magyar állam-vasut 133.50, Kassa-oderbergi vasut —, Bécsi váltóór 85.25, Magyar vasut beruházási kölcsön 102.60, Alpeisi bányá-zrészvény —, Disconto-Commandit 175.75, Aitános villa-mossági Edison 178.10, Gelsenkirchen 164.50, Laura-kohó 132.25, 4 3/4%-os osztrákjárdék 99.—, 4 3/4%-os magyar arany-járdék 99.75, Osztrák hitelrészvény 107.40, Déli vasut

15.90. Károly Lajos vasut... Orosz bankjegyek 216.30...

Berlin, november 19. (A Budapesti Naplo tudositojának lajvarata)... Orosz bankjegyek...

Paris, november 19. (Zarlat)... Osztrak-magyar allamvasut... Osztrak aranyjaradek...

Frankfurt, november 19. (Zarlat)... Osztrak aranyjaradek... Osztrak-magyar bank...

Hamburg, november 19. (Zarlat)... Osztrak aranyjaradek... Osztrak hitelreszveny...

Frankfurt, november 19. (A Budapesti Naplo tudositojának lajvarata)... Osztrak aranyjaradek...

Budapest-kobanyai serteskereskedelmi csarnok jelentese.

November 19. A sertesudvar iranyzata valtoztaltan. A) Husolt sertesk... Magyar elsorendu...

Sertesalatszam 1901. november 17. napjan volt keszlet 37.729 darab... 1901. november 18. napjan felhajtott...

Idojelzes.

Az Orszagos Meteorologiai Intezet hivatalos jelentese.

Budapest, november 19. Mig eszakkelen az alacsony legnyomas helyzetet keves valtozassal megtartotta...

Nyugat-Europaban a homerséklet altalanosan emelkedett, eszakkelen pedig sulyedt.

Hasankban az ido valtozasan felhoss, szaraz, es az ejjeli fagy altalanos volt.

Kildes: Borus, szeles es hivos ido varható, az orszag eszaki reszein elveto csapadékkal es sok helyutt - foleg keleten - ejjeli fagygal.

Vizallás.

Table with columns for ship names, destinations, and dates. Includes entries like Inn, Dunna, Móra, Vág, Ráb, Dráva, Mura, Sváva, Szamos, Kraszna, Latorca, Laborca, Ucc.

KAVET THEA. Fiumeből vagy Triesztből Fratelli Deisinger. 4 1/2 kgr. Cuba... 6 frt 93 kr.

Helyesbített hajójáratjegyzék. „Adria“ magy. kir. tengerhajózási részv. társaság. Vezérigynöksége: ROFFMANN S. és V.

XXXIV-ik es. kir. államsorsjáték. A főnyeremény 200.000 koronára rög. A húzás visszavonhatatlan 1901. évi december 12-én fog megtartatni.

Szőlőoltványok. Éelőkerítés. Üradalmaknak, községeknek három évi törlesztése is adatik.

Titkos betegségek. Dr. FABINYI J. v. kórházi orvos, specialista. Gyógyítására a specialista legjobban ajánlható...

A képzőművészetek története. Dr. Gerecse és Dr. Morvay Győző. 137 színes- és fekete képpel. — Duzes vízszíntűvel. Ára 3 korona.

Butor-otthon. Van szerencsénk becses tudására adni a n. é. butorvásárló közönségnek es nagyrabecskült vevőinknek...

Guzikenőcs. Minden cipőért 1 évi írásbeli jótállást vállalok. Képes árjegyzék ingyen. Kiszárolag magyar gyártmány.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Szerda, 1901. november hó 20-án.
Zárva.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Szerda, 1901. november hó 20-án.
Hannele.

Álomköt. 2 szakaszban. Irta Hauptmann Gerhart.
Fordította Telekes Béla.
Személyek:
Török I. Seidel
Gál Fekete angyal Mészáros
Jászai 1. angyal Paulayné
Rákosi 2. Tuboly
Nagy Ib. 3. Maróthy
Gabányi Mattern Vizvári
Faludi Wachler Gyenes
Mészáros Szabó Rózsahegyi

Utána:
A nevelő.
Vigjáték 1 felvonásban. Irta Meilhac és Halévy.
Fordította Ambrus Zoltán.
Személyek:
Turquet Dezső Oktav Nádai
Dauborthier Gál Adél Ligeti
Leontin Paulayné
Kezdeté 7 1/2 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.
Szerda, 1901. november hó 20-án.
A gésák
Énekes játék 2 felvonásban. Irta Owen Hall. Fordította Fái J. Béla és Makai Emil. Zenéjét szerzette Sidney Jones.
Személyek:
Reginald Ráthonyi Yun-Csi Sziklai
Bronville Delli Imári mári Boross
Cunningham Palásthy Mimóza Szűgyei
Grimston Iványi Molly Seamore Fedák
Downey Géméri Mary Dóri
Kezdeté 7 1/2 órakor.

VIGSZÍNHÁZ.
Szerda, 1901. november hó 20-án.
Réjane asszony felléptével.
Zaza.
Pièce en 5 actes de MM. Pierre Berton et Sanson.
Kezdeté 7 1/2 órakor.

NÉPSZÍNHÁZ.
Szerda, 1901. november hó 20-án.
Zilahiné S. Vilma vendégfelléptével.
Katain.
Eredeti nagy operett 3 felvonásban, egy változással.
Irta dr. Béldi Izor. Zenéjét szerzette Fejér Jenő.
Személyek:
H. Katalin Zilahiné Mária Rózsa
Gr. Guraekij Szirmai Olga Nyári
Buranov Iván Szabó Télianna Méth
Trojkor Fedor Tollagi Duplessis Küry
Alekszej Nagy Anica Bojár
Sunderland Ujvári Gregor Kiss M.
Dancsik Havasi Tiszt Szerdahelyi
Kezdeté 7 órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.
Szerda, 1901. november hó 20-án.
Magyar Lant.
Irta Kőrösi Henrik. Zenéjét szerzette Stojanovits Jenő.
Kezdeté 7 1/2 órakor.

Másodperonyl pontosságú óra az
OMEGA
Ritter Testvérek
V., Marokkói-utca 4. sz.
Telefon 16-11.
Árjegyzék vidékre ingyen.

HECHT BANKHAZ
FIÓKJA
Ahol fogja kasszáját
Vásároljon ott osztályozott
Sorsjegyekre oltó kőcsondát ad
Zálogból kiváltja a sorsjegyet,
nyugvást csak egy havi
rejtőre eladja.
Ingyen felvilágosítással szolgál.
Erzsébet-körut 32.

Folies Moderne
Kerepesi-ut 63. szám.
9 1/2 órakor. Ma 11 órakor.
As Aranyosy ház.
Eredeti bohózat. Irta: Modern.
11 órakor

UJ! Pinkász & Co. UJ!
Német bohózat. Irta: Taufsteln Louis.
Salo Pinkász, ruhakereskedő Müller úr
Roal, leánya Halmi k. a.
Krempenschlag Aron, társa Fleischmann úr
Knoblauch Simon, fésztömlő Halmi úr
Erich Kaiser, postahivatalnok Roland úr
Schormael Laurencia, zongoratanító Müller assz.
Sumsér Rudi Hegyi
Leni mosonó Werner k. a.
Törölköt a Petőfi-utóban, jelenben.
Nappal péntek d. e. 11-12, d. u. 3-5-ig, este 7-től kezdve
A téli kerben 12 óráktól kezdve reggeli 5 óráig hangverseny.

FŐVÁROSI ORFEUM
Nagymező-utca 17.
Ujabb rendelkezésig:
8 óra 30 p. **Borsa Boriska**
a szép oroszló.
8.50 **Mariot**
német kómikus.
9.10 **Eugenie Martens**
nemzetközi szubrett.
10.05 **Tarka Szinpad.**
11.10 **Heloisa Titcomb**
délamerikai táncosnő.
11.30 **Miss Diana**
tűző és tisztácsoló. Budapestben egészen új effektusokkal.
Az előadás 8 órakor kezdődik.

MAISON HEIM
Robes & Confections
(azelőtt; V., Arany János-utca 9.)
most: IV. ker., Ferenciek-tere 9. sz. (lift!)

cs. k. árverező-intézet
BÉCS, I. Dorotheergasse 17.
elfogad butort, partiart, hagyatékokat,
lakásberendezéseket, gyűjteményeket,
múltárgyakat, különlegességeket, vala-
mint mindenféle tárgyat árverezésre.
Bővebb értesítés és bejelentés hétköznapokon 8-12-ig.

HAGGENMACHER-féle
Magyar Lant.
GÓLIÁT MALÁTA-SÖR
legkiválóbb üdítő és tápláló ital.
Dr. Telbis János kir. keres. társa. hit-
végyés nyilatkozza: „A Haggenmacher-
féle Góliát Maláta Sör, vegyvizsgálatom
alapján, főleg magas extract és maista-
cukor (Maltose) tartalma következtében a
legkiválóbb maláta-sörök közé sorozom.”
Páris 1900 Grand Prix. 1896. Allami arany érem.
Megrendelési hely:
Budapest, V., Kádár-utca 5. sz.

Villany és légszesz
csillárak,
légszesz-kályhák,
légszesz-fűzők
legnagyobb választék,
legolcsóbb árak
Pollak Ferenc
Budapest, Teréz-körut 3. sz.
(Kemény-utca sarok).
Telefon 13-26. Telefon 13-26.

Egy most jelent meg a
PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ Budapest, VII.,
Kerepesi-ut 38.
1902. évi teljes naptárral ellátott
képes nagy árjegyzéke
a közkedvelt egy- és kétkorosnás Áruosztályról, ugyancsak az összes árucikkekről, mely megküldetik kívánatra bérmentve és
INGYEN
PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ, Budapest.

Ne vegyen senki
hangszert míg
REMÉNYI
MIHÁLY
Legújabb levelező leg-
jobb képes Árjeg-
yzékét át nem olvasta,
melyet ingyen és
bérmentve küld
Budapesti Király-utca 44/d.

Elegendő
Elegendő egy mintakabátnak be-
küldése megfelelő öltö-
ny megrendelésénél.
Elegendő egy levelezőlap min-
tá megküldéseért és
mértékvetelhez való
utasításért.
Elegendő ajánlás az a tény, hogy
meg nem felelő ruhá-
ért pénz visszaadatik.
Rothberger Jakab cs.
és kir. udvari ruhaszá-
llítónál, Budapest
Váci-utca 6.

HELYISÉG VÁLTOZTATÁS.
BELVÁROSI TAKARÉKPÉNZTÁR
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
pénztárai és hivatali helyiségei
f. é. november 18-ika óta
a felségs királyi család **Ferenciek-terén**, illetve **Kigyó-
térén** levő új bérpalotájába helyeztetek át.
A takarékpénztár elfogad **takarékbevételeket 4%-ra**,
kölcsönöket nyújt értékpapirokra, továbbá városi bérházakra és
földbirtokra, tőkebefektetéssel ajánlja 4 1/2%-os adómentes zálog-
levelelt.
Különösen felhívja a közönség figyelmét kitűnően beren-
dezett **bérbevehető pénztárral (Safe Deposit)** és **pánctermé-
re**, ahol értékpapírok, okmányok, ék-
szerek stb. mérsékelt díj mellett őrizetre elfogad-
tataank.

KOLLARITS JÓZS. és FIAI
csász. és kir. udvari szállítók
„YPSILANTI”-hoz
Budapest, IV., Váci-utca 32. sz.
Menyasszonyi kelengyék
szép és célszerű összedílitásban 600, 800, 1000, 1200, 1600 koronáig.
Gazdagabb összedílitásban 2000, 2500, 3000, 4000 koronáig és feljebb.
Az őszi idényre: mosóruccok, szép és jó mosható minőségűek
mtrje 10, 50, 60, 80 fl. és feljebb minden árban.
Gyapju-kazán, francia- és tennis flanellek.
Őszi mosóbluzok 3, 4, 5 koronától
feljebb
Női, férfi- és gyermek-harisnyok és más szövöttárunk a legol-
csóbbtól a legfinomabb kivitelig.
Árjegyzéket és mintákat ingyen és bérmentve küldünk.

Színházak heti műsora.

	M. Kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigaszínház	Népszínház	Magyar színház
Csütörtök	Hoffmann meséi	A dolovai nábob leánya	La robe rouge	Boszorkányvár	A Gésák
Péntek	Nincs előadás	A bor	Sappho	Teréz kapitány	New-York szépe
Szombat	Bajazzók Zulejka	A becsület	Lolotte la Parisienne	Katalin	New-York szépe
d. u. Vasárnap este	—	A becsület	Üzenet a Maraból	Télien	Svnhákok
	Rolanó mester	Essex gróf	Szivem	Teréz kapitány	New-York szépe

Nagyrabecsült Vevőinkhez!

Elővigyázat szempontjából figyelmeztetjük tisztelt vevőinket, hogy az esetleges nyerevényfelvételhez sorsjegyeiket jól őrizzék meg.

Ha a sorsjegyek közül mégis elveszne valamelyik, úgy tisztelettel kérjük, hogy erről bennünket szíveskedjenek azonnal értesíteni, hogy az elvesztést kellő formában azonnal bejelenthessük és nagyrabecsült vevőink érdekeit a tervezetben megállapított módozatok szerint erőnkhez képest megvédhessük.

Kiváló tisztelettel

Török A. és Tsa

Budapest,

V., Váci-körút 4/z.
IV. Múzeum-körút II.
VII. Erzsébet-körút 54.

BRAMMER ÖDÖN
BUDAPEST.

Karácsonyi vásár!

December 24-ig.

Raktárból különféle divat-gyapjú és mosókelméket választottam ki, melyek mint alkalmas

karácsonyi ajándékok

az alant jegyzett teljesen leszállított árak mellett adatlak el:

120 ctm. Homespun	85 kr.
120 " kockás Homespun	68 "
120 " Zibelyne	85 "
120 " melirozott posztó	55 "
120 " mintázott alpacca	85 "
120 " fekete gyapjú kelmék 60-1.80-ig.	
Voll de laine	35 kr.
Szintartó cérna zéphir	20 "
" Levantínok	18 "
" Lawn Tennis flanel	16 "
" barchentek	18 "
" Lothringiai flanel	21 "
Fehér áttört batiztok	24 "

Mintákat vidékre a legnagyobb előzenyeggel küldök.

BRAMMER ÖDÖN
BUDAPEST,
Bécsi-utca 4. sz.
és Deák Ferenc-u. 7-9.

TÉLI IDÉNY 1901/2.

Szecs kavágó gépek

kézi és erőhajtásra.

Répavágók.

Kiváló munkabírásu

rapid daráló gépek.

Ventzki-féle

szab. takarmányfülesztők.

Erőhajtásra Casali-féle szab. kukoricamorzsolók

rendkívüli munkaképességgel.

Teljes takarmánykamara felszerelések,

melyek sokévi tapasztalatok alapján a helyi viszonyokhoz mérten díjmentesen tervezettek, legjobb szerkezetben és gondos kivitelben szállítottak.

K Ü H N E E.

mezőgazdasági gépgyára által.

Főraktár: BUDAPEST, VI., Váci-körút 57/a szám.
Gyár: MOSON, Moson v. m.

Óhjai!

Megfojt ez az átkozott köhögés.

Köhögés, rekedtség és elnyálkásodás ellen gyors és biztos hatásnak

Egger mell-pasztillái,

az étvágyat nem rontják és kiftinó ízűek.

Doboza 1 kor. és 2 kor. Próbadoz 50 fillér.

Fő- és szétküldési-raktár: NÁDOR-gyógyszertár Budapest, VI. Váci-körút 17. sz.

Éljen!

Egger-mellpasztilla csakhamar meggyógyított

gyógy mód Kataphoresse gyógy mód

IDEG és NEMI BETEGSÉGEK.

radikális gyógyításra legjobban ajánljuk

Dr. MITZGER

kiváló gyógyhatásairól elismert intézet

Budapest, VI., Teréz-körút 44. l. em

Tapasztalt gyors és biztos eredmények folyán honorárium teljes gyógyulás után fizethető.

Férflak ingyen kapnak

egy legújabb találmányu gyógyszer, melyvel az elgyengült erőt visszanyerhetik. Mindenki, aki eziránt ir, kap egy próbacsomagot, egy 100 oldalas könyvet postán, jól becsomagolva. Ez egy csodálatos csodagyógyszer, mely már ezeket mentet meg, kik fiatalkori kihágások miatt nemi betegségekben, syphilis és elgyengült férferőben szenvedtek. E céből elhatározta az intézet, mindenkinek egy csomag gyógyszerrel felvilágosító könyvvel együtt ingyen küldeni. E háziszerrrel a baj odahaza gyógyítható és mindenki, a ki fiatalkori kihágások miatt nemi betegségekben, szellemi gyengeségben vagy krónikus bajokban szenved, otthon gyógyíthatja magát. Ezen gyógyszer közvetlen hat azon szervekre, melyek erőt szükségének, és csodálatosan gyógyítja az évek óta ártó betegségeket. Öregék és fiatalok irhatnak a "State Medical Institut"-nak alanti címen, honnét nekik a csomag haladéktalanul megküldik. Az intézet elsősorban azokat akarja megmenteni, kik kezelés miatt otthonuk nem hagyhatják el. A próbaküldemény bebizonyítja, hogy mily könnyen lehet a veszedelmes bajból otthon is megmenekülni. Az intézet nem tesz kivételeket. Mindenki irhat a gyógyszerért bárhonon is magvarul, mire neki diszkreció mellett egy gyógyszerküldeményt küldetik felvilágosító könyvvel együtt. Irjon azonnal. A küldemény oly szépen van csomagolva, hogy tartalmát senki sem gyanítja. A levelek következőleg címezendők: State Medical Institute, 9. Elektrom Building, Fort Wayne, Ind., America és minden levél bérmentesítendő.

MEGRENDELÉSI JEGY.

T. Merkur Bank, Budapest, Váci-utca 37.

Ezennel megrendelek Önöknél

_____ drb egész sorsjegyet
_____ drb fél sorsjegyet
_____ drb negyed sorsjegyet
_____ drb nyolcad sorsjegyet

A sorsjegyekért járó összeget azaz _____ koronát mellékelve postautalványon küldöm.

Olvasható _____ pontos cím _____

Kelt _____

A nekünk bemutatott számtalan megbízható, hiteles közvélemények folyán ezen gyógyászatnál óta fennálló rendelő-intézet a legmögöbben ajánlható.

Rendelő-intézet Budapest, Andrássy-ut 24. sz. Opera mellett.

TITKOS BETEGSÉGEKET

gyógykezeléseket és sebeket, az énfertőzöttség utóhatásait, az elgyengült férferő, magdiomok, a bajnok újdövelőbetegségeit, nőknél foherfelyket, bármennyire leütök is, valamint mindazon női betegségeket, melyeknek a magtalanúság egyik fokozója és börtbetegségeket gyógyít új gyógyászat szerint, biztos sikerrel, gyorsan és alaposan

Dr. Garai Antal

orvos, sebész, szemész- és szülés-tudor, volt oszár. kir. oszár. főorvos.

RENDEL: naponta d. e. 10 óráig egész délután 4 óráig, este 7 óráig 8 óráig.

Díjazott levelekre legnagyobb figyelemmel válaszolhatik és gyógyszerkezelésre is gondoskodva lesz.

Nőknél külön váróterem.

Ugyancsak megjelent és a szerzője: DR. GARAI ANTAL-nál megrendelhető NEPAZERSU ETUKTATÓ (már a 10-ik kiadásban megjelent) a nemi betegségeket és ezek elleni gyógykezeléséhez című könyv, volt ára 2 forint 50 kr., most csak 90 kr. A könyv jól becsomagolva lesz elküldve, 1 forint beutalvány mellett bármennyire vagy 90 kr. utánvétel mellett.

PÉNZ

kölcson sorsjegyekre előző kassza mellett. Forduljon bizalommal Budapest legmögöb bankházainak egyikéhez. Alapítva 1874-ben.

BEIFELD JÓZSEF bankháza Budapest, Károly-körút I.

Titkos betegségek szakorvosa

gyógyít, gyors, alapos és kényelmes módon biztos gyógyulást óhajto szenvedőknek. 20 éves körházi és magán-gyakorlati tapasztalatainak legja legjobban ajánlható

Dr. CZINCZÁR J.

egyetemen. orvos-tudor

gyógyít: foherfelyket és nőknél foglalkozást nevar nélküli mindennemű bármily régi kabból

Nemi betegségeket

ugymint hangyescfélyást, hólyag- és vizelesi bajokat, bujakeros sebeket, syphilist, énfertőzöttség eredő idegobjajokat, a logmakacsabb börtbetegségeket és szépséghibákat, továbbá

Nemi gyengeségi állapotokat (impotencia)

megiepi biztos eredményre gyorsan a legújabb módon.

Rendelő-intézet: Budapest, VII., Kerepesy-ut 14. sz. l. e.
Rendelés: délelőtt 10-4-ig, délután 6-8-ig.
Külön váróterem. Külni be- és kijárás.
Levelekre rögtön válasz.

MAGYARHON ELSŐ LEGNAGYOBBS és LEGJOBBS HIRNEVU ORAUZLETE

BRAUSWETTER JANOS

SZEGEDEN
cs. és kir. királyi udvari órási
KRONOMETER- és MŰ-ORÁSI
FELTALÁLÓJA A REMONTÖR
MŰOSZÁKNAK STB. STB.

ÓRÁK ÉK SZEREK

10 ÉVI JOVAALLASSAL
KÉSZPÉNZERT, VALAMINT
RESZLETEFIZETESRE

JAVITÁSOK 5 ÉVI JÓTALLÁS MELLETT.

KÉPES AJÁNLÓK BODILLOZTATÁVAL INGYEN és BÉRMENTESEN

"AZ ANKER"

élet- és járadék biztosító-társaság.

Magyarországi vezérképviselet: BUDAPEST, VI., ker., Deák-tér 6. szám
(Anker-udvar), a társaság saját házában. Alapítva 1858.

Összes vagyon _____ 138 millió korona
Biztosítási állomány _____ 505 millió korona
Eddigi kifizetések _____ 232 millió korona

A nyereményrészesítéssel biztosítottak vegyes és haláleseti biztosításoknál A osztálykarty szerint - ugy mint 28 év óta állandóan - az évi biztosítási díj 25%-át kapták készpénzben kifizetve, míg a vegyes és takarékpénztári biztosításoknál B osztálykarty szerint (évenként emelkedő osztalék) a biztosítás kezdete óta befizetett összes díjak 3%-a, ugymint a biztosítási tartam

3 éve után.	4 év után,	5 év után,	6 év után,	7 év után
0%	12%	15%	18%	21%

fizetett ki készpénzben.

Előnyös kiházásitási és vegyes biztosítások.

Prospektussal és felvilágosítással szolgál a fenti magyarországi vezérképviselet, (börv ügynökségek iránti ajánlatok is intézendők), valamint a társaság ügynökei.

